

INHIMILLISYYDEN ÄÄRELLÄ LÄHIÖSSÄ

Etnografinen tutkimus rakenteellisella ja yhteisöllisellä
sosiaalityöllä toteutetun lähiötoiminnan merkityksistä

Anne Tuikka
Pro gradu –tutkielma
Sosiaalityö
Jyväskylän yliopisto
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Syksy 2017

Inhimillisyyden äärellä lähiössä. Etnografinen tutkimus rakenteellisella ja yhteisöllisellä sosiaalityöllä toteutetun lähiötoiminnan merkityksistä.

Anne Tuikka

Pro gradu -tutkielma, 95 sivua, 10 liitettä

Sosiaalityö, Jyväskylän yliopisto

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Ohjaaja: Rauno Perttula, YTT

Syksy 2017

Tiivistelmä

Tutkimukseni tuottaa tietoa hyvinvointiin vaikuttavista merkityksistä, joita rakenteellisella ja yhteisöllisellä sosiaalityöllä toteutetusta lähiötoiminnasta nousee esiin. Näkökulmat eivät liity pelkästään lähiötoiminnan rakentumisen mahdollistumiseen, vaan myös kulttuurin muovaamiin sosiaalisiin järjestelmiin. Tutkimusprosessissa etnografia on tutkimusta jäsentävä teoria ja metodologia. Se määrittää tutkijan positiota, kentällä esiin nousseiden teemojen käsitteellistämistä ja analyysia. Tutkimus on laadullinen, moniääninen ja kiinnittyy tulkitsevaan antropologiaan ja hermeneuttiseen traditioon.

Tutkimuksen päähuomio kohdistuu ”Lähiötoiminnan kymmenen askeleen kehitysmatkaan”. Moniäänisen aineiston analysointi tapahtuu rakennetussa lähiötoiminnassa esille nousseiden sosiaalityön profession kolmeen mandaattiin kiinnittyviin sosiaalisen merkityksiin. Aineistosta nousi esiin myös sosiaalista etäisyyttä määrittäviä tekijöitä. Näin mahdollistui laajat ja syvät kuvakulmat nähdä lähiön sosiaalisen hyvinvointityön luonne, joka samalla kertoo toiminnassa huomioitavista kehitystarpeista.

Kriittisen tarkastelun kohteena ovat asenteita koskevat kokemusten määritteet liittyen niin inhimillisyyteen lähiön asukkaita kohtaan, kuin rakenteelliseen ja yhteisölliseen sosiaalityöhön aikuissosiaalityössä. Syvään juurtuneet kulttuurin määrittämät asenteet vaativat lähiössä muutosta kohti kunnioittavampaa, inhimillisempää ja ekososiaalisempaa asennetta. Aikuissosiaalityössä asennemuutos liittyy uudenlaiseen ymmärrykseen pohjautuvaan sosiaalityöhön työorientaationa.

Lähiötupa toiminta-areenana tarjoaa sosiaalisen tilan ja mahdollisuudet toimia, saada asiantuntijoita paikalle, liittyä ryhmiin ja näin samalla ratkoa yksinjäämisen uhkaa. Vaikuttavaa sosiaalityötä edistäviä tasoja ovat valtautuminen ja voimaantuminen. Lähiön suurimpien ongelmien – päihteet ja yksinäisyys – ratkomiseen tarvitaan monialaista yhteistyötä. Kyseisiä ongelmia eivät asukkaat itsenäisesti ilman ulkopuolista tukea kykene ratkomaan.

Perustelut asettumiselleni peilin eteen liittyvät tarpeeseeni aikuissosiaalityössä ymmärtää ja tuoda esiin käytännössä ja puheessa ilmeneviä merkityksiä ja samalla ilmentää rakenteellisen sosiaalityön ja moniammatillisuuden mahdollisuutta kuljettaa yhteiskuntaa inhimillisesti kestävänsä kehityksen tielle. Toivon tutkimuksestani löytyvän sosiaalityöhön relevantteja näkökulmia, joilla olisi merkitystä pohdittaessa etenkin aikuissosiaalityötä ja sen sisältöä. Tämä on yksi näkökulma toteutettaessa inhimillisesti kestävä sosiaalityötä, sillä ”huonemiehetkin hyvän päivän sattuessa pystyvät hämmästyttäviin suorituksiin”.

Avainsanat: etnografia, rakenteellinen ja yhteisöllinen sosiaalityö, sosiaalipsykologia, eettisyys, osallisuus, sosiaalinen, Piilolankankaan lähiö

Abstract

My thesis sheds light on factors affecting well-being as they emerged from work in a suburban housing estate based on structural and communal social work. The perspectives in this thesis do not only consider how to enable and accomplish suburban housing estate activities, but also the social structures that our culture shapes. Ethnography functions as theory and methodology of this research. It defines the position of the researcher, as well as the conceptualisation and analysis of the themes that arose in the field study. This research is qualitative, polyphonic and adheres to interpretative anthropology and hermeneutic tradition.

The main focus of my thesis is on "The ten-step development journey of social work in a suburban housing estate". The analysis of the polyphonic research data collected through starting up a suburban housing estate club house is based on the meanings of social as related to the three mandates of social work as a profession. The research data also revealed factors determining social distance. This allowed me to gain wide perspectives on the nature of suburban social work to enhance well-being, while pointing out needs for development in the suburban housing estate activities.

The objects under critical assessment are experiences related to attitudes pertaining to humanity towards the residents of the suburban housing estate, as well as to structural and communal social work within adult social work. The deeply rooted culturally shaped attitudes to suburbs require a shift towards more respectful, humane, and eco-social attitudes. For adult social work this attitude change means a work orientation based on new understanding.

Organising a club house in a suburban housing estate provides a social space and an arena for activities, inviting visiting experts, joining groups, and it prevents people from being left alone. Empowerment is a key element to promote influential social work. In order to solve the biggest problems of suburbs – substance abuse and loneliness – we need multidisciplinary co-operation. The residents of suburbs are not able to solve these problems by themselves, without outside help.

The reasons for stepping in front of a mirror are, on one hand, linked to my need to understand and disclose the meanings which are present in speech and practice of adult social work and, on the other hand, to illustrate the possibilities of structural social work and multidisciplinary co-operation to steer the society toward human sustainable development. My thesis aims to provide relevant approaches to social work, and it is hoped that they are relevant especially when considering adult social work and its contents. This thesis presents one perspective on doing humanly sustainable social work, because "even people in a suburban housing estate can accomplish amazing things on a good day".

Key words: ethnography, structural and communal social work, social psychology, ethicality, social inclusion, social , suburb of Piilolankangas

Sisällys

1 INHIMILLISYYDEN ÄÄRELLÄ LÄHIÖSSÄ	6
1.1 Jalkautuminen lähiöön kehittäjäsosiaalityöntekijäksi.....	6
1.2 ”Metsän keskellä ovat ajatukset sinisimmillään ja elämä merkityksimmillään”	9
1.3 Tutkimuksen rakenne.....	13
1.4 Piilolankangas syntyjäänkin ikävässä maineessa	14
1.5 Tutkijan positioni kehittäjäsosiaalityöntekijästä tutkijaksi.....	17
1.6 Tutkimustehtävä.....	19
2 ETNOGRAFIAN IHANUUS JA KURJUUS.....	22
2.1 Etnografia sosiaalisen todellisuuden kuvaajana ja tutkimusasenteena	22
2.2 Moniääninen etnografia	25
2.3 Tutkimuksen eettisyys	29
2.4 Litterointia, analyysia ja tulkintaa	31
2.5 Etnografista kenttätöitä	34
3 LÄHIÖTOIMINNAN KYMMENEN ASKELEEN KEHITYSMATKA.....	35
3.1 Ensimmäinen askel; Toiminnan lähtökohdat, visiointia ja lupa-asioita	36
3.2 Toinen askel; Isännöintitoimistoon ja lähiötuvalle	40
3.3 Kolmas askel; Kehittäjäryhmän kokoaminen ja toiminnan suunnitelma	44
3.4 Neljäs askel; Muutto lähiöön	48
3.5 Viides askel; Toimintaa monialaisena yhteistyönä.....	50
3.6 Kuudes askel; Toimintaa ja osallisuutta	53
3.7 Seitsemäs askel; 6.4.2017 avajaisjuhlat ja yhteisöllinen iltatapahtuma.....	59
3.8 Kahdeksas askel; Palautteet osana toiminnan reflektointia	61
3.9 Yhdeksäs askel; Ohjausryhmän perustaminen toiminnan jatkumisen mahdollistamiseksi.....	63
3.10 Kymmenes askel; Rakentunut toiminta	65
3.10.1 Kaksivaiheinen analyysi.....	66
3.10.2 Analyysiprosessissa esiin nousseet teemat.....	68
3.10.3 Ennako-oletusten varjostamien asenteiden muutosprosessi.....	69
4 INHIMILLISEN TOIMINNAN MAHDOLLISTUMINEN LÄHIÖSSÄ.....	71

4.1 Lähiötupa toiminta-areenana toiminnan rakentumisen jälkeen	71
4.2 Lähiö ja lähiötupa toiminta-areenana, toivoa luovan sosiaalisen äärellä.....	73
4.3 Eriarvoisuus ja hyvvys	74
4.4 Toiminta ja etäisyys	75
5 YHTEENVETO JA VISIO HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN MALLISTA	77
5.1 Visio hyvinvoinnin edistämisen mallista.....	77
5.2. Lähiötupa sosiaalisena tilana	78
5.3 Negatiivinen ennakoasenne lisää eriarvoisuutta	79
5.4 Hyvinvoinnin edistämisen toimintamallilla hyvinvointia lähiöön.....	81
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TUTKIMUSPROSESSIN REFLEKTOINTIA	82
7 POHDINTAANI JA JATKOTUTKIMUSHAASTEITA.....	86
LÄHTEET	89
LIITTEET	96

1 INHIMILLISYYDEN ÄÄRELLÄ LÄHIÖSSÄ

1.1 Jalkautuminen lähiöön kehittäjäsosiaalityöntekijäksi

Tekijät jotka liittyvät tutkimukseeni taustoihin kietoutuvat sosiaalityön käytännöt III -jakson kehittämistyöhöni. Tuon kehittämistyön kohteena oli ikävän maineen saanut Piilolankaan lähiö syrjäisellä maaseudulla Itä-Suomessa Kuhmossa. Kehittämistyö sisälsi rakenteellista ja yhteisöllistä sosiaalityötä, monialaista viranomais- ja verkostoyhteistyötä, jalkautumista, tiedottamista ja sen läpikulkevana teemana toimi eettisyys. Perustana oli yksilö- ja yhteisökohtaaminen ja tavoitteena sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Kehittämistyötäni taustoitti rakenteellinen ja yhteisöllinen sosiaalityö, osallisuus, eettisyys sekä Liisa Hokkasen Empowerment ja Advocacy -metateoria.

Lähiön kehittämisen tarkoituksena ja tavoitteena oli hyvinvoinnin lisääminen yhteisötoiminnallisesti. Halusin koota lähiön asukkaista kehittäjäryhmän, jotta toiminta olisi toimijoiden näköistä ja toisaalta ajatuksena oli osallisuuden seurauksena vahvistumisen ja voimaantumisen mahdollistuminen. Kehittäjäryhmän kokosimme yhdessä sosiaalitoimen ja isännöintitoimiston kanssa. Lähestyimme asukkaita kutsukirjeellä ja ensimmäisen kerran kokoonnuimme lähiötuvalla 3.11.2016. Muutamia jäsenmuutoksia lukuun ottamatta kokoonnuimme tällä porukalla vähintään kerran viikossa torstaisin lähiötuvalla.

Aila-Leena Matthieksen (2003) itäsaksalaista Lebensmitten lähiötä koskeva tutkimus liittyy pitkäaikaistyöttömien omaehtoisesti luotuun lähiöön, jota hän on itsekin ollut perustamassa. Matthies (mt.) tutki sen kehittymistä kontekstissaan. Tutkimus osoittaa asukkaiden voimaantuneen, joka tapahtui kun he saivat osallistua, toteuttaa omaksi kokemia tarpeitaan, jonka seurauksena virittyi oma aktivoituminen. (Mt., 155 – 161.) Näen tutkimuksellani yhtymäkohtia kyseiseen kohteeseen.

Kehittämistyöllä oli yhteneväisiä kohtia myös Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän (Kainuun sote) vuosille 2017 – 2020 asettamien strategisten päämäärien kanssa (liite 5). Toiminta-ajatuksena molemmilla oli edistää kainuulaisten hyvinvointia ja osallisuutta järjestämällä vastuuna olevat sosiaali- ja terveys- ja muuta palvelut asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja vaikuttavasti. Arvot liittyivät asiakaslähtöisyyteen, avoimuuteen ja

luottamukseen, sekä oikeudenmukaisuuteen ja vastuullisuuteen. Kainuun sote on visioinut olevansa vuonna 2020 arvostettu edelläkävijä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestäjänä ja kehittäjänä, jossa palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita.

”Puhetta sosiaalityöstä” on Tuula Kivistö-Pyhtilän (2002) tutkimus aluesosiaalityön asemasta ja paikasta. Aluesosiaalityön käytäntöjä on viime vuosina monin tavoin kehitetty, mutta varsin vähän niitä on yritetty systemaattisesti arvioida ja paikantaa toiminnan erilaisia reunaehtoja. Tutkimuksella haetaan tietoa sosiaalityöstä alueellisessa kontekstissa muun muassa sosiaalisen ulottuvuuksineen ja se antaa vastauksia siihen, miten voisi toimia toisin. Näin saan merkittävää tietoa tulkitessani sosiaalisen -käsitteeseen ja alueellisen kontekstin huomiointia tutkimuksessani.

Kehittämistyöni kontekstina toimi 8 500 asukkaan kaupungissa sijaitseva ikävän maineen saanut lähiö. Lähiö on rakennettu 1973 Kostamus-työmaan aikaan ja siihen tarpeeseen. Kerrostaloja on yhteensä kymmenen, joista huonomaineisempia on kaksi ja joista toisen kellarikerroksessa lähiötupa sijaitsee. Kt Oy Terva-asunnoilta 16.2.2017 saadun tiedon mukaan lähiössä asuu yhteensä 237 henkeä, joista suurin osa miehiä 140, naisia 97. Suurin osa asukkaista on yksinasuvia 183, lapsiperheitä ainoastaan 8 ja pariskuntia 13. Työttömyystietoa ei ole, mutta asumistukea saa 50 asukasta/taloutta, joka kertoo pienituloisuudesta. Eläkeläisten määrä on huomattava, joista osa työkyvyttömyyseläkkeellä.

Piilolankankaalla, etenkin Karhunpolulla oli poliisi ja ambulanssi joutuneet käymään jopa viikoittain. Vakavia riitoja oli luettavissa lehdistä. Vuodenvaihteessa 2016 – 2017 Kuhmossa kolme nuorta oli päättänyt päivänsä oman käden kautta. Näistä yksi asui Karhunpolulla. Jo se kertoi näköalattomuudesta, pahoinvoinnista ja tuen tarpeista.

Marjaana Seppänen (2001) on tutkinut väitöskirjassaan ”Liipolan Onni” lahtelaisen Liipolan lähiön sosiaalista merkitystä lähiön asukkaille, sekä osallisuutta ja osattomuutta asukkaiden näkökulmasta suhteessa Loic J.D. Wasquantin -teoriaan, joka liittyy kehkeytyvään marginaalisuuteen. Seppänen (mt.) pyrkii empiirisen yksilötason avulla valaisemaan segregatiokeskustelua. Liipolassa esiintyi katujuopottelua, niukkaa taloutta, mutta asukkaat olivat työorientoituneita. Alueen viihtyisyyden vuoksi resurssivahvat muuttivat sieltä pois. Seppäsen (mt.) tutkimuksella on kiinnekohtia myös Piilolankankaalle niin osallisuuden ja

osattomuuden kysymyksillään, marginaasuudellaan, kuin alueen viihtyisyyden kysymyksillään.

Uudenlaisen sosiaalityön työorientaation tarpeen ymmärtäminen vaati näkemystä tämän hetken yhteiskunnallisesta tilanteesta. Ihmiskunta on Satu Ranta-Tyrkön (2016) mukaan monien haasteiden edessä kapitalismin toimintalogiikan aiheuttaessa ja ylläpitäessä syvää ekologista, taloudellista ja sosiaalista epätasa-arvoisuutta. Nämä haasteet edellyttivät sosiaalityöltä kokonaisvaltaisempaa, aktiivisesti poliittista ja rakenteellista otetta. Myös tämän päivän hiljaiseen sosiaalityökulttuuriin ääntä ja arkisen elämän politisointia kehittämällä mielekkäitä ja mahdollisia osallistumisen muotoja ohjaten sosiaalityön käytäntöjen organisoinnista yhteisöllisempään ja kansalaiskeskeisempään suuntaan. Myös yhteiskunnan organisoinnista ylipäätään toisenlaiseksi. Tässä tilanteessa Ranta-Tyrkkö näkee sosiaalityön ammattilaisten olevan aitiopaikalla, koska tunnemme sosiaalisessa ja kulttuurisessa maailmassa toiseuden ja syrjäytymisen dynamiikkaa. (Mt., 184 – 190.)

Tämä tutkimukseni kohdistuu kehittämiskohteeseeni. Sain tutkimukselleni uutta ulottuvuutta muuttaessani lähiöön kolmeksi kuukaudeksi. Samalla halusin aloittelevana sosiaalityöntekijänä päästä syvempään ymmärrykseen sosiaalityöstä ja näin vahvistaa ammatillisuuttani. Olinhan uudenlaisen työorientaation edessä tehtyäni aikuissosiaalityön työtä vajaan vuoden. Olin kyllä tehnyt pitkän työuran sosiaalistoisimistossa toimistosihteerinä, mutten tuolloin ollut ymmärtänyt sosiaalityön moniulotteisuutta. Nyt minulla olisi mahdollisuus päästä tutkimukseni kautta myös tälle ulottuvuudelle, saada uutta työtettä työhöni, asiakaskohtaamisiin ja työmenetelmiin.

Tutkimukseni tavoitteena on hyvinvoinnin lisääntymisen merkityksen ymmärrys rakennetun toiminnan kontekstissa, mutta haen ymmärrystä myös lähiön ulkopuolella vallitsevien logiikoiden ja sosiaalisten järjestelmien kautta. Siten voimme päästä syvemmän ymmärryksen äärelle siitä, mitkä voivat tehdä elämän merkitykselliseksi ja siten toimia valona tulevaisuuteen. Tutkimuskysymykset tarkentuvat niihin hyvinvointia edistäviin tai haasteita asettaviin merkityksiin, joita lähiötoiminnan kehittämisen tutkimisessa nousee esille. Tutkimus on yhtäältä osa päihdeasiakkuuden ja asiakaskulttuurien, toisaalta päihdelähtöisten elämäntapojen ja alakulttuurien tutkimusta.

1.2 ”Metsän keskellä ovat ajatukset sinisimmillään ja elämä merkityksimmillään”

Taustoittava tarina

Tämän lapsuusmuistoihini liittyvän aloitustarinan tarkoitus on johdatella lukija tutkimukseni äärelle, avaamaan ymmärrystä rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön yhteen kietoutuneisuudesta niin arkeen kuin yhteiskuntaan. Se on edellytys lähdeittäessä tekemään hyvinvointityötä. Tarinani ja lähiötoiminta liittyvät yhteen siten, että niillä molemmilla on hyvinvointia parantava vaikutus. Asetuttaessa oman elämän merkityksellisyyden äärelle voimme nähdä kirkkaammin lähtökohtamme ja tekijät, joilla on ollut kauaskantoisia vaikutuksia yhteiskunnallisiksi toimijoiksi tulemisellemme. Ellemme ole saaneet näitä lähtökoh-
tia, voi se olla kovinkin suuri uhka, että jäämme yhteiskunnan ulkopuolelle.

Oma tarinani tuo esiin niitä näkökulmia, mitkä tässä istuessani oivallan olleen kuin elämän merkityksellisyyttä kirkkaasti valaisevia lampuja. Onko lähiön ongelmien taustalla ajatus siitä, ettei elämää valaisevat valot olivat himmeitä, jonka vuoksi he tarvitsevat uusia lampuja valoisamman elämän mahdollistumiseksi. Käytännöt III -jakson kehittämistyönä rakennettu lähiötupatoiminta ikävän maineen saaneeseen lähiöön Kuhmoon oli kuin kirkkaiden valojen sytyttelyä valoksi pimeään.

Niin rakennetun yhteisötoiminnan, kuin perheeni telttaretkelyn pitkän tähtäimen vaikuttavuuden mahdollistuminen pohjautuu sekä yksilöllisten, että yhteisöllisten kontekstien rakenteelliseen historialliseen ja tämän hetken ymmärrettävyyteen. Ikäväänkin omaan ja ympäröivään elämään on Katri Savolaisen & Mari Suonion (2011, 9) mukaan mahdollista pystyä vaikuttamaan, mutta se vaatii toivoa, uskoa ja luottamusta paremmasta. Sen tiedon pohjalta oli hyvä rakentaa yhteisöllistä kontekstisidonnaista toimintaa, joka on yksi mahdollisuus tuottaa vaikuttavuutta edellyttävää valtauttavaa ja voimauttavaa hyvinvointia edistävää toimintaa. Lähiötoiminnan rakentamisen konteksti toimii tutkimusmatkani viitekehyksenä. Tältä matkalta poimin vastaan tulevia toiminnan merkityksellisyydestä esiin nousevia käsitteitä, josta muodostuu tutkimukseni tulos.

Vahvimmat lapsuusmuistoni liittyvät 1970-luvun kesinä ystäväperheemme kanssa vietettyihin telttaretkiin, jolloin kauniit Kainuun järvi- ja jokimaiset tulivat tutuiksi. Merkityksellisimmät asiat mitä niiltä ajoilta olen saanut elämäni matkalle, kivijaloiksi, liittyvät niihin yhteisiin hetkiin, kun saimme olla serkkujen kanssa yhdessä ja kun yhdessä ideoimme kilpailuja, seikkailuratoja, koskiuintia ja että me ongittiin mato-ongella. Ei se sen kummempaa ollut, se motivoi meitä, enkä vaihtaisi niitä muistoja muiksi. Meitä oli neljä aikuista ja viisi tyttöä.

Tällaiseksi muodostui telttaretkely, joka vaati muutosta kiireisten yrittäjien aikajärjestelyihin. Retkien suunnittelu vaati luontoretkitietoutta ja käytännön järjestelyjä. Mitä tuli huomioida lähdettäessä retkille, ketä lähti mukaan ja voisimmeko ylipäättään lähteä, mikäli joku ei päässyt mukaan. Näin retkistämme tuli meidän näköisiä, jotka motivoivat ja innostivat kymmenenä kesänä kaiken kiireen keskellä toimimaan niin, että lähtö toteutui. Meidän näköiseksi muodostuneesta toiminnasta oli seurauksena se, ettemme muutoin olisi päässeet elämällemme merkityksellisten kokemusten äärelle ja samalla voimaantumaan.

Omakohtaisena kokemukseni näen perheittemme yhteisöllisen toiminnan ja osallistumisen monisyisten vaikutusten olleen meille voimaannuttavia. Vanhempamme tarvitsivat arkielämän vastapainoksi henkireiän, joka antoi heille voimia toimia arjessa ja yhteiskunnallisena jäsenenä. Meille lapsille merkityksellinen yhteisöllisyys omalta osaltaan vahvasti myös identiteettiämme. Se on mahdollistanut nyt aikuisina toimimaan yhteiskunnallisina toimijoina, jopa vaikuttajina. Pian sosiaalityöntekijänä, auttajana ja asioiden eteenpäin viejänä. Näin tarinani kietoutuu yhteisöllisyyden lisäksi myös rakenteellisuuteen.

Tarinaani liittyy myös varjopuolia, kuten ajoittain isiemme liiallinen päihteiden käyttö. Muttei se sen kummemmin lapsen mieltä tuolloin rasittanut, sillä vaakakupissa painoi enemmän se, että meillä oli yhdessä hauskaa. Enemmän se todellisuudessa rasitti isiämme, vai oliko osasyynä heidän käsittelemättömät, mahdollisesti traumatisoineet taustansa. Olihan isäni puoliksi sotaorpo ja ollut sijoitettuna kodin ulkopuolella, muttei niistä puhuttu. Olivatko ne niitä sota-ajan traumaattisten kokemusten kansalaisten elämää paljolti raamittavia tekijöitä, joiden aiheuttamaan tuskaan haettiin lohtua päihteistä.

Myös Piilolankankaan lähiötä on läpi sen historian kalvanut vahvasti päihderiippuvuudet, joka on merkittävimpiä ikävän imagon ylläpitäjiä lähiössä. Päihteet kiinnittyivät vahvasti

myös rakennetavassa lähiötoiminnassa huomioon otettavaksi, mutta ongelmaan pureutuminen vaatii vahvoja jatkotoimenpiteitä. Päihteet liittyvät niin yksilöiden kuin koko alueen hyvinvoinnin rakentumiseen, kuin asuinalueen viihtyisyyteen ja imagoon. Se varjostaa myös koko kaupungin imagoa ja sen eteen ei yksin lähiötoiminnalla kyetä vaikuttamaan. Mutta ennen kaikkea huoli on yksittäisten henkilöiden elämänhallinnasta ja hyvinvoinnista.

Lapsuudentarinani yhteisöllisestä ja rakenteellisen toiminnasta sisältää vastaavanlaisia elementtejä kuin lähiöön rakennettu toiminta. Tarinani ja lähiötoiminnan ideologia pohjautuvat siihen ajatukseen, että yhteisöllisen ja rakenteellisen toiminnan yhteen kietoutuneisuudella on mahdollisuus tuottaa tekijöidensä näköistä toimintaa, jolloin toiminnan vaikutus on merkityksellistä, vaikuttavaa ja kauaskantoista. Oman näköisen toiminnan mahdollistumiseksi rakensimme lähiötoimintaa asukkaista kootulla kehittäjäryhmällä.

Lähiötoiminnan rakentamista yhdessä kehittäjäryhmän kanssa ja lapsuuden tarinaani, samoin kuin tieteellisen tutkimuksen tapahtumien merkitystä on vaikea täydellisen ymmärrettävästi sanoin kuvailla. Tarinassani luonto ja yhteisöllisyys olivat läpi elämää valaisevia lamppeja. Kun perjantai koitti, osoitti ystäväperheemme Ladan ja meidän perheen Mersunokka kohti seikkailuja. Arvostimme, kunnioitimme ja rakastimme toisiamme, se oli sisäänrakennettua yhteisissä hetkissämme.

Hyvinvointimme rakentui pienistä arkipäivän asioista, luonnosta ja yhteisöllisyydestämme. Tänä päivänä elämän merkityksellisyys liittyy ulkokultaisuuteen ja mahtavuuteen, muttei se välttämättä ole todellisesti merkityksellistä, sellaista joka voimaannuttaisi ja vahvistaisi identiteettiä. Mihin on kadonnut toistemme kunnioitus ja ylipäänsä inhimillisyys? Nyt istuessani tutkimukseni äärellä ymmärrän vasta, millaiset kivijalat lapsuuden kokemukseni minulle rakensi. Siitä nöyrin kiitos jo edesmenneille isillemme! Lämmin kiitos on paikallaan myös elossa oleville touhukkaille äideillemme, jotka omalta osaltaan mahdollistivat saamamme kokemuksen, jonka vertaista saa hakea!

Lapsuuteni muistot toimivat työtäni läpi kuljettavana metaforisena juonteena voimauttavien perheyhteisöjen telttaretkien vaikuttavuudesta luoda kauaskantoisia merkityksiä niin yksilölle kuin yhteiskunnalle. Myös ikävän maineen saaneen lähiön hyvinvointityö vaatii vahvaan arvopohjaan pohjautuvaa yhteisöllisen ja rakenteellisen sosiaalityön kombinaatiota sisältäen kaikki kolme sosiaalityön profession mandaattia. Sosiaalityön ensimmäinen

toimeksianto liittyy systeemiin kohdistuen yhteiskuntaan, työorganisaatioon ja moniammatilliseen verkostoon. Toinen toimeksianto liittyy elämismaailmaan kohdistuen asiakkaisiin, perheeseen, verkostoihin ja kansalaisiin. Kolmas toimeksianto liittyy eettisyyteen.

Yhteiskunnan tavoitteena on hyvinvointi, jotta ylipäätään voitaisiin puhua hyvinvointiyhteiskunnasta. Hyvinvointiyhteiskunta kiinnittyy myös sosiaaliseen, joka taas vaatii vahvaan eettisyyteen pohjautuvaa työtä. Hyvinvointiyhteiskuntaa ei ole ilman sen jäseniä ja ilman yhteiskunnallista jäsenyyttä ei ole hyvinvointiyhteiskuntaa. Hyvinvointiyhteiskunnasta voidaan puhua, mikäli sen kaikilla jäsenillä on hyvä olla. Yhteiskunnallinen hyvinvointi perustuu jäsentensä toiminnallisuuteen ja toiminnallinen jäsenyys perustuu niihin tekijöihin, jotka valtauttavat ja voimauttavat hänen toiminnallisuuttaan. Näin on saatu aikaan vaikutavuutta.

Tellettareikelyssämme yhteisöllisyys ja luonto olivat niitä merkityksellisiä tekijöitä, jotka nostaisin niiksi kauaskantoisiksi hyvinvointiamme tukeviksi tekijöiksi, jotka vahvistivat toiminnallisuuttamme. Tutkimukseni johdattaa lukijaa niiden tekijöiden äärelle, jotka tekevät yhteisöllisen ja rakenteellisen sosiaalityön yhteen kietoutumisen merkitykselliseksi rakennettaessa hyvinvointia ikävän maineen saaneessa lähiössä. Mitä ovat niitä toiminnan rakentumisesta esiin nousevat merkitykset, joilla on kauaskantoisia vaikutuksia lähiölle ja sen asukkaille, jotta he pääsisivät inhimillisyyden äärelle?

Sanallinen kuvaaminen on kommunikatiivista tulkintaa, jossa sanoilla kuvaaminen on ikään kuin retki, joka kuljettaa sanoman äärelle. Lapsuuden muistoni toimivat niin aasinsiltana tutkimukseeni, kuin hermeneuttiseen ymmärrykseen johdattelijoina. Hermeneuttinen ymmärrys limittyy lapsuuden kokemuksiini. Vanhempiemme raskaasta yrittäjäelämästä selviytyminen ja voimauttavan ja hyvinvointia edistävän toiminnan rakentaminen mahdollistivat hyvinvoinnin. Se vertautuu rakenteellisen ja yhteisöllisen toiminnan rakentamiseen liittyvien merkitysten ilmaisukielen haltuunottoon ja etsimiseen. Työni läpi kulkee metaforinen juonne Veikko Huovisen Konsta Pylkkäsen korpifilosofointeina elämän merkityksellisyyksistä.

Tutkimuksessani lähestyn rakenteellisenä ja yhteisöllisen sosiaalityönä rakennetun lähiötuoiminnan tuottamia merkityksiä haastattelujen, kyselyjen, kokemusten ja havaintojen

kautta moninäkökulmaisesti; asiakkaiden, yhteistyökumppaneiden ja myös omasta näkökulmastani käsin ja kokemusten kautta.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimukseni pohjautuu johdannossa esittelemääni kehittäjäsosiaalityöntekijänä toteuttamaani kehittämistyöhöni. Kehittämiskohde herätti kiinnostusta jopa niin, että muuttoni lähiöön johdatteli minut etnografisen tutkimuksen äärelle. Rakenteellista ja yhteisöllistä sosiaalityötä sisältäneen kontekstisidonnaisen kehittämistyön tavoitteena on saada kauaskantoisia vaikutuksia kehittämiskohteeseen. Kyseinen kehittämistyö vaatii työn merkityksen ymmärrystä ja kontekstin avaamista. Kehittämistyön mahdollisuutta tuottaa kauaskantoisia vaikutuksia pyrin valaisemaan omakohtaisilla lapsuuden kokemuksillani. Lapsuudentarini lomassa jo johdatin lukijan tutkimuskontekstin äärelle. Lähiön kontekstia, tutkijan positiotani ja tutkimustehtävääni avaan tarkemmin tutkimusrakenteen esittelyn jälkeen. Luvussa kaksi lähestyn lähiötoiminnan tutkimuksessa käyttämäni etnografista metodologiaa tutkimuksessani. Luvun kolme ”Lähiötoiminnan kymmenen askeleen kehittymismatkalla” lukija pääsee mukaan havainnoimaan sitä, miten hyvinvointityö rakennetun lähiötoiminnan puitteissa toteutui. Luvussa neljä kuvaan inhimillisen sosiaalityön mahdollistumisen lähiössä. Luku viisi sisältää yhteenvetoa ja kuvauksen visioidun hyvinvoinnin edistämisen mallista. Luvussa kuusi teen johtopäätöksiä ja reflektoin siitä, mitä lähiötoiminnan kehittäminen merkitsi hyvinvoinnin edistämistyönä tässä lähiössä. Luvussa seitsemän pohdin tutkimusmatkaani ja sen merkityksiä, sekä esitän ajatuksiani jatkotutkimuksista.

Seuraavassa tiivistettynä tutkimuksen rakenne:

Kuvio 1: Tutkimuksen rakenne Piilolankankaan lähiön kontekstissa

1.4 Piilolankangas syntyjäänkin ikävässä maineessa

Paikka on etnografiassa Jukka Siikalan (1997) mukaan tutkimuksen keskeinen organisoiva tekijä ja jopa primaarimpaa kuin tutkimusongelma. Paikan kautta siirrytään ongelmaan, ei päinvastoin. (Mt., 28.). Esittelen tutkimuskohteeni historiaa kontekstin laajemman yhteiskunnallisen näkemyksen valottamiseksi. Kontekstin historian avaamisen tavoitteena on havahduttaa lukija pohtimaan kanssani sitä, millaista toimintaa tämä alue janoaa ja janoi ennen kehittämistyötäni. Tähän kontekstiin kehittämistyönäni rakensin rakenteellista ja yhteisöllistä sosiaalityötä sisältävän lähiötoiminnan, jonka kuvaan luvussa kolme.

Piilolankangas, alunperin Persauskylä, on tyypillinen 1970-luvulla rakennettu lähiö, jollaisia teollistumisen myötä rakennettiin maaltamuuton seurauksena kasvaneisiin asuntotarpeisiin. Yhteiskunnassa tapahtunut rakennemuutos toi Matti Kortteisen (1982) mukaan tullessaan haasteita ihmisten elämään ja lähiöt saivat osakseen arvostelua heikoista asuinolosuhteistaan seurauksena kasautuvat inhimilliset ja sosiaaliset ongelmat. Ongelmina nähtiin tuolloin 1980-luvulla köyhyys, siveettömyys, juurettomuus, eristyneisyys ja yksinäisyys. Näiden inhimillisten kärsimysten ja sosiaalisten ongelmien syntyyn nähtiin vaikuttaneen taloudellisen murroksen ja kunnallispolitiikan. Murroksen aikaa elämme myös nyt 2010-luvulla. Inhimillisten kärsimysten ja sosiaalisten ongelmien syntyyn voidaan nähdä vaikuttaneen tuolta 1970 – 1980 -luvuilla käynnistyneen individualismin, josta on nyt tuloksena muuan yksinäisyys, osattomuus ja kilpailuasetelma. Poliitiikan saralla on vaikuttanut uusliberalistinen yhteiskuntapolitiikka, joka edellyttää talouskasvua ja määrittää myös kuntien ja maakuntien toimintaa. Poliitiikka määrittää meneillään olevaa sote-uudistustakin (Niemi 2016).

Se kulttuuri, mikä vallitsi tuolloin 1970-luvulla, on nähtävissä edelleen Piilolankankaalla. Lähiöstä löytyy muutamia henkilöitä ja perheitä, jotka ovat asuneet siellä 1970-luvulta, aivan alueen syntyhetkistä saakka. Lisäksi nyt lähiöön on muuttanut joitakin paluumuuttajia, jotka palaavat työuransa päätyttyä Etelä-Suomessa juurilleen Kuhmoon. Tällaista takaisinmuuttoilmiötä kertoo Marjaana Seppänenkin (2001) tapahtuneen Lahden Liipolassa. Se kertoo juurten kaipuusta. Aivan kuten itsekin palatessani lapsuuteeni huomasin juurien kaipuusta, mutta myös niiden merkityksestä. Omassa tarinassani isien alkoholinkäyttö ei ollut hyvinvoinnin vaakakupissa niin painava merkitys, kuin yhdessäolostamme saatu merkitys. Muttei peli ole menetetty myöskään vaikeammissa lähtötilanteissa. Ben Furmannin (2010) teos ”Ei ole koskaan liian myöhäistä saada onnellinen lapsuus” asettaa kyseenalaiseksi myytin, jonka mukaan loppuelämämme riippuu ratkaisevasti siitä, minkälainen lapsuutemme on ollut. Siihen vedoten vahvistuu sosiaalisen vahvistamisen merkityksen ymmärrys sosiaalityötä eteenpäin vievänä voimana. Mutta palatkaamme Piilolankankaan kontekstiin.

Ari Huotarin (1999) johdantoteksti Piilolankankaan historia -ryhmän muistelusta jo hieman avaa niitä näkökulmia, millaista väkeä alueella asuu ja on asunut. Huotari (mt.) oli vetänyt syyskuusta 1998 kesäkuuhun 1999 Piilolankanaan perinnekeskusteluryhmää toimiessaan

tuolloin Kuhmon osallisuushankkeen projektityöntekijänä. Kyseisen projektin tuotoksesta olen Ari Huotarin luvalla ottanut otteita tutkimukseeni.

Historiatiedon mukaan alun Persauskylällä, nykyisin Piilolankankaalla on alkanut liikkua väkeä päivittäin 1800-luvun puolivälistä alkaen:

”Selvityksen mukaan asutusta Piilolankankaalla on ollut 1800-luvun puolivälin jälkeen, mutta vasta vuonna 1921 tuolloin Persauskyläksi nimetyllä alueella alkoi liikkua väkeä päivittäin. Tarina kertoo Persauskylän saaneen nimensä ”Persaus-Heikistä”, joka alueella asuaan oli varastanut naapurilta lampaan persauksen ja syönyt sen”.

Ote Ari Huotarin tekstistä

Nykyinen Piilolankangas sai kuitenkin alkunsa alueen ensimmäisen asumuksen mukaan, joka tunnetaan nimellä Piilolan mökki:

”Muuan Vihtori Huotari kun oli muistelojen mukaan muuttanut verotajaa pakoon nykyisen vesitornin paikkeille ”piiloon”. Kankaan vain sanottiin saaneen nimensä Piilolan mökistä ja olihan se vanhempikin Persauskylää”.

Ote Ari Huotarin tekstistä

Sotien jälkeen alue tiivistyi ja 4.6.1971 asuinalue sai asemakaavan, josta seurasi lähion syntyminen vuosittain alueelle nousseiden kerrostalojen myötä, joita on yhteensä kymmenen. Alueelta löytyy edelleenkin samoissa vuokra-asunnoissa asuvia henkilöitä. Poliisin kertoman mukaan alue oli 1970-luvun lopun nuorena lähionä nykyistä levottomampi.

Myös Huotarin (mt.) papereista löytyy kiinnekohtia lähion asukkaisiin. Näin Huotari (mt.) veikkohuovismaisesti kertoo lähion asukkaista, ”huonemiehistä”:

”Piilolankankaan asukkaiden nimeämistä nykypäivän ”huonemiehiksi” juontuu alueen suhteellisen vähäisestä työssäkäyvien määrästä. Kaiken kaikkiaan alue on saanut kielteisen leiman useiden kuhmoilaisten mukaan. Alueella asuu paljon fyysisesti ja henkisesti sairaita ihmisiä, jotka tavallaan on sysätty Piilolankankaalle, koska he eivät muuallakaan ole pärjänneet. Näiden hyvinvointiin ja elämisen laatuun ei ilmeisesti kaikkien mielestä kannata panostaa, mutta kokonaisuudessaan Piilolankankaan asumisviihtyisyyteen ja maineeseen”.

Ote Ari Huotarin tekstistä

Lähiön ikävä maine juontaa siis juurensa kauas sen historiaan. Juho Saari (2016) on tutkinut huono-osaisuutta ja toteaa sen selittyvän sosiaalista etäisyyttä ylläpitävien mekanismien kautta. Sosiaalista etäisyyttä poistavat solidaarisuus ja myötätunto (empatia) ovat avainasemassa hierarkisesti toisiinsa nähden sijoittuvien väestöryhmien välisissä mekanismeissa. Saari (mt.) kutsuu osuvasti ilmiötä solidaarisuusvajeiksi ja empatiakuiluiksi, joka osaltaan johtaa siihen, että huono-osaiset ovat keskuudessamme eläviä muukalaisia. Mikäli yhteiskunta sallii näin toimittavan, tulisi olla mahdollisuus toimia myös toisin. Tätä varten politiikka ja julkinen valta tarvitsevat toisin toimiakseen systemaattista tietoa huono-osaisuuden mekanismeista, elämän edellytyksistä ja toimeenpantujen uudistusten vaikuttavuudesta. (Mt., 254 – 255.)

Piilolankankaan lähiössä tunnistettavat ongelmat vaativat monialaista yhteistyötä. Miksi seurakunta on jätetty yksin toimimaan lähiössä, vaikka kyse on koko kaupungin yhteisestä eetoksesta ja maineesta? Voisiko aikuissosiaalityö soluttautua tähän kontekstiin ja lähtisikö toimintaan mukaan mahdollisesti muitakin toimijoita? Etenkin tulee mieleen riippuvuuskäsien hoito. Onko alueen ikävän maineen taustalla ajatus siitä, että sen asukkaat ovat toimintakyvyttömiä jostain syystä ja saisiko heidät innostumaan lähiön hyvinvoinnin kehittämistä?

Jotkut asukkaista ovat asuneet lähiössä vuosikymmeniä. Mitä jos itse asuisin lähiössä, jota varjostaa ikävä maine? Ajatuskin tällaisesta asennoitumisesta ja nimittelystä aiheuttaa sisäistä tuskaa.

1.5 Tutkijan positioni kehittäjäsosiaalityöntekijästä tutkijaksi

Kehittämistyöni alussa kehittäjän rooli imaisi minut syövereihinsä, joten erilaiseen tutkijan rooliin siirtyminen tuotti aluksi orientoitumisvaikeutta. Pohdin rooliani havainnoijana ja sen mahdollista vaikuttamista tulkintoihin, olinhan ollut lähiötoiminnan ideoija, kehittäjä, ryhmien vetäjä, yhteistyökumppani monialaisessa ryhmässä, asukas lähiössä ja naapuri. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012, 8) mukaan tutkimuksen läpinäkyvyyden kannalta on tärkeää tuoda esiin tutkittavien ja tutkijan kokemustieto mahdollisimman aitona. Näin siitäkin huolimatta, että aineistosta nousisi esiin epäkohtia tai ristiriitoja. Kaikesta havainnoimastani pyrin tuottamaan mahdollisimman realistisen tulkinnan kirjallisessa ilmaisussa.

Tässä etnografisessa tutkimuksessani olin kentällä kehittäjänä, ohjaajana ja tutkijana. Osallistuin toiminnan kehittämiseen samalla, kun tein havaintoja, mutta myös tarkkailin toimintaa. Oma roolini muotoutui moninaisesti. Samalla kun toteutin käytännön jakson kehittämistyönä, olin toiminnan rakentumisessa kehittäjänä. Silloin kun asuin lähiössä, toimin havainnoijana. Samaan aikaan olin myös osa sosiaalitoimiston työorganisaatiota, jolta saamalla tutkimusluvalla (liite 1) toteutin sosiaalityön opintoihini liittyvää kehittämis- ja tutkimustyön. Tutkimukseni yksi osa-alue liittyy myös aikuissosiaalityöhöni tutkiessani kehittämistyön merkityksiä uudeksi työorientaatioksemme.

Suurimman osan aineistosta keräsin olemalla toiminnassa mukana ja ohjaajana, jolloin oma persoonani korostui. Havainnointiaineistolla on suuri merkitys tutkimuksessani. Kenttätöyön jälkeinen reflektointi oli aineiston tallentamisessa merkityksellistä. Pyrin kaikkien merkintöjeni huolelliseen ylös kirjaamiseen ja avaamiseen. Mikäli en ollut ehtinyt näin tehdä, huomasin asioiden palauttamisen mieleen vaivalloiseksi, jolloin jätin kirjaamisen väliin. Näin pyrin vaikuttamaan tutkimuksen validiuteen.

Etnografisen tutkimuksen luonteen mukaisesti olin lähellä tutkittavia ja osan toiminnan ajasta tutkijana, jolloin roolini mahdollisti toiminnan ymmärtämisen ”sisältä päin”. Erityisesti asuessani lähiössä olin toisten asukkaiden kanssa subjekti. Se vaati tilanneherkkyyttä tutkijan ja tietäjän positioni suhteen. Pyrin pääsemään lähelle sitä ymmärrystä, mitä tutkimuksen kohteillani oli. Tutkijan kautta seuloutuu tutkittava ilmiö ja kohde (Hammersley & Atkinson 1995, 19). Myös oma elämän- ja työhistoriani sekä oma persoonani määrittävät tapaan tehdä tutkimusta. On kovinkin merkityksellistä, millaisia olemme suhteessa tutkittaviin (Hammersley & Atkinson 1995, 92–99).

Lähiöön muuttoni oli avartava kokemus ja pääsin todella lähelle lähiön arkea. Lähiöön muutti kanssani ystäväni, päihdetyön sosiaalityöntekijä. Hän on osa Sotkamon työyhteisöämme ja oli kanssani perustamassa Kuhmoon lähiötuvalla ”Korkkarit kattoon” -naisten ryhmää ja toimi kanssani ryhmän vetäjänä. ”Kämppekaverini” kanssa sain jakaa ajatuksia ja reflektoida tapahtumia lähiössä asukkaina ja toimijoina toimiessamme. Meillä oli paljon yhteisiä asioita keskusteltavana lähiössä, olihan ystäväni toiminut jo Kostamuksessa päihdetyöntekijänä. Kostamuksessa oli työskennellyt myös monia lähiön asukkaita. Ne muistot yhdistivät meitä ja asukkaita.

Oma taustani niin omassa arjessa kuin työssä saamani elämäkokemus, perhetaustani äitinä, mummona, puolisona olemisena vaikuttivat siihen, miten lähelle pääsin lähiön asukkaita. Muttei tutkija voi täysin samaistua tutkimuskontekstiin tai irrottautua omasta kulttuurikontekstistaan. Tapamme tarkastella maailma on syvällä meissä. Pohdin usein sitä, miten oma suhtautumiseni ja mahdollinen vallankäyttöni suhteessa lähiön asukkaisiin vaikuttaa kentällä syntyviin ajatuksiini heistä ja meistä. Mikäli alussa asetamme tutkittavat toiseuden asemaan, voi se tuottaa ongelmia myöhemmässä vaiheessa. (Suojanen 1997) Myöskään itsestään selvyytensä pidettävät asiat voivat tutkittavalle näyttäytyä toisin, jonka vuoksi pyrin pohtimaan oman elämäkokemukseni vaikutusta tulkinnoissani ja merkitysten antamisessa. Pyrin ihmettelemään ja kyseenalaistamaan kehittämistoimintaa. (Mt., 154 – 155.) Tarkastelen sitä sosiaalityön työmuotona ja siksi asukasnäkökulmasta saatu tieto on arvokasta ja ensisijaista. Tutkijana lähiö oli minulle myös fyysinen paikka toimia. Tällaisia toiminta-areenoita, sosiaalisen toiminnan paikkoja, sosiaalityö kaipaa erityisesti nyt, kun laki määrää tekemään sosiaalista kuntoutusta (SHL 1301/2014, 17 §).

Olin toiminnassa mukana joka kerta kehittäjäryhmän kokoontuessa 3.11.2016 alkaen aina toukokuulle 2017. Lisäksi osallistuin naisten ryhmän ”Korkkarit kattoon” kehittämiseen, ohjaamiseen. Kehitin, järjestin ja osallistuin tapahtumiin, kuten asiantuntijavierailut, joulupuurotapahtuma, avoimet ovet 6.4.2017, virkistys- ja asukastupatoimintaan tutustumismatka Kuopioon 13.6.2017 ja ohjausryhmän palaverit.

Asuessani lähiössä ajalla 1.1. – 31.3.2017 työmatkani toiselle paikkakunnalle pitivät jonkinlaista etäisyyttä yllä, mutta toiminnan kehittämisen, toiminnassa mukana olemisen ja palavereihin osallistumisen jälkeen ei kovin paljon aikaa muuhun jäänyt. Lähiön hyvinvoinnin rakentaminen vei mennessään kehittämistyön vauhtiin päästyä. Se vaati saatavilla oloa, läsnäoloa ja aikaa. Halusin löytää paikkani lähiössä, sen vuoksi kiinnitin huomion sellaisen saavuttamiseksi.

1.6 Tutkimustehtävä

Tutkimukseni tavoitteena on löytää vastauksia lähiön ja lähiötoiminnan hyvinvoinnin rakentumisen ehtoihin. Etnografisessa tutkimuksessa tutkimus voi alkaa useista kiinnostuk-

sen kohteina olevista suunnista. Etnografiselle tutkimukselle on tyypillistä, että ennakkosenteina olevat tutkimusongelmat selkiytyvät tutkimuksen etenemisen myötä tutkijan peirehtyessä yhteisöön ja osallistuessa sen toimintoihin. (Törrönen 1999, 143–144).

Lähiötupatoiminnan kehittäminen Piilolankankaan lähiössä ja sen toiminta-areenalla lähiötuvalla asetti toiminnan rakentamiselle omat haasteensa. Kehittämistyö sisälsi rakenteellista ja yhteisöllistä, sekä vahvaan arvopohjaan pohjautuvaa sosiaalityötä. Tutkimusaiheeni liittyy siihen, minkälaiseksi tämä lähiötupa sosiaalisena tilana muodostui. Tutkimustehtäväni on kuvata lähiötoiminnan kehitystä ja siihen liittyvän yhteisöllisyyden rakentamista etnografisella lähestymistavalla osallistuvan havainnoinnin keinoin. Tällä matkalla on tavoitteena löytää vastauksia lähiön ja lähiötoiminnan hyvinvoinnin rakentumisen ehtoihin.

Lähiötupa on lähiössä sijaitseva, puolijulkista tilaa jäljittelevä asiakkaiden toiminta-areena, mutta myös sosiaalinen tila. Siellä lähiön asukkaat saattavat jakaa kokemuksiaan, osallistua yhteiseen toimintaan tai vain olla. Lähiötupa mahdollistaa vapaaehtoisuuteen osallistumisen ja kuulumisen. Samanaikaisesti se on institutionaalisten ehtojen ja modernin järjestelmän alainen. Siksi lähiötupaa voi tarkastella antropologisen tradition mukaisesti. Onhan se sinne muodostunut yhteisön materiaallinen ympäristö. Toisaalta sitä voi tarkastella niiden merkitysten kautta, joita se on saanut ihmisten toiminnan tuloksena, sinne muodostuneen kulttuurin spatiaalisena ulottuvuutena (Low & Lawrence-Zúñiga 2003, 1).

Antropologisen tutkimustradition mukaan kyseessä on pikemminkin käsitys tilasta, joka määrittyy sosiaalisten, paikallisten ja ajallisten sidonnaisuuksiensa kautta. Lähiötupa sijoituu tiloista kontrolloidimpien virastojen ja ulkomaailmaan johtavan ulko-oven väliin. Kuvailisin sen sijaitsevan tavallisen arjen ja institutionaalisen alueen rajalla. Samalla kuitenkin institutionaalisen rajan sisäpuolella. Välimatka virastoihin teki siitä toisaalta ammattilaisten etäämmältä valvoman. Välimatka teki kuitenkin lähiössä ja lähiötuvalla kävijöille siitä suhteellisen autonomisen ja mahdollisti rinnastuksen puolijulkiseen tilaan. Lähiötoiminta toimi myös ulko-oven takana jatkuvana arkena, sinne tultiin ja siellä toimittiin aika lailla omavastuisesti. Toisaalta lähiön ja lähiötoiminnan tilallisen ja symbolisen sijainnin kautta tapahtuva erottelu lähiön sisällä ja sen ulkopuolella vallitsevassa todellisuuteen avasi minut ymmärtämään tutkimukseni näkökulmaan. Siitä käsin aloin hahmottaa lähiöstä ja lähiötoiminnasta nousseita merkityksiä. (Mt., 38.)

Outi Hietala (2013) on kuvannut väitöskirjassaan tutkimuskohdettaan A-klinikan asiakas-kahvilaa ja sen sosiaalisen tilan määrittelyä, joka suuntasi hänen tutkimuksen ymmärryksen kulkua. Piilolankankaan lähiö ja sen lähiötuvan tilalliset ulottuvuudet tulevat esiin esimerkiksi siinä, miten niihin viitataan esimerkiksi niiden sisälle tai ulkopuolelle viittaavan sanaston avulla. Lähiötuvan olemista määriteltiin usein esimerkiksi jostain muusta paikasta poissaolemisen kautta, vastakohtana kielteiseksi määritellylle paikalle kuten Bronx, jopa ghetto tai juoppojen alkoholistien paikka. Se on koettu vaaralliseksi paikaksi, jopa joidenkin viranhaltijoiden, mutta yleisesti kainuulaisena mielipiteenä kammottavana paikkana. Lähiötupa on osa lähiön ja sen ulkopuolisen todellisuuden välisiä symbolisia tilaerotteluja. Niiden avulla asukkaat saattavat sekä pitää yllä tietynlaista käsitystä maailmasta, että samanaikaisesti järjestää tuota maailmaa. (Mt., 38)

Tutkimuslinjaani vaikutti monta asiaa. Yksi merkitys liittyi lähiötoiminnan rakentumisesta saamaani positiiviseen palautteeseen niin lähiön asukkailta, kehittäjäryhmältä, kuin toiminnassa mukana olleelta verkostolta, työyhteisöltäni, yliopistolta, kuin myös lehdistöltä ja Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ISOLTA. Toinen merkitys liittyi haluuni tuoda rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön kombinaatio sosiaalityön työmuotona esiin. Se mahdollistaa monipuolisen toiminnan toteuttamisen. Tämän ehtona on monialainen yhteistyö. Kolmas merkitys tutkimuslinjan valintaani liittyi ristiriitaisuuksiin, joita kehittämisen ja tutkimustyöni aikana nousi esiin haasteina hyvinvoinnin edistämistyön mahdollistumiselle. Näiden ristiriitaisuuksien tutkiminen välittyi lähiötoiminnan kokonaisuuden ymmärtämisen kautta, ei pelkän kehittäjäryhmän tutkimisen kautta. Nämä perustelut liittyvät päivän polttaviin kysymyksiin sosiaalityöstä ja sen merkityksistä. Täten kehittäjäryhmän toiminnan merkityksen tutkiminen sai jäädä mahdolliseksi jatkotutkimusaiheeksi.

2 ETNOGRAFIAN IHANUUS JA KURJUUS

Tässä luvussa käyn läpi etnografiaa tutkimusmetodologiana.

2.1 Etnografia sosiaalisen todellisuuden kuvaajana ja tutkimusasenteena

Etnografinen tutkimukseni liittyy fenomenologis-eksistentiaaliseen filosofiseen suuntaukseen, jonka lähtökohtana on ihmisen tietoisuus maailmasta omien kokemusten kautta.

Tutkijana pyrin asettumaan tutkittavan asemaan, pääsemään hänen asemaansa ja ymmärtämään taustalla olevia merkityksiä. (Eskola & Suoranta 1999, 110). Eija Syrjäläisen (1995) mukaan etnografisen tutkimuksen keskeinen tavoite on osuvan tulkinnan tuottaminen. Pyyntöni on tulkinnan avulla pyrkiä lisäämään inhimillistä ymmärrystä sosiaalisesta elämästä ja herättää uusia ajatuksia ja keskustelua. (Mt. 68, 78.)

Tutkimuksessani etsin tietoa tulkinnallisen etnografian avulla. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole kysymys kausaalisesta selittämisestä, vaan miten-tyyppisten kysymysten tekemisestä ja niihin vastaamisesta tutkimusongelman ymmärryksen syventämiseksi. (Alasuutari 2012.) Etnografiatutkimukseni on kokemalla oppimista ja havainnoinnin muoto, joka ”tapahtuu kauttaaltaan sosiaalisen todellisuuden luonnollisissa olosuhteissa” ja se on aina ainutkertainen. Tutkimuksessani on täten viitteitä myös sosiaaliseen konstruktionismiin. (Eskola & Suoranta 1999, 104.)

Kiinteä suhde kenttään sekä vuorovaikutuksen kautta tapahtuva muutos on etnografisen tutkimuksen ydintä. Etnografian kolme keskeisinä tutkimusprosessin ulottuvuutta ovat tutkimuksen ja aineiston keruu kentällä. Toiseksi sen perustuminen kokonaisvaltaiseen kontekstiin ja vuorovaikutukseen. Kolmanneksi tutkimus tuottaa todellisuutta ja on siten vaikuttavaa toimintaa ympäristölle. Etnografiaa on mahdollista määritellä eri näkökulmista. Sen alkujuuret ovat (sosiaali) antropologiassa. Se on liitetty pysyväksi osaksi yhteiskunta- ja sosiaalitieteellistä tutkimusta. Etnografisen tutkimuksen tavoitteet limittyvät oivallisesti yhteen sosiaalityön käytännön periaatteiden ja metodien kanssa. Kontekstiin ja ympäristöön liittyvien merkitysten erittely ovat tärkeä osa sosiaalityön käytännön toiminnassa ja etnografisessa tutkimuksessa. (Floersch ym. 2014, 194 - 195.)

Etnografiaan liittyvien teorioiden ja menetelmien runsaus tekee etnografisen teoreettisen ja metodologisen valinnan hankalaksi. Tämä tieto on toisaalta lohduttava tieto itselleni, sillä tunsin välillä jopa tuskaa kamppaillessani metodivalintojen kanssa (Maunu 2014, 50).

Marja-Liisa Honkasalo (2008) kuvaakin etnografiaa tutkimukseksi ”kantapään kautta”. Tuskaisessa tilanteessaan tutkija on alasti ja aseeton kentän ja sen ilmiöiden edessä. Tutkimusprosessi on edellä mainitussa tilanteessa lähes ainoa asia, joka ohjaa ja vie tutkimusta eteenpäin. (Mt., 5.) Matti Kortteisen (1982, 364) mukaan etnografi ”sukeltaa kentälle, harhailee tutkittaviensa määrittämässä sosiaalisessa kentässä ja juuri tämän harhailun kautta pikkuhiljaa opettelee tutkittavaa kulttuurista merkitysmaailmaa”.

Lähestymistapani ytimessä oli tavoitella ymmärrystä lähiön toiminnan rakentumisen merkityksistä pyrkimällä päästä mahdollisimman syvälle asukkaiden asemaa. Muodostuneet tutkimuskysymykset kiinnittyvät niihin merkityksiin, joita lähiön asukkaat antoivat lähiötoiminnasta. Olen kiinnostunut merkitysten sisällöistä, jotka välittyvät puheessa, kohtaamisissa, vuorovaikutuksissa, tunteiden ilmaisuissa ja muissa reaktioissa. Olen kiinnostunut myös ottamieni kuvien, median julkaisujen, kuin päiväkirjamerkintöjeni kautta välittyvissä merkityksissä. Lähiön toiminnalle ominaiset vaikutussuhteet ja tilanteet loivat edellytyksiä kokemusten muodostumiselle. Osakseen tavoittelen ilmiötason kollektiivista perustaa, kuinka toiminnan kehittämiseen osallistujat tulkitsevat kokemuksiaan. Rakensin kehittämistyön suunnitellusti toteuttaen, josta pyrin tuomaan esille prosessin aikana siihen vaikuttaneita näkemyksiä arvopäämääristä, vaikeuksista, ongelmista ja kriittisistä kohdista, mutta myös oivalluksista ja ilon aiheista.

Kiinnostus tiettyyn, rajattuun tutkimuskohteeseen sekä useiden menetelmien käyttö aineiston keräämisessä rinnastaa etnografian tapaustutkimukseen, jonka ominaisuuksiin kuuluu myös olennaisesti tutkimuksen kohdistuminen nykyhetkeen ja todelliseen tilanteeseen, jota tutkija ei voi keinotekoisesti järjestää. Etnografisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole paljastaa ”lopullisia totuuksia”, vaan rakentaa pitkän prosessin kautta tulkintaa, jossa yhdistyy tutkijan teoreettinen tietämys, omat ja tutkittavien näkökulmat. Tutkimusprosessi on luovua ja pitkäjänteisyyttä vaativa ja se sisältää jatkuvasti uusia käännteitä ja oivalluksia. (Syrjäläinen 1994, 68, 72, 81.) Etnografisuus liittyy tutkimukseeni monin tavoin; kehitin lähiötoimintaa, asuin lähiössä ja tuotin kehitystyönäni toteutetusta lähiötoiminnasta tutkimustani varten monipuolista aineistoa.

Etnografisessa tutkimuksessa olin tutkijana kontaktissa tutkittavien kanssa joko suoraan tai epäsuorasti. Seurasin tutkittavien arkista elämää, kuuntelin puhetta ja tein kysymyksiä. (Metsämuuronen 2000, 18; Saarela-Kinnunen & Eskola 2007, 185.) Tutkimuksessani en pyri tekemään yleistyksiä lähiötoiminnan tai erityisesti kehittäjäryhmän toiminnasta, vaan kuvaan ajalla syksystä 2016 alkukesään 2017 toteutetun kehittäjäryhmän rakentumisen ja toiminnan mahdollisimman tarkasti. Toiminnan rakentumisen kontekstista nostan esiin toiminnan rakentumisesta ja siihen vaikuttaneista tekijöistä kertovia merkityksiä.

Tutkimukseni metodologiset ja teoreettiset perusratkaisut kiinnittyvät etnografiseen tutkimusasetteeseen, joka asettaa ehtoja tiedon tuottamiseen sekä tutkimuskysymyksiin. Toiminnan visioinnissa, yhteistyökuvioiden rakentamisessa ja toiminnan toteuttamisessa minulla oli vapaus toimia ja toteuttaa kehittämisprosessi, joka pohjautui suunnitelmallisuuteen ja tutkimuksellisuuteen. Tutkimukseni on osaltaan tulos tuosta prosessista ja tutkijan katseeni kohdentuu prosessista havaintoina nousseisiin merkityksiin liittyen lähiötoiminnan rakentumiseen. Rakennetulla lähiötoiminnalla on merkitystä niin toiminnassa mukana olijoille, kuin aikuissosiaalityölle.

Etnografinen tutkimus on Kirsi Juhilan ja Tarja Pösön (2000, 177) mukaan tutkimus, jonka avulla päämääränä on päästä sisälle johonkin kulttuuriin ja ymmärtää tuon kulttuurin jäsenen tulkintaa maailmastaan ja siinä toimimisesta. Etnografi havainnoi ja pyrkii saamaan selville arkisissa toiminnoissa asioita, joilla on kulttuurisesti ja institutionaalisesti merkitystä (mt., 78). Tutkimuksessani tiheä kuvaaminen mahdollistaa pääsyn sisälle lähiön elämään ja erityisesti kehittäjäryhmän toiminnan rakentumiseen, jotta siitä saisi mahdollisimman tarkan kuvauksen.

Tutkimukseni tavoitteena on löytää vastauksia lähiön ja lähiötoiminnan hyvinvoinnin rakentumisen ehtoihin. Etnografisessa tutkimuksessa tutkimus voi alkaa useista kiinnostuksen kohteina olevista suunnista. Etnografiselle tutkimukselle on tyypillistä, että ennakoasenteina olevat tutkimusongelmat selkiytyvät tutkimuksen etenemisen myötä tutkijan pe-rehtyessä yhteisöön ja osallistuessa sen toimintoihin. (Törrönen 1999, 143–144).

Antti Maunu (2014) tuo esille suomalaisen teoreetikko ja kehittäjä Marja-Liisa Honkasalon (2012) näkemyksen siitä, että etnografia on viime kädessä kriittinen, erityisesti teoria-kriittisenä menetelmänä. Honkasalo (mt.) taas korostaa etnografian menetelmärikkautta,

sen tuottaessa moniin muihin lähestymistapoihin verrattuna arvokkaampaa ja monipuolisempaa tietoa tutkimastaan ilmiöstä. Näin se tarjoaa poikkeukselliset valmiudet kriittiselle kommentoinnille. Samalla se haastaa tutkittavasta ilmiöstä käytyjä vallitsevia keskusteluita ja käsityksiä arkiajattelussa, julkisessa keskustelussa tai tieteessä. (Mt., 52.)

2.2 Moniääninen etnografia

Etnografinen tutkimukseni on toteutunut **moniäänisesti aineistotriangulaationa**. Moniäänisyys liittyy tutkimuksessani käyttämiini aineistoihin, jotka rikastuttavat erilaisilla näkökulmillaan tutkimusta. Triangulatiivinen tutkimusasetelma on Leena Viinamäen (2007, 176) mukaan tutkimusasetelman soveltamisessa rikkaus, koska se lisää eri ulottuvuuksien avulla mahdollisimman kokonaisvaltaisen kuvan saamisen tapauksesta. Triangulaatio voi toteutua esimerkiksi aineisto-, tutkimusmetodi- tai tutkijatriangulaationa, jotka jo nimensä perusteella kertovat niiden sisällön merkityksistä.

Petri Pajun (2016) mukaan etnografian rikkaus piilee aineistojen ainutkertaisuudessa ja eläväisyydessä, sekä niiden tulkinnan haasteissa (mt., 29 – 30). Aineisto on tutkijalle tärkeä tutkittavan ilmiön ymmärtämisen vuoksi. Aineisto toimii myös tutkijan tukena ilmiön kuvaamisessa. Aineiston määrää ja laatua määriteltäessä on hyvä tietää, että aineiston koko ei yksin vaikuta tutkimuksen laatuun. Koko määrittelee aineiston riittävyyden. Aineiston alkaessa toistaa itseään, sen saturaatio- eli kylläntymispiste on saavutettu. Se on myös merkki siitä, että kaikki arvokas tietämiseen tarvittava tieto on saatu kerättyä. (Eskola & Suoranta 2001, 62–62.)

Etnografisessa tutkimuksessa aineistoa on pikemminkin liikaa, kuin liian vähän. Toisaalta se mahdollistaa tutkittavan ilmiön monipuolisen ja moniulotteisen tarkastelun. Se mahdollistuu usein yhdistelemällä erilaisia empiirisiä aineistoja. Aineistoa keräsin puolelta vuodelta; 10.10.2016 – 31.5.2017, josta ajasta sain myös asukaskokemusta asuessani lähiössä ajalla 1.1. – 31.3.2017 tehden havaintoja ja päiväkirjamerkintöjä. Lisäksi haastattelen viittä kehittäjäryhmän jäsentä. Aineistona on toiminnan organisoinnissa syntyneet kokouskutsut ja -muistiot, toiminnasta tuottamani esitykset, päiväkirjamerkinnät, valokuvat, median julkaisut, palautteet, sekä kuuden kehittäjäryhmän jäsenen tutkimushaastattelut. Lisäksi asuin

lähiössä ajalla 1.1. – 31.3.2017, jolta ajalta tein päiväkirjamerkintöjä. Lähiössä tapahtunut osallistuva havainnointi on tutkijan tekemää ja siten omaa puhettani.

Seuraavaan taulukkoon olen koontanut tutkimukseni aineiston:

Taulukko 1: Koonta tutkimusaineistosta

Aineisto
<p>Havainnointiaineistoa, yhteensä 27 sivua:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havainnointimerkinnot ajalta 10.10.2016 – 31.5.2017 - Päiväkirjamerkinnot asuessani lähiössä ajalla 1.1. – 31.3.2017
<p>Valokuva-aineistoa, valokuvia 285 kpl</p>
<p>Dokumenttiaineistoa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suunnitteluaineistot - Kokouskutsut, -pöytäkirjat, -muistiot kokouksista vuonna 2016: 3.10., 8.12., 15.12. - 5 diaesitystä - 2 palautekyselyä ja raporttia - Julkaisut Kuhmolaisessa (liite 5) - Blogikirjoitus Kuopion ISO ja YLE (liite 9)
<p>Haastatteluaineisto, yhteensä 15 sivua</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5 kehittäjäryhmän jäsentä (Haastattelurunko, liite 3)

Havainnointiaineisto on keskeisin tutkimukseni aineisto ja se tekee etnografiasta etnografiaa (Huttunen 2010, 43). Havainnoilla oli mahdollisuus ymmärtää toiminnan rakentumista sen omassa kontekstissaan. Luonteeltaan havainnointini on ollut osallistuvaa havainnointia joko ilman varsinaista osallistumista tai osallistumalla toimintaan. Osallistava havainnointi tapahtui, kun olin mukana toiminnassa. Mutten voi sulkea pois piilohavainnointia-kaan, joka on kiinnostusta osoittavan, kantaottamattoman ja aktiivisen osallistumisen so-piva välimuoto. (Eskola & Suoranta 1998, 99 - 104; Grönfors 1982, 82, 87 - 88.).

Aluksi havainnointi tuotti vaikeuksia, koska toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen veivät runsaasti aikaa. Toisaalta pelkkä osallistuva havainnointi ei olisi onnistunut, koska toimintaa ei olisi ollut ilman sen rakentamista. Omalla tavallaan tutkimukseni on myös toimintahavainnointia. Tunsin että minulla olisi pitänyt olla mahdollisuus paneutua havainnointiin ja sen suomiin mahdollisuuksiin tarkemmin. Sen vuoksikin muutin asumaan lähiöön ajalle 1.1. – 31.3.2017. Sinä aikana tein päiväkirjamerkintöjä.

Havainnointi ei ole ainoastaan visuaalista tai auditiivista, vaan siinä tulee käyttää kaikkia aisteja osana tutkimusta (Metsämuuronen 2000, 240). Normaalin vuorovaikutuksen ytimeen liittyy kosketukset kuin tuokсутkin. Raymond M. Lee (2000) kiinnittää huomion eleisiin, jotka ovat tärkeä osa havainnointia. Leen (mt.) mukaan ilman eleitä tapahtuvaa keskustelua on lähes mahdoton tulkita oikein. Näin teemme arkielämässämmekin. Havainnointi tapahtuu siis kaikilla aisteillamme. Se on kokonaisvaltaista seuraamista ja tulkintaa. (Mt., 137.)

Tieteellinen havainnointi vaatii Leen (mt.) mukaan systemaattista käsitteiden määrittelyä, kuin myös päättelyn perustelua. Se voi olla metodin kompastuskivi. Tutkijan tulee kyetä systemaattiseen ja jäsenneltyyn havainnointiin. ”Arkipäiväisestä” tarkkailu ei riitä ja epäonnistumisesta voi seurata, että tutkimus on havaintojen osalta kuin lässähtänyt pannukakku. Vieraannuttaminen taas on tapa, jolla tutkijana voi etäännyttää itseään tutkimuskohteesta. Näin mahdollistuu tutkijan siirtyminen vahvemmin tutkijan rooliinsa. Vieraannuttaminen on tunteiden eristämistä tavoitteenaan sosiaalisen tilanteen sivusta tarkkaileminen. Itse vahvistin vieraannuttamista lähinnä tutkimusraportin työstämisvaiheessa. Erityisesti analysointivaiheessa, mutta muulloinkin, kun mikään ei tuntunut istuvan ajatuksiini. (Mt., 149.)

Lisäksi minulla on käytössä valokuvia, jotka ovat tutkimustani kirkastuttavia ja olivat mielenkiintoisin aineiston ja raportoinnin osa-alue. Helky Koskela (nykyisin Häkly) (2014, 212 - 234) on tehnyt väitöskirjansa ”Kuinka tavoittaa hoivakodin henki?” etnografisesti käyttäen teknisenä apuna valokuvausta ja videointia. Hän pitää tutkimuskontekstiin liittyvien metodisten ongelmien valinnan vuoksi valokuvaelisitaatiota metodisesti käyttökelpoisena vaihtoehtona. Tätä hän perustelee sillä, että tutkimuskohteena vanhukset ovat pulmallinen, tietyssä mielessä marginaalinen ihmisryhmä, joiden tutkiminen tuottaa haasteita ky-

sely- tai haastattelumenetelmillä toteutettuna. Tähän tietoon perustuen, pidän myös Piilolankankaan alueen – osaltaan heikoimmassa asemassa olevien – tutkimisen metodina valokuvausta oivallisena ratkaisuna. Häkly (mt.) kuvaa antropologi-valokuvaaja John Collier Jr:n todenneen nonverbaalisen herkkyyden huomioimatta jättämisen olevan sokeutta tehtäessä kulttuuriantropologiaa. Collierin määritelmän mukaan valokuvaelisitaatio on tiedon ”saalistamista” tai ”kalastelua” kuvan avulla. Sen jälkeen kerätty valokuvatieto reflektoidaan valokuvaustilanteen valinnasta syntyneenä haastatteluna tai jälkikäteen yhdessä käytynä neuvotteluna tilanteisiin osallistuneiden henkilöiden kanssa. (Häkly, mt., 212 – 213; viitattu Collier 1957, 858: Collier 1986.)

Lisäksi käytössäni on ollut **sähköposti** liittyen toiminnan aikaiseen ja siihen kiinnittyneeseen suunnittelu- ja kehittämistyöhön liittyvään sähköpostikirjeenvaihtoon. Myös Diak ammattikorkeakoulun opiskelijan opinnäytetyönä vuonna 2017 tehty palautekysely lähiötupa-toiminnasta, joka kohdistettiin lähiötuvan käyttäjille.

Haastatteluaineiston mukaan ottaminen tutkimukseeni nousi esiin aivan tutkimuksen loppuvaiheessa. Aineiston laajuus oli siihen yksi syy. Joidenkin näkemysteni varmistamiseksi ja syventääkseni tutkimusta, suoritin vielä tutkimuksen loppuvaiheessa pienimuotoisen haastattelun (Huttunen 2010, 43). Haastattelun tärkeys liittyi siihenkin, että koska olin lähiötoiminnassa keskeisessä roolissa, halusin saada kehittäjäryhmäläisten äänen kuuluviin. Haastatteluaineistolla ikään kuin testasin havaintoihin pohjautuvia oivalluksia ja ymmärrystä lähiötoiminnan luonnetta tutkiessani.

Haastattelin viittä kehittäjäryhmässä mukana ollutta henkilöä. Suoritin haastateltavien valinnan arpomalla ollakseni hienotunteinen haastateltavia kohtaan. Kaikki henkilöt, joiden kohdalle arvonta osui suostuivat haastateltaviksi. Kerroin heille haastattelusta ja vaitiolovelvollisuudestani ja etten julkaise heidän nimiään. Kävimme ennen haastattelua yhdessä läpi tutkimussuostumuksen (liite 2), johon otin myös haastateltavilta allekirjoitukset. Niitä säilytän kotona lukkokaapissa. Tutkimushaastattelut suoritin haastateltavien kotona heidän suostumuksellaan. Haastateltavat olivat aktiivisia kehittäjäryhmän jäseniä. Pyrin tekemään haastattelutilanteesta vapaan ja pyrin kuuntelemaan ja antamaan haastateltavalle tilaa kertoa näkemyksiään. Haastattelutilanteet olivat mielestäni vapautuneita ja rentoja tunnelmaltaan.

Haastattelutilanteet olivat niin itselleni tutkijana, kuin haastateltaville uusia. Tilanne oli itselleni todellinen oppikoulu, siinä havahtuin ymmärtämään tilanteen kontekstuaalisuuteen, haastateltavan huomiointiin ja itse tutkimuksen sisältöön liittyviä merkityksiä. Haastattelujen toteutuksessa käytin runkoa (liite 3), jossa sisälsi niin avoimia kysymyksiä, valintakysymyksiä, kuin asioiden tärkeyttä sisältäviä kysymyksiä. Nauhoitin haastattelut ja litteroin ne tekstiaineistoksi. Se oli rikas aineisto, koska se selkeytti monia itseäni askarruttavia asioita liittyen lähiötupatoiminnan luonnetta.

Haastateltavien määrä oli riittävä, koska huomasin jo haastatteluja litteroidessani saaneeni kylläisen aineiston. Pohdin myös, että olisinko suorittanut haastatteluja myös yhteistyökumppaneille. Koska olin saanut heidän kanssaan yhteistyötä tehdessäni havainnointiaineistoa, katsoin sen olevan tälle tutkimukselleni riittävä. Myös ajan puute oli yksi syy, etten lähtenyt tämän enempää haastatteluja tekemään. Samalla se oli hyvä rajoitin.

Tutkimukseni sisälsi moniäänistä aineistoa, jonka hankkiminen kentältä tapahtui pääasiallisesti havainnoimalla. Tekstejä luettuani nousi mieleeni hetkiä, joiden sanallistaminen ei ollut tapahtunut aiemmin ja sen vuoksi vaati jälkikäteen tulla huomioiduksi. Sen vuoksi etnografista aineistoa voidaan kutsua tuliaisiksi matkalta. Tämän ansiosta se ei pääty kenttätöön päättymisen jälkeenkään (Kankkunen 2007, 182). Tutkimukseni moniääninen aineisto ei ollut siis pelkkää tekstinaineistoa, joten se vaati tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaista litterointia.

Tutkimustyön taustoittavina tekijöinä monipuolisuus niin aineistojen hankinnassa ja käytössä on olennaista. Olennaista on myös eettisyys. Sen tulisi tieteellisessä tutkimustyön läpikulkevana teemana ja jonka avaaminen on sen tärkeyden vuoksi merkityksellistä.

2.3 Tutkimuksen eettisyys

Tässä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ruodittaessa sosiaalisia näkökulmia, tulee huomioida tutkimusetiikan kannalta se, kuinka kirjoitan ryhmän jäsenistä, heidän taustoitetaan tai heidän kuulumisestaan ryhmiin. Tutkijana minun on pyrittävä välttymään leimamasta ja vahingoittamasta tutkittavia. Henkisen vahingoittamisen estämiseksi tutkittavia on

lähestyttävä kunnioittavalla otteella. Tutkimuksen tulee sisältää kuvausta tutkimuksen vaikutuksesta tutkittaville, sekä oikeaoppisten menetelmien vaikutuksista tutkimuksen tuloksiin. (Kuula 2011.)

Riitta Granfelt (2002) on pohtinut kodittomia naisia käsittelevässä väitöskirjassaan riskeistä, joita liittyy näihin konteksteihin liittyvien henkilöiden arkaluontoisista asioista kirjoittamiseen. Granfeltin (mt.) mukaan väärällä lähestymistavalla saattaa olla leimaava vaikutus ja haavoittaa heitä lisää. On kiinnitettävä erityistä huomiota arvostavaan suhtautumiseen niin tutkimuksen kohteena oleviin, kuin esiin tuleviin ilmiöihin. Esiin tulevien ilmiöiden kuvaamisessa ei tulisi asettua moralisoijaksi, sen kummemmin kuin yliymmärtäjäksi tai kaunistelijaksi. Ensiarvoisen tärkeäksi Granfelt (mt.) näkee kontekstisidonnaisuuden säilyttämisen aineiston käsittelyn yksityiskohdissa. (Granfelt mt., 127 – 133.) Näitä näkemyksiä pyrin huomioimaan myös omassa tutkimuksessani.

Haastattelujeni kannalta oli hyödyllistä se, että tein ne vasta tutkimusjakson loppupuolella, jolloin olin jo tuttu haastateltaville ja tästä asetelmasta johtuen he todennäköisemmin luottivat minuun paremmin kuin, että olisin ollut heille vieraampi. Pyrin huomioimaan myös tutkittavien itsemääräämisen toteutumiseen niin haastatteluissa, kuin havainnoinnissani. Otin useampaan kertaan puheeksi tutkimukseni ja pyynnön saada valokuvata ja että olisiko kenelläkään sitä vastaan. Näin varmistin sen, että sallivatko asukkaat mukanaolon tutkimuksessa ja voin katsoa heidän osallistumisensa olevan tietoinen päätös. Yllätyksekseni asukkaat olivat pikemminkin innostuneita osallisuudestaan. Haastatteluja varten olen tehnyt myös kirjalliset sopimukset haastatteluihin osallistumisista, joka on mielestäni merkki siitä, että tutkimukseen osallistuminen on ollut positiivinen kokemus.

Tutkimustyössäni paneuduin tietosuojaan johtaviin eettisiin kysymyksiin läpi tutkimustyön. Aineistoni valokuvat on tallennettu digitaalisessa muodossa ulkoiselle kiintolevyille, jota säilytän kotonani lukkokaapissa samoin kuin mukaisesti. Lisäksi kuvat ovat lähiötuvalla asukkaiden toiveen mukaisesti albumeissa. Myös muun tutkimusaineiston säilyttäminen asiallisessa lukkokaapissa tietosuojan huomioimiseksi on osaltaan osoitus tutkimuseettisyydestä.

2.4 Litterointia, analyysia ja tulkintaa

Litterointi tulee suorittaa niin kuin se tutkimuksen kannalta järkevintä on (Hirsjärvi & Hurme 2000, 140). Havainto- ja haastatteluaineistot litteroinnin tietokoneelle tekstimuotoon Word-ohjelmalla ja sivuja muodostui yhteensä 42 sivua 1-rivivälillä tuotettua tekstiä. Turvatakseni haastateltavien anonymiteetin erottelin haastateltavien tekstilainaukset kirjanumeroyhdistelmänä, mitkä lisäsin [] -hakasulkujen väliin. Valokuvia oli 285 kappaletta, jotka järjestelin valitsemani analyysimenetelmän mukaisesti sosiaalityön kolmen mandaa-tin mukaisiin teemoihin. Valokuvista poimin sitten havaintoja analyysini tueksi.

Luonteeltaan rakennetun lähiötoiminnan kehittymistä kuvaava aineistoni on kuvailevaa, pohdiskelevaa ja ajoittain kriittistäkin. Olen pyrkinyt vangitsemaan myös toiminnassa vallinneen tunnelman, johon on vaikuttanut lähiötoimintaan osallistuvien ilmeet, eleet, sanat ja teot. Kokouskutsut, -pöytäkirjat ja muistiot kuvaavat itsessään ideointia, mahdollisuuksien luontia, merkityksiä toiminnan luonteesta, suunnitelmista, toteutuksesta ja tavoitteista. Johanna Hurtig (2003) kuvaa tutkijan ja muistiinpanojen suhteen kaksisuuntaisuutta, joka on osaltaan henkilökohtaisia kenttämuistiinpanoja, toisaalta julkisia tutkimusraportin julkaisemisen jälkeen. Hurtig (mt.) tuokin esille tutkijan vaikutuksen merkitystä siihen, miten hän kirjoittaa muistiinpanot. Omat muistiinpanoni sisälsivät hyvinkin eriskummallisia merkintöjä muistioiden tai kalenterin reunoilla, joiden kuitenkin koin olevan hyvinkin merkittäviä tulkinnoilleni.

Dokumenttiaineistojen, kuten kokouskutsujen, muistioiden, diaesitysten ja lehtiartikkeleiden kanssa toimin siten, että poimin sieltä tutkimukselle merkityksellisimmät asiat litteroiden ne. Näistä lähtökohdista muodostui tutkimukseni aineisto, joka on tutkijan ymmärryksen mukaisesti ideoitu ja kerätty. Siltikään en voi väittää kyetneeni ajoittaisten muistinvaraistenkin kuvausten täsmäävän täydellisesti alkuperäisiin tapahtumiin. Muistiinpanoihin voi vaikuttaa myös minun ja tutkimuksen kohteen välinen suhde, tunteet tai motivaatio-taso.

Litterointi auttoi myös aineistojen analyysissä tehtävää tulkintaa, joka on oleellinen osa koko tutkimusprosessiani. Kehittämistyö ja kulkeminen kuudenkymmenen kilometrin päähän todelliselle työmaalleni vei välillä tutkijalta paljon aikaa. Kohteen kiinnostavuus kuitenkin motivoi ja auttoi myös aineistojen käsittelyssä ja tulkintatyössä, jolloin huomasin usein palaavani kentällä vallitseviin tilanteisiin.

Haastatteluissa ja päiväkirjoissa puolestaan ääneen pääsevät lähiön kävijät, lähinnä kehittäjäryhmän jäsenet, jotka klassisen etnografian informanttien tavoin kuvaavat omalla äänellään omia näkökulmiaan ja niiden merkityksiä. Joskin olen itse toiminut haastattelijana, jolloin ääneni jollain tasolla kehystää ja suuntaa haastateltavien ääntä puhumaan tietyistä näkökulmista. Näin saan mahdollisuuden ymmärtää lähiön toiminnan luonnetta. Lähiötoiminnan luonnetta kuvaa myös keskinäinen eri aineistotyyppien tuottava ääni, sillä ryhmätoiminnassa tulee esille eri ääni, kuin kahdenkeskinen haastattelu tai kokouspöytäkirjat ja päiväkirjamerkinnot. (Maunu, mt., 50 – 52.)

Suhteellisen laajasta aineistosta seurasi haaste löytää tärkeimmät ja olennaisimmat asiat tutkimustehtävän kannalta. Olisinhan voinut valita tutkittavakseni esimerkiksi pelkän kehittäjäryhmän toiminnan tai pelkästään lähiötoiminnan rakentumisen. Minulla oli kuitenkin lähes pakottava tunteisiin ja havaintoihin pohjautuva tarve päästä rakennetun lähiötoiminnan tutkimisessa syvemmälle hyvinvointia mahdollistaviin merkityksiin. Se merkitsi tutkimuksen kohdistumista niin lähiötoiminnan sisäisiin, kuin ulkoisiin määrittäjiin.

”Lähiötoiminnan rakentumisen kymmenen askeleen matkalla” rakentunut malli johdattaa jo sinällään tutkimustulosten äärelle. Lähiöön jalkautumisen seurauksen saamani kokemuksiin pohjautuvat ja ennakoasenteiden aiheuttamat ristiriitaisuudet johdattivat hyvinvointityön mahdollistumisen syvempien ymmärrysten äärelle. Kerron näiden teemojen analysoinnista tarkemmin lähiötoiminnan rakentumisen kymmenen askeleen matkan jälkeen kappaleessa 4.10. Lähiötoiminnan rakentumiseen ja kokemuksiin pohjautuviin teemoihin aloin etsimään sopivia teemojen määrittäjiä. Kaikilla teemojen määrittäjillä oli omat värinsä, joka helpottaisi aineiston lukuvaiheen jälkeen niiden käsittelyä (Eskola & Suoranta 2001, 174–175.). Kiinnitin huomiota myös tunteisiin ja aistimuksiin liittyvien havaintojen esiin nostamiseen, kohtaamisten laatuun, osallisuuteen ja yhdessä tekemiseen. Tekstien viereen lisäsin intuitiivisesti mieleeni nousevia tunteita, kuten lämpö, avoimuus, avarakatseisuus, rohkeus jne.

Raporttini alkuosa tavoittelee Philip Wexlerin (1992, 11) ilmaisun mukaista kuvailevaa analyysia. Asettaessani tehtäväksi myös ”kuvata” lähiön ja lähiötuvan elämää, liittyi kuvaus osaksi analyysia. Kuvauksista tehdyt valinnat ovat osa analyysia. Tutkielmani meto-

dologisessa viitekehyksessä on etnografian lisäksi kiinnekohtia pragmatismiin sekä kriittiseen realismiin. Käytän tekstissä tietoisesti aineistolainauksia ja tulkintoja verrattain paljon. Etnografiaan tuo rikkautta aineistojen ainutkertaisuus ja eloisuus, joiden perusteella voidaan sanoa jotain yleispätevää. Etnografisen kenttätyön lisäksi Antti Maunun (2014) mukaan analyttisen etnografian tekeminen edellyttää aiemman tutkimuksen ja teoretisoinnin perusteellista läpikäyntiä, jota tuon esille läpi työn. (Mt., 50.)

Aineiston tuottamisen jälkeen siirryin teoreettisten teemojen avulla tulkinnan tekemiseen. Se on luonteenomaista aineistolähtöiselle tutkimukselle. Ensimmäisenä teoreettisina teemana toimi rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön kombinaationa toteutetun lähiötöiminnan vaikutukset yhteisön hyvinvointiin. Toinen teoreettinen teema liittyi kehittämisen aikana esiin nousseisiin ristiriitoihin, jotka liittyivät ennakoosenteisiin hyvinvointityön haasteina. Etnografialle tyypillisesti tuotin teorioiden ja havaintojen välistä vuoropuhelua. Teoriat antoivat havainnoille laajemman merkityksen. (Puuronen 2007, 115–116). Tulkinat muodostuivat analyysissa aineistosta poimittujen teemojen kautta. Tulos ei luo merkityksiä tutkittavalle yhteisölle, ennen kuin aineisto itse on puhunut. Täten tutkimukseni voi sanoa olevan kallellaan uuden teorian luomiseen. (Tolonen 2001, 70 – 71; vrt. Silvonen & Keso 1999, 89–90.)

Tutkimukseni aikamuodot vaihtelevat sen mukaan, miten ne tätä raporttia kirjoittaessa tutkijalle näyttäytyvät. Ennen tutkimuksen tuloksen esittelyä ja toiminnan kymmen askeleen matkaa kuvaan mennessä muodossa. Tutkimustulosvaiheen kuvaan tämän hetken muodossa. Johtopäätökset esitän tulevaisuuden tapahtumina, kun taas pohdinta sisältää menneen tutkimusajan ja tulevien kehittämissuhteiden pohdintaa. Aineistosta merkittävimmiksi ja keskiöön nousivat lähiön toiminnan rakentumisen merkitykset hyvinvointityön mahdollistajana. Merkityksellisenä näen myös kehittämissuhteiksi muotoutuneet ristiriidat ja niiden merkitysten tutkimisen.

Esitän tutkimustuloksen siten, että kuvaan tuloksia sosiaalityön kolmen mandaatin, sekä sosiaalisen merkityksen kautta lähiön, yhteistyökumppaneiden, kuin aikuissosiaalityön ulottuvuuksin. Kehittämistarpeiksi muodostuneet ristiriidat ja niiden merkityksiä kuvaavat tutkimustulokset auttavat ymmärtämään uudenlaisen aikuissosiaalityön työorientaation tarpeellisuuden (Freire 2005, 97). Sen, mikä vaikuttaa siihen, että saadaan aikaan inhimilli-

sesti kestäväää sosiaalityötä. Tutkimustuloksia kertoessani avaan tarkemmin tuloksiin johtaneita tekijöitä. Tutkimusilmiö on kuvaus lähiön kontekstiin rakennetusta lähiötoiminnasta ja sen kulttuurin määrittymistä pyrin kuvaamaan rehellisesti välttyäkseni kuvaamaan sitä vääristyneesti.

Karoliina Ojasen (2011) mukaan kohteen puolesta puhuva aineisto ei voi täsmälleen puhua kuvatun kohteen puolesta. Pikemminkin se on vain pala suuresta kokonaisuudesta, jossa vaarana voi olla sen kuvaaminen liian yleisellä tasolla. Toisaalta vaarana on tehdä ohimevästä ilmiöstä pysyvää. Mutta harvatkin ilmiöt esiin nostettaessa estävät aineiston pelkistämisen. Mikään vuorovaikutus ei tapahdu tyhjiössä, vaan lähiötoimintaan ja aikuissosiaalityöhön liittyvä kulttuuri toimii taustana ja selittäjänä ihmisten välisissä kohtaamisissa.

2.5 Etnografista kenttätyötä

Lähiön toimintaa olen kuvaillut ja kommentoinut kenttämuistiinpanoissani. Helkaman ym. (2016) ”Johdatus sosiaalipsykologiaan” -teos avaa muun muassa kulttuuria, arvoja ja sosiaalista käyttäytymistä. Sen kautta avautui minulle avainsana ”kohtaamo”, jonka avulla pystyin esittelemään lähiötuvan ainutlaatuisena tilana, jossa sosiaalinen rakentuu sen ominaispiirteiden kautta. Näiden näkökulmien kautta olen tulkinnut aineistoani. (Mt., 61 - 82). Havaintoni lähiön kulttuurisesta tilasta, sekä siellä tapahtuvat kohtaamiset väistämättä ovat toisiinsa kietoutuneita.

Nyt lähdemme lähiötoiminnan kymmenen askeleen kehittymismatkalle. Matkan aikana toivon lukijan havainnoivan sitä, minkälaiseksi lähiötoimintaa kuvailisit. Näillä havainnoilla on merkitystä sille, miten hyvinvointityö näissä puitteissa toteutuu. Havainnot vaikuttavat lähiön asukkaisiin hyvinvoinnin edistymisen tai estymisen merkityksiä pohdittaessa. Lisäksi havainnot vaikuttavat aikuissosiaalityöhön uudenlaisia työorientaatiota pohdittaessa.

3 LÄHIÖTOIMINNAN KYMMENEN ASKELEEN KEHITYSMATKA

Tutkimukseni pohjautuu kehittämistyönä rakennetun lähiötoiminnan ymmärtämiseen yhteisön hyvinvointia edistävänä työnä. Ajatuksenani oli kehittää toimintaa asukkaista koottavalla kehittäjäryhmällä, jotta he tulisivat kuulluksi ja toiminta pohjautuisi heidän toiveisiinsa ja siten motivoisi osallistumaan ja toimimaan. Asiakkaan aseman kohentaminen, sekä asiakasnäkökulman avaaminen yhteisöllisessä toiminnassa, luovat merkityksiä sosiaalityölle. Ulkopuolisuuden ilmiöt olivat kovin tuttuja myös Piilolankankaalla; työttömyys, pätkätyöt ja päihteet seurauksenaan sairaudet ja yksinäisyys (Raivio & Karjalainen 2012, 13 - 17). Pysyvästä tilapäisyyden olotilasta seuraa epävarmuutta, huolia ja vaikeuksia. Työttömän ollessa yksin ilman sosiaalisia verkostoja ja yhteisöjä, masennus nousee helposti pintaan, mitä helposti lääkitään päihteillä (Heinonen 2016, 51).

Tällä ”Kymmenen askeleen lähiötoiminnan kehittämismatkalla” rakentui asukkaista kootun kehittäjäryhmän kanssa yhdessä toiminta, mikä on heidän näköistään ja näin ollen myös heitä motivoivaa. Toiminnan rakentuminen sisälsi niin rakenteellista kuin yhteisöllistä sosiaalityötä. Rakenteellinen sosiaalityö tässä ikävän maineen saaneessa lähiössä edesauttoi ja edesauttaa yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa yhteistyöllä ja heidän avuin sen, että toiminta lähiössä on nyt ylipäätään mahdollistunut. Anneli Pohjola (2014, 30 - 31) on määritellyt rakenteellisen sosiaalityön kuuluvan sosiaalityön orientaatioperustaan ja olevan yksi sosiaalityön perusfunktio, mikä sisältää kunnallisten olojen kehityksen ja elinolojen seuraamisen. Esimerkiksi kaupungin tullessa työskentelyyn mukaan, sen hallinnoiman palkkatukityöllistetyn, tupavastaavan voimin, tupa on nyt auki päivittäin erilaisia toimintoja ja kohtaamisia varten.

Lähiötuvan toiminta sisältää nyt monenlaista yhteisöllistä sosiaalityötä sisältävää toimintaa. Asukkaista koostuneella kehittäjäryhmällä kokoonnuimme marraskuusta 2016 alkaen kerran viikossa suunnittelemaan ja jakamaan kokemuksia saaden tämän yhteistyön voimin lähiötuvalla uutta elämää. Ajatuksenani oli, että tuo kehittäjäryhmä lakkautuisi kehittämistyön päätyttyä juhlallisesti viettäessämme avoimia ovia 6.4.2017, mutta asukkaat halusivat jatkaa toimintaa ja näin ollen ryhmä kokoontuu edelleen. Tässä pientä yleisvalaistusta kehittämismatkaltaani.

Lähiötoiminnan kehittämismatkalla pääsemme haistelemaan, maistelemaan, näkemään, kuulemaan ja ennen kaikkea havainnoimaan sitä, millaiseksi tämä ikävää mainetta mukanaan kuljettavaan lähiöön rakennettu toiminta muotoutui. Tuolta matkalta pääosin havainnoinneista nousseiden aineistoihin pohjautuvien ja pienen haastattelututkimuksen avulla saadun varmistuksen pohjalta nousseet merkitykset ovat etnografisen analysoinnin tulos. Analyysin esitän luvussa 4.10 ja analyysissa esiin nousseita asioita käsittelen luvuissa viisi ja kuusi. Tämä on matka, minkä tarkoitus on tässä Piilolankaan lähiössä rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön keinoin päästä lähiön hyvinvointia mahdollistavien merkitysten äärelle. Positiiviset asiat ovat mallinnettavia, negatiiviset asiat ovat kehittämisen kohteita.

3.1 Ensimmäinen askel; Toiminnan lähtökohdat, visiointia ja lupa-asioita

Syksyllä 2016 rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön jaksolla tein kuvitteellisen ESR-5-linjan hankehakemuksen tavoitteenaan Kuhmon ikävän maineen saaneen lähiön hyvinvoinnin parantaminen. Kohde oli kollegoiden kanssa käydyn keskustelun mukaan sellainen, joka konkreettisesti vaatisi kehittämistä. Juuri sellainen konkreettinen haasteellisuus minua kiinnosti ja innosti.

Todellista hanketta siitä ei koskaan syntynyt, mutta kehittäminen toteutui ilman hanketta, ilman budjettia, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän aikuissosiaalityön ja monialaisen yhteistyöverkoston ja -kumppaneiden avustuksilla. Kehittämistyö oli sosiaalityön käytännöt III jakson kehittämistyöni, jonka toteuttamisesta vastasi edellisten lisäksi asukkaista koostuva kehittäjäryhmä. Kyseisellä rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön jaksolla olin keskustellut jakson opettajan, professori Aila-Leena Matthieksen kanssa suunnitelmastani. Hän näki hankkeen kiinnostavaksi ja hyvin perustelluksi haasteeksi. Matthieksen sanat jakson palautteessa kuuluivat näin:

”Myös itse olen vakuuttunut yhteisötyön kokemukseni pohjalta kantavasta ideastasi, että toimiva yhteisöllisyys syntyy vain, kun nöyryytään radikaaliin asukaslähtöisyyteen ja luotetaan asukkaiden asiantuntijuuteen siitä, mikä alueella mättää ja mikä siihen voisi auttaa. Tämä toiminta vaatii asukaslähtöisyyttä, jotta asukkaiden oma määrittelyvalta saadaan hankkeessa oikeasti toimimaan.”

Kehittämis- ja tutkimuskohteeseeni on läpi sen historian kiinnittynyt omanlainen julkinen kuva, jota tämän päivän sivistisyhteiskunnassa voisi pitää jopa kummajaisena. Itä-Suomessa sijaitsevassa Kuhmon kaupungissa on Piilolankankaalla sijaitsevaa, laajemmin Karhunpolun nimellä tunnettua lähiötä, läpi sen historian, varjostanut huono maine. Ikävästä maineesta kertovat poliisin vierailut alueella ja pahoinpitelyuutiset Kainuun Sanomissa. YLE:n vieraillessa lähiössä 26.4.2017 määritteli se vierailunsa otsikolla ”Kuolemaa, päihkeitä ja poliiseja – Kuhmon "Bronx" haluaa eroon ongelmalähiön maineesta (liite 9).

Toisaalta edellä mainitunlaisen ”kummajaisen” pirtaan ei mielestäni ihan ensimmäisenä uskoisi istuvan raamattupiirin. Hiljaiselolla toimineen Piilolankankaan lähiötuvalla oli viimeisen viiden vuoden aikana toiminut ainoastaan kirkkoherran ja vapaaehtoistyöntekijän voimin raamattupiiri kerran viikossa. Se oli ollut suosittu. Mistä se kertoi? Voisiko se liittyä yhteisöllisyyden kaipuuseen, tarpeeseen päästä nauttimaan osallisuudesta, yhteisöön kuulumisesta, sekä sitä kautta saada toimia ja vaikuttaa yhdessä. Sekin puhuttaa, miksi ainoastaan seurakunta toimi tässä kontekstissa, missä tarvittaisiin monialaista yhteistyötä. Muun muassa Satu Ranta-Tyrkkö (2016) tuo esille, että globaalien uhkakuvien ja kriisien keskellä sosiaalityön tulisi organisoida käytäntöjään yhteisöllisempään ja kansalaiskeskeisempään suuntaan. Minna Kivipellon ym. (2013) mukaan haettaessa vaikuttavuutta aikuis-sosiaalityössä on osallisuus sosiaalityössä merkityksellinen lähtökohta.

Edellä mainitunlaiset sosiaalityön työorientaatiot istuvat Piilolankankaan lähiöön, mitä monet suorastaan karsastavat. Johtuneeko se ikävästä maineesta? Toisaalta Ari Huotari (1999) kuvaa Piilolankankaan historiaryhmän julkaisussaan alueen asukkaita sydäntä lämmittävällä ja mielenkiintoa herättävällä tavalla:

”Piilolankankaalla asuu hyvin monenlaista väkeä. Kokemukseni perusteella väitän, että jokainen heistä hyvän päivän kohdalle sattuessa pystyy hämmästyttäviin suorituksiin. Tämän seikan havaitseminen on ollut henkilökohtaisesti palkitsevaa, ja siksi haluan kiittää kaikkia osallisia. Toivon myös, että Piilolankankaalla – jolla erään ilmaisun mukaan asuu tämän päivän yhteiskunnan ”huonemiehiä” – olisi kaikilla niitä ”hyviä päiviä mahdollisimman paljon”.

”Hyvien päivien tuottaminen huonemiehille” oli yksi innoittaja ja rohkaisija jalkautua Piilolankankaan lähiöön sen ikävästä maineesta huolimatta ja ehkäpä juuri sen vuoksi. Tämä

oli kohde, johon lähdin maisterivaiheen kehittämistyönä visioimaan ja rakentamaan lähiötoimintaa ja jota toteutimme yhdessä lähiön asukkaiden ja monialaisen yhteistyön voimin. Muuttoni lähiöön mahdollisti, etnografisen tutkimusmetodologian avulla, saada tähän rakenteellista sosiaalityötä sisältyvään kehittämistyöhön syvempää ymmärrystä lähiötoiminnan merkityksistä.

Asuessani lähiössä sain kokemusta siellä jo vallinneesta yhteisöllisyyden taimista:

”Kehittäjäryhmän kokoontumisessa kuulin huolipuhetta, jos joku jäsenistä ei ollutkaan paikalla.”
Ote päiväkirjasta 14.5.2017

”Aamulla lähtiessämme ajamaan Sotkamoon miespuolinen naapuri oli toivottamassa meille turvallista matkaa.”
Ote päiväkirjasta 22.2.2017

Piilolankankaan konteksti janoi ja janoaa juuri edellä mainitunlaista inhimillisyyttä. Sosiaalipedagogi Arto O. Salonen (2015) tuo esille luennollaan ”Tarpeeksi kaikille ikuisesti” tiekartan ekososiaaliseen sivistyksen yhteiskuntaan. Olemme siirtymässä materiaalisesta kulutuskeskeisestä postmateriaaliseen aikaan. Tämän yhteiskunnan hyvinvointikäsitteet kiinnittyvät käsitteisiin henkisydestä ja ihmissuhdekeskeisyydestä. Olemisen orientaatio liittyy käsitteisiin osallistavasta, kollektiivisesta ja ihmistenvälisestä. (Mt.) Vetämässämme ”Korkkarit kattoon” -naisten ryhmässä tuli ryhmäläisiltä seuraava ehdotus:

”Tänään ”Korkkarit kattoon” -naisten ryhmässä jotkut naisista esittivät, että voisimmeko lähteä tervehtimään lähiön yksinäisiä ihmisiä.”
Ote päiväkirjasta 14.2.2017

Kehittämistyöni taustafilosofiana toimi sosiokulttuurinen innostaminen. Leena Kurjen (2000) mukaan sen avulla herkistetään ja motivoidaan ihmisiä osallistumaan, jolloin ihmisen on mahdollisuus kehittää arkipäiväänsä ja yhdessä tavoittaa sosiaalisia ihanteitaan. Kehittämistyön prosessoinnin suunnitteluvaiheessa pohdin, että voisiko yhteisötoiminta olla yksi ratkaisu tämän alueen hyvinvoinnin parantamiseksi ja maineen kohottamiseksi. Edellä olevat kommentit ja havainnot olivat hyvä osoitus yhteisöllisyyden mahdollistumisesta ja siitä, että osallistujista löytyy omatoimisuutta.

Työssäni Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä oli paneuduttu ja panostettu sosiaalihuoltolain (SHL 1301/2014) uudistuksen tuomiin haasteisiin kahden hankkeen voimin. Niiden anteja minulla oli nyt erinomainen tilaisuus hyödyntää. Vuosina 2015 –

2016 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä (Kainuun sote) oli osallisena 2-vuotisessa Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa (Kaste) sisältyvässä osaohjelmassa; Virtaa Vielä – Virta II -hankkeessa. Hankkeen tavoitteisiin kuului parantaa riskiryhmien osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä pyrkien luomaan yhteiskunnallista osallisuutta tukevia ja vaikuttavia sosiaalisen kuntoutuksen käytänteitä ja palveluita pilotoimalla ryhmätoimintaa.

Esimieheni ja käytännön jakson ohjaajani myönteinen suhtautuminen mahdollisen työharjoittelun suorittamisesta työni ohessa kehittämistyönä merkitsi kohteen valinnan etsimistä. Edellytyksenä pidin, että kohde paikantuisi konkreettista kehittämistä vaativaan kohteeseen. Sotkamon päihdetyön sosiaalityöntekijältä sain vinkin, että ”Kuhmon Piilolankankaan Karhunpolku on tunnettu ikävästä maineestaan, siellä olisi tarvetta parantaa hyvinvointia”. Tiedustellessani asiaa vielä kollegoilta Kuhmon sosiaalitoimistosta, sain pitkäaikaiselta sosiaaliohjaajalta vinkin: ”Jos olisin nuori, lähtisin heti toteuttamaan hyvinvoinnin lisäämisen suunnitelmaa juuri Piilolankankaalle”.

Lähtiessäni toteuttamaan kehittämistyötäni, kokosin työkalupakin, joka sisälsi inhimillisyyttä, vahvaan arvopohjaan nojaavaa työtä, monialaisuuden mahdollistamista ja tietenkin aimo annoksen innovaatiota ja rohkeutta. Tutkimusta ohjasi osaltaan kriittinen realismi, mikä tarjoaa yksilöä yksipuolisesti vastuuttavalle katsontakannalle uuden näkökulman korostaen sosiaalisten rakenteiden vaikutusta ihmisten elämään (Pekkarinen & Tapola-Haapala 2009, 183.). Lähiön asukkaiden herkkyyttä vaatii filosofiaa, minkä mukaan elämän hengen antamisella on kaksoismerkitys; toisaalta se antaa elämän ja toisaalta asettuu suhteeseen. Innostaminen on tapa elähdyttää ihmisessä herkiminen ja itsetoteutuksen prosessi, joka lisää ihmisten välistä vuorovaikutusta kehittäen näin subjekti-subjekti -suhdetta. (Kurki 2000.) Lähiön huono maine vaatii Ranta-Tyrkön (2016, 184 - 190) esille tuomaa uudenlaista kokonaisvaltaisempaa, aktiivista, poliittista ja rakenteellista otetta sosiaalityössä.

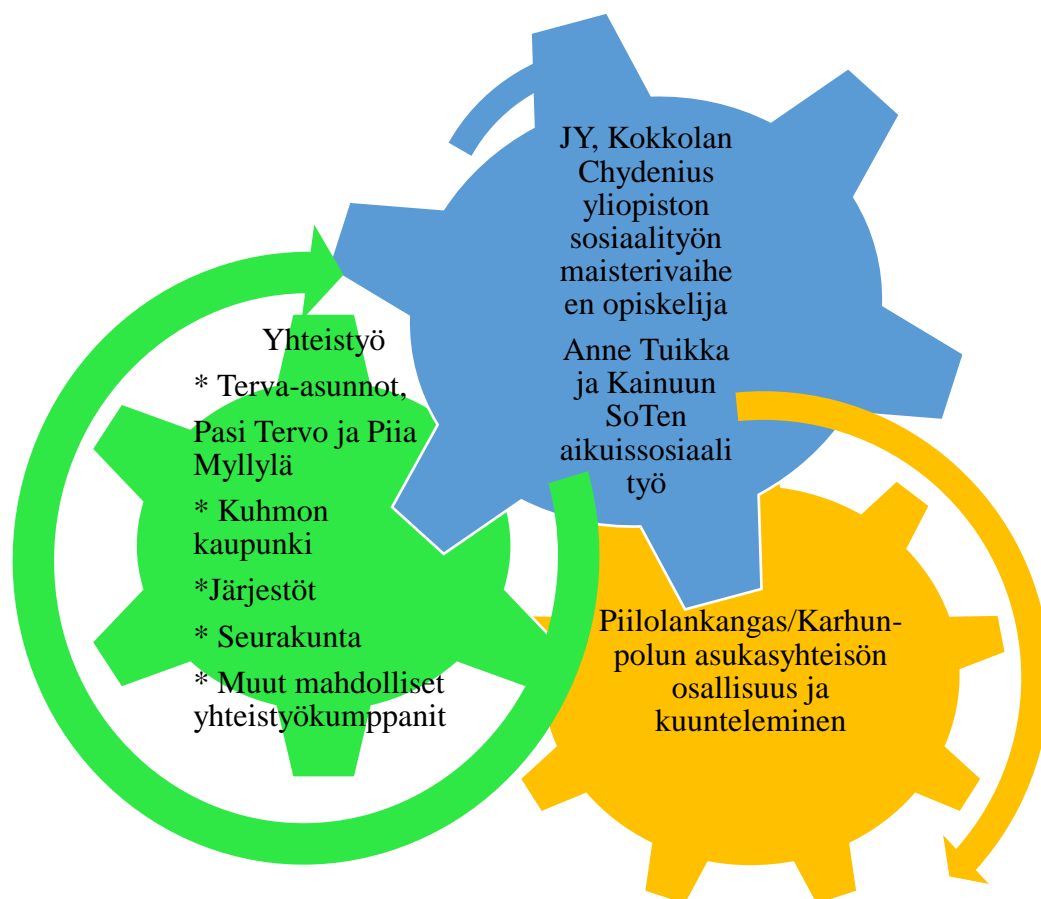
Haasteellisuudestaan huolimatta tartuin tilaisuuteen. Työni tavoitteena oli parantaa hyvinvointia ikävän maineen saaneessa lähiössä lähiön asukkaista koostuvan ryhmän kanssa yhteistyöllä, mikä samalla soisi heille mahdollisesti voimaannuttavan kokemuksen. Kehittämistyöni tuli vahvistaa ammatillisuuttani ja sen kautta sain oppia asiantuntijuuteen. Ajatte-

lin tarvitsevani ammatillista vahvistumista myös haasteellisia tilanteita ajatellen, sillä niiltähän ei sosiaalityöntekijän työssä voida välttyä. Lyhyen uuden työurani vuoksi olin avoin uudenlaisen työorientaation mahdollistumiselle, jota lähdin kartuttamaan jalkautuvalla sosiaalityöllä.

Lähestyin suunnitelmani kanssa käytännön jakson ohjaajaani ja esimiestäni. Sain luvan aloittaa kehittämistyön suunnittelun ja myöhemmin sain luvan myös pro gradu -tutkielmalleni (liite 1). Lisäksi olin yhteydessä myös sosiaalialan kehittämispäällikköön suunnitelmastani ja kävimme vilkasta keskustelua aiheesta. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä oli juuri alkanut sosiaalisen kuntoutuksen SOS Kainuu -hanke, minkä vuoksi toiselle rinnakkaiselle hankkeelle ei ollut mahdollisuutta. Toisaalta SOS Kainuu -hanke saattoi olla yksi yhteistyökumppaneista lähiötuvalla. Joka tapauksessa suunnitelmalleni näytettiin vihreää valoa, ilman hanketta toteutettavaksi, mikä siivitti työni aloittamista. Kun minulla oli nyt hahmotelma ja alustavat luvat Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän aikuissosiaalityöltä otin yhteyttä isännöintitoimistoon mahdollisen yhteistyön aloittamiseksi.

3.2 Toinen askel; Isännöintitoimistoon ja lähiötuvalle

Seuraava kuvio (1) oli mukanani astellessani isännöintitoimistoon esittelemään kehittämisehdotustani ja neuvottelemaan yhteistyökuvioista. Kuvio sisältää visiointini Karhunpolun hyvinvointiin liittyvästä yhteistyökuvioista, mikä käsittää ”kolmen rattaan muodostaman koneiston”. Kuvion kolme ratasulottuvuutta muodostivat raamit kehittämistyölleni. Sinisen rattaan ulottuvuus liittyy sosiaalityön maisterivaiheen opintoihini, mutta samalla Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän aikuissosiaalityöhön. Keltaisen rattaan ulottuvuus kiinnittyy Piilolankankaan alueen asukkaiden kanssa tehtävään yhteistyöhön; kuunteleminen, osallisuus tavoitteena asianajo ja valtauttaminen ja voimauttaminen. Kolmannen ulottuvuuden muodosti isännöintitoimiston lisäksi kaikki yhteistyökumppanit; Kuhmon kaupunki, seurakunta, 3-sektori ja muut yhteistyökumppanit kuten tiedotusvälineet.

Kuvio 2. Karhunpolulle hyvinvointia/yhteistyökuviot syksyllä 2016 mallinnuksen aloitus

Olutilani oli innostunut palatessani isännöintitoimistolta. Olinhan juuri sopinut yhteistyökuvioista, mikä kestäisi alkukesään 2017 saakka ja ohjausryhmässä pidempään, sydämesäni koko loppuelämäni.

”Käyntini isännöintitoimistossa oli positiivinen kokemus. Se pieni, noin viidentoista minuutin pituinen tapaaminen, herätti minussa tunteen vahvasta yhteisymmärryksestä. Se loi vahvan pohjan uskoon alkavasta, rakentavasta yhteistyöstä”.

Päiväkirjamerkintä 3.10.2016

Olinko Satu Ranta-Tyrkön (2016) kuvaamalla matkalla lähtiessäni kehittämään mielekkäitä osallistumisen muotoja ohjaamalla sosiaalityön käytäntöjen organisoimista yhteisöllisempään ja kansalaiskeskeisempään suuntaan.

Lähiöön ja lähiötuvalle

On kuulakas lokakuinen päivä, kun ensimmäisen kerran saavuin paikkaan, joka ensivaikutelman perusteella herätti pikemmin antipatiaa, kuin sympatiaa. Karhunpolku 3:n pihalla vallitsi hiljaisuus ja näkymä oli jotensakin karu. Mutta semmoistahan se on, karua, kerrostalojen pihoilla, vaikka toisinkin voisi olla. Liittyneekö kainuulaisille ominaiseen karuun kulttuuriin, pohdin. Keskellä piha-aluetta sijaitsi keinu, sellainen vastakkain istuttava, ruostunut lipputanko ja muutamia mäntyjä. Naapuritalon parvekkeelta roikkui verkko, mikä herätti ohikulkijassa kummastusta. Kyseisessä talossa tulipalo oli tehnyt tuhojaan, mistä syystä se oli nyt asumiskelvoton.

Kuvat 1 ja 2: Karhunpolku 3 A -pihalta; vasemmassa kuvassa lähiötupa takana olevan talon vasemmalla puolella ja oikealla kuvalla sen rapun oikea ovi on lähiötuvan ovi.

Odotin malttamattomana päästäkseni tutustumaan lähiössä sijaitsevaan tupaan, mitä saapui sovitusti esittelemään isännöitsijä seuranaan nuori reippaan näköinen nainen. Tässä vaiheessa en vielä osannut kuvitellakaan tulevasta vahvasta yhteistyömme tiiviystä ja kumppanuudesta, kun laskeuduimme jyrkät raput alas ja saavuimme kerrokseen, missä lähiötupa sijaitsee. Kellarikerroksessa sijaitsee myös varastotiloja, sekä saunatilat.

Kuva 3: Lähiötuvalle johtava portaikko. Kuva 4: Näkymä lähiötuvalla ennen remonttia

Ensivaikutelmat lähiötuvasta eivät omaa mieltäni latistaneet, vaikka uskon monen epäilemättä niin arvailevan. Tila on avara ja on tilaa toimia. Tilan toisessa päässä sijaitsee keittiö, mikä ei mahdollista isompien pitojen järjestämistä, pienimuotoisten kahvitilaisuuksien järjestämisen kylläkin. Näin tilan potentiaalisena paikkana toimia ja jos olisi mahdollista, sen ulkonäköä saattoi hieman kohentaa. Olisiko se mahdollisesti yksi keino parantaa alueen viihtyisyyttä ja hyvinvointia, jäin pohtimaan.

Saimme kuulla, että tila on rakennettu alun perin päiväkerhotoimintaa varten. Tuolloin 1970-luvulla lähiötä asutti pääosin lapsiperheet, nytemmin pääosin yksinäiset miehet. Yhteiskuntarakenteet ovat tuolta 1970-luvulta muuttuneet ja lähiön konteksti on täysin erilainen tänä päivänä. Yhteisöllisyyden merkityksellisyys on ollut kadoksissa, vaikka sen merkitystä hyvinvoinnin perusrakennusaineena ei voida kiistää (THL). Itsekeskeisyys ei kannusta yhteisöllisyyteen, mille on merkityksellistä osallisuus ja toisten huomiointi.

Mutta mitä sitten, kun emme selviä yksin ja tarvitsemme apua selviytyäksemme? Huomisesta emme voi olla varmoja, minkä vuoksi on epärealistista kuvitella olevansa kaikkivoipa ja selviytyvänsä yksin. Yksin ei ole niin hauskaakaan kuin toisten kanssa toimiessa. Kiinnostukseni tähän kontekstiin pohjautui mielenkiintoni yhteisöllisyydestä osana rakenteellista sosiaalityötä. Kiinnostustani vahvisti lisäksi tieteellinen tieto rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön merkityksestä pohdittaessa tulevaisuuden yhteiskuntaamme (Ranta-Tyrkkö 2016, 190). Yhteisöllisyys on Demos Helsingin Terveys ja tulevaisuus 2050 -visioinnin mukaan Uuskuuselaisen yhteiskunnan merkittävä osatekijä (Ranta-Tyrkkö 2016, 192; Koponen ym. 2015, 40.)

Tällainen oli asetelma, kun ensimmäisen kerran Kuhmon sosiaalitoimiston kanssa saimme tutustua kohteeseen, mikä oli tutkimukseni ja mielenkiintoni kohde koko talven. Kohde sai minut innostumaan ja tuntemaan työn imua omaksuessani uutta työorientaatiota. Tässä vaiheessa en vielä tiennyt, onnistuisiko koko suunnitelmani; saisinko ketään innostumaan toimimaan alueen hyvinvoinnin kehittämiseen. Enhän ollut koskaan vetänyt ryhmiä. Nekin hirvittivät ja jännittivät ja vaativat paneutumista asiaan. Paneutumista vaati myös koko kehittämisprosessi, mihin aluksi tarvitsin lähiön asukkaiden näkökulmaa, jotta saimme toiminnasta heidän näköistään, ja juuri heidän hyvinvoinnistahan tässä on kysymys.

3.3 Kolmas askel; Kehittäjäryhmän kokoaminen ja toiminnan suunnitelma

Kehittäjäryhmän kokosimme yhdessä sosiaalitoimen ja isännöintitoimiston kanssa. Kehittäjäryhmä valikoitui sosiaalitoimen ja isännöintitoimiston esitysten pohjalta. Lähiötoiminnan kehittäjäryhmään sai kaksitoista asukasta seuraavan kutsun:

Hei!

Olemme perustamassa asuinalueesi viihtyisyyden kehittämisen työryhmää ja pyydämme Sinua mukaan toimintaan.

Kokoonnumme ryhmän kanssa 3.11. 2016 klo 12 - 14
Piilolankankaan Lähiötuvalla, Karhunpolku 3 A:ssa.

*Hyvässä yhteisössä pidetään kaikista huolta,
ketään ei jätetä oman onnensa nojaan vaikeissa elämäntilanteissa.
Joka ei välitä pienestä, ei välitä suuremmastaakaan
Joka ei katso toista silmiin, ei katso ollenkaan.
Joka näkee naapurin, näkee kaueammaksikin.
Joka tuntee asuinalueen kodikseen, tuntee muutakin.*

*Tarjolla kahvit lämpimäisten kera
Olet lämpimästi tervetullut mukaan!
Kuhmon sosiaalitoimi ja Terva-asunnot*

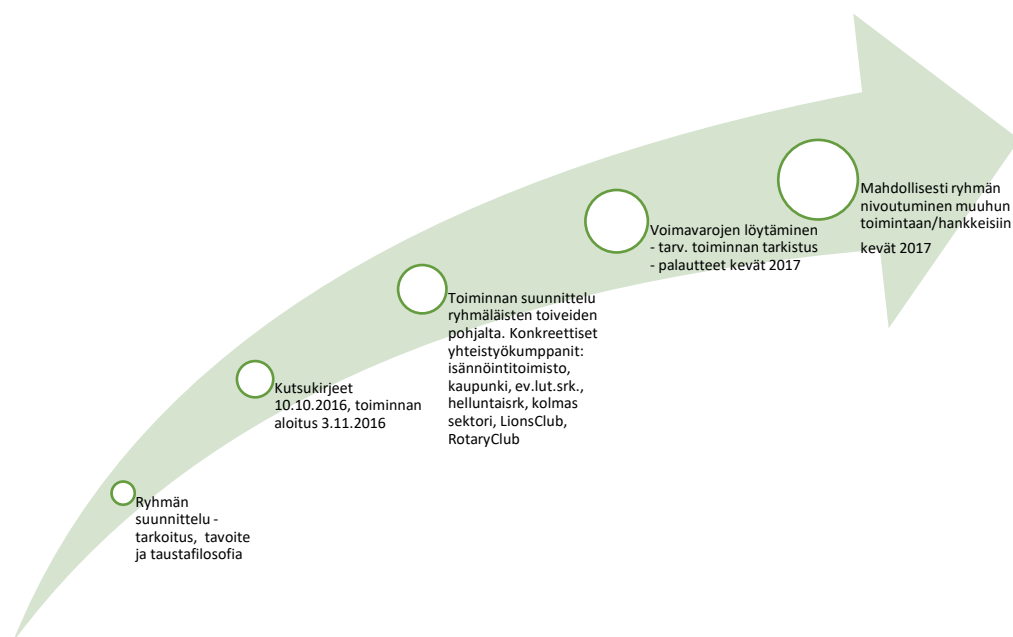
*Ilmoitatko osallistumisestasi 25.10.2016 mennessä
soittamalla tai tekstiviestillä
Anne Tuikka, p. 044 7502202
Piia Myllylä, p. 044 710 5065*

Kehittäjäryhmätoiminnan tarkoituksena oli tukea omien voimavarojen vahvistamista myös vertaistuen tai omaehtoisen toiminnan kautta. Erityistavoitteena oli parantaa toimintaan osallistuvien toimintamahdollisuuksia ja sitä kautta sosiaalisen vahvistumista.

Käsillä oleva ongelma ikävässä maineessa olevan asuinalueen hyvinvoinnin rakentamiseksi vaatii Aila-Leena Matthies'n (2016) mallin mukaisen metodisen toiminnan prosessoinnista. Hankkeen eri vaiheet vaativat omanlaista prosessointiaan. Vaihteita ovat tilanneanalyysi, alkuarviointi, suunnittelu, toiminta, sekä päätös ja arviointi. Edellä mainitut vaiheet

tehtiin yhdessä ryhmään osallistujien kanssa ja kaikissa vaiheissa käsiteltiin toimintaa ja tavoitteita, sekä refleктоitiin toimintaa jo tapahtuneeseen ja tulevaan.

KUVIO 2. Kehittäjäryhmän toimintaprosessin eteneminen

Kuvio 3: Kuvaus kehittäjäryhmän toimintaprosessin etenemisestä.

Edellä oleva kuvio kuvaa lähiötuvalla perustetun kehittäjäryhmän toimintaprosessin etenemistä. Toiminnan kohteena olivat alueen asukkaat, joiden sosiaalinen osallisuus oli uhatuin ja joita köyhyys- ja syrjäytymisriski koskettivat keskimääräistä enemmän. Tässä tapauksessa asukasyhteisön asukkaat olivat syrjintää ja ennakkoluuloja elämässään ja työelämään pyrkiessään kohdanneita ihmisiä.

Ensimmäisen kerran kokoontuimme lähiötuvalla 3.11.2016. Yhteisölliseen sosiaalityöhön kiinnittyi myös rakenteellista sosiaalityötä, jolta osin työni sai mittavimmat ulottuvuudet. Toisaalta näin toimimalla, asukkaat mukaan ottamalla kehitystyöhön, näen toiminnan mahdollistuneen onnistuneemmin kohteessa, mitä lähdin toteuttamaan ilman alkurahoitusta.

Perustetun kehittäjäryhmän toiminnan tavoitteena oli lisätä hyvinvointia lähiöön. Tämä vahvisti myös koko kaupungin yhteistä eetosta. Leena Kurjen (2011) mukaan osallistamalla ihmisten on mahdollista kehittää arkipäiväänsä ja pyrkiä yhdessä kohti luomiansa sosiaalisia ihanteita. Kun ihminen innostuu tekemään ja toimimaan, hänen identiteettinsä vahvistuu ja hänen yhteiskunnallinen toimijuutensa voi nousta jopa arvoon arvaamattomaan. (Kurki mt., 49 – 51.)

Lähiötuvalla luodun kehittäjäryhmän toimintaa taustoitti vahvaan eettisyyteen pohjautuva asenne. Se oli toiminnan ydintä ja innoittaja pohjautuen Virtaa vielä - Virta II -hankkeen väliraportin ohjeisiin:

”Kaikki ihmiset ovat arvokkaita ja ansaitsevat kunnioitusta
Kaikki meistä ovat yksilönä ainutkertaisia
Kaikkien ihmisten yksilöllinen ainutkertaisuus ansaitsee arvostusta
Kaikilla ihmisillä on potentiaalia kasvuun ja muutokseen.”

Kuvat 5 ja 6: Kehittäjäryhmän ensimmäisistä koontumisista ja rupatteluhetki sen jälkeen

Kehittäjäryhmän toiminta pohjautui suunnitelmallisuuteen; ryhmän perustamiseen tarkoituksineen ja tavoitteineen, ryhmän toimimiseen ja toiminnan reflektointiin. Kehittämistyö vaati teoreettisia apuneuvoja, johon istui Liisa Hokkasen (2014, 16 – 17) ”advocacy- ja empowerment” -teoria. Siinä rakenteellinen sosiaalityö yhtenä osanaan yhteisöllinen sosiaalityö liittyy kansalaiskeskeiseen sosiaalityöhön. Hokkasen ajatus nojaa Paolo Freiren ajatteluun. Freiren mallin mukaan objektit ovat tiedettyjä ja tuotettuja ylhäältä päin. Subjektit kansalaiset tietävät ja toimivat ja muuttavat maailmaa. (Ryynänen 2014, 39.) Lähiötuvan yhteisöllisyyteen pohjautuvan kehittäjäryhmätoiminnan pyrkimys on ollut toimia valtaistajana ja voimaannuttajana ryhmäläisissä (Hokkanen mt., 16 – 17).

Lähiötupaa kehitettiin kehittäjäryhmän jäsenten toiveiden pohjalta. He osallistuivat myös talkootöihin lähiötupaa uudistettaessa. Kehittäjäryhmän kokoontuessa 3.11.2016 keräsimme fläppitaululle niitä toiveita, mitä kehittäjäryhmä näki tarpeelliseksi hankkia lähiöön. Toiveita olivat:

”Lähiötuvalla:

- tupa olisi auki, työntekijä tuvalle
- biljardipöytä
- tietokone
- elokuvalaitteet
- lehdet.

Lähiön ulkopuolella, pihalla:

- männyt pois
- grillikatos
- ruostuneen lipputangon ehostaminen
- yhteinen tupakkipaikka.”

Kuva 7: Biljarditoive, joka toteutui

Edellä esitetyt toiveet ja niiden toteuttaminen ja toteutuminen herättivät epäilyksiä. Esimerkiksi Kuhmo-Sotkamo aikuissosiaalityön työnohjauksessa syksyllä 2016, kertoessani lähiötoiminnan suunnitelmista, esitti työnohjaaja muille kysymyksen siitä, uskoivatko he tavoitteiden toteutumiseen. Tuossa vaiheessa kukaan ei tyrmännyt toteutumisen mahdollisuutta. Koin ihanteelliseksi tilanteen, että työyhteisö pääsi seuraamaan vierestä toiminnan etenemistä. Uskon ja toivon kysyneeni luomaan uskoa ja rohkeutta lähteä toteuttamaan rakenteellista ja yhteisöllistä sosiaalityötä.

Ajattelin, että yhteisötoiminta voisi olla suojalääke lähiöön, missä aika-ajoin joutui poliisi vierailemaan rauhoittaakseen rauhottomaksi käynyttä elämää. Vai pönkittivätkö ja puolustivatko lähiön asukkaat yhteiskunnallisen ulkopuolisuuden kokemuksiin kuulumalla toisenlaiseen joukkoon, missä tulivat hyväksytyiksi. Muttei se ollut todellisuuden kokemista, koska paluu todelliseen yhteiskuntaan näistä porukoista oli epätodellista. Rakensivatko näin lähiön asukkaat itselleen toisenlaisen hyväksyttävän maailman – juoppojen, 2.luokan kansalaisiksi nimittämänsä maailman. Siinäkin he olivat yhteiskunnan ulkopuolelle jääneitä. (Helne 2015; Mikkonen 2015).

Edellä mainitut seikat kuvaavat yhteisötoiminnan ja toisistamme välittämisen kulttuurin arvokkuutta. Verkostot ovat hyvä ”suojalääke” hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan. Johonkin kuulumisen tunne ja osallisuuden merkityksen kokemus – kuuluminen yhteisöön ja yhteiskuntaan - on hyvinvointimme perusrakennusaineita. Yhteisö osoittaa jäsentensä osallisuutta arvostuksena, yhdenvertaisuutena, luottamuksena ja vaikutusmahdollisuutena (THL). Tämä kehittämistyö tarvitsi myös ”asianajajaa”, sekä monialaista yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

Kehittäjäryhmän toiminta herätti kiinnostusta ja kummastusta siitä, miksi siihen on päässyt vain tietty joukko. Se kertoi havaintojeni mukaan mielenkiinnosta toimintaa kohtaan. Sen vuoksi päätimme myöhemmin keväällä lähiötuvan toiminnan käyntiin virittymisen jälkeen, että kaikki lähiön kymmenen talon asukkaat olivat tervetulleita kehittäjätoimintaan.

Lapsuuteni telttaretket olivat meidän oma juttu myös; poistuimme yhteiskunnasta hetkeksi niinä viikonloppuina, kun vietimme aikaa luonnossa. Liityimme taas yhteiskuntaan pala-
tessamme retkiltä. Lähiön yksinäisimmille ihmiselle voi lähiötupa olla ainut mahdollisuus päästä yhteiskuntaan, yhteisöön ja vaikuttamaan. Lähiöön perustettavilla ryhmillä, asiantuntijavierailijoilla ja sosiaalitoimen jalkautumisella saattoi mahdollistaa intervention, millä oli mahdollisuus kasvattaa lähiötoiminnan sosiaalista luonnetta ja toimia inhimillisenä auttajana. Saadakseni syvempää ymmärrystä lähiöstä heräsi ajatus saada kokemusta myös asukkaan roolista.

3.4 Neljäs askel; Muutto lähiöön

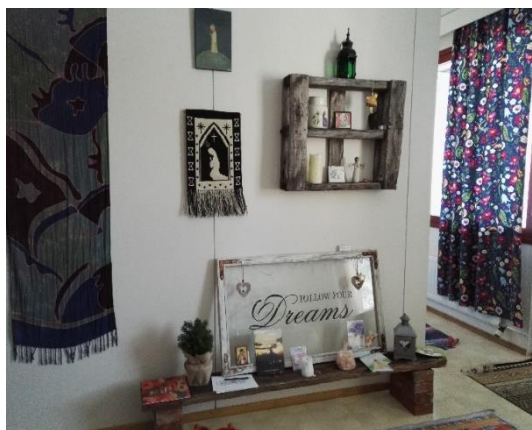
Lähiötoiminnan virittelemisen anti oli siinä määrin innostavaa, että se herätti minussa ajatuksen jopa muuttamisesta lähiöön. Halusin saada syvällisempää näkemystä tästä kiinnostavasta kontekstista etnografisella tutkimusmetodologialla. Otin muuttoaikeet puheeksi sotkamolaisen hyvän ystäväni, Sotkamon päihdetyön sosiaalityöntekijän kanssa. Hän ei hetkeäkään epäröinyt asiaa ja lähtemistä ”kämpäkaveriksi”. Kun isännöitsijä löysi meille sopivan yksiön toisesta, juuri huonomaineisimmiksi nimetyistä taloista, ei muuttamattomuus tullut enää kysymykseenkään. Vuokrakin oli kohtuullinen.

Muuton seurauksena jouduimme kulkemaan Kuhmosta kokopäivätoihin omalle paikkakunnallemme, naapurikuntaan Sotkamoon, kuudenkymmenen kilometrin päähän. Kolmen kuukauden ajan välillä 1.1. – 31.3.2017 yövyimme lähiön asunnossamme vähintään kaksi yötä viikossa, sillä meillä molemmilla oli myös perheet, ja siis pysyvämpi koti, Sotkamossa. Lähiöön muutto liittyi yksinomaan kiinnostukseen saada ymmärrystä lähiöstä ja sen kulttuurista.

Muutto, ja erityisesti juuri kyseiseen lähiöön, herätti kiinnostusta ja kummastusta. Asuin-yhteisö otti meidän lämpimästi vastaan. Yläkerran naapuri, yksinäinen nainen, totesi heti

muutettuamme lähioon, että voimme pyytää häneltä aina apua, kun sitä tarvitsemme. Koin, että tämä oli ainutkertainen mahdollisuus päästä toteuttamaan tästä kontekstista syväli-
sempää tutkimusta. Samalla koin, että se olisi matka, josta saisin ikimuistoisia kokemuksia, joiden uskoin avartavan näkemystäni tästä kontekstista ja antavan pontta ammatillisuuteni vahvistumiselle, kuin myös elämälleni.

Sisustimme yksion kirpputorilta ostamillamme kalusteilla ja sisustustarvikkeilla itsellemme viihtyisäksi. Olohuoneettamme koristi vanha ikkunaruutu, johon liimasimme kirjoituksen ”Follow your dream”.

Kuva 8: Olohuoneesta keittiönurkkaukseen Kuva 9: Naisten ryhmä olohuoneessamme

Uuden kodin sisällä oli viihtyisää huolimatta ympäröivästä huonomaineisuudesta. Kirkkoherra kävi siunaamassa kotimme ja tilaisuutta oli juhlistamassa kanssamme lähion asukkaidakin. Meillä vieraili naapureita ja ystäviämme Kuhmosta, vietimme naistenryhmää asunnossamme ja hetkellisesti tunsimme lähion kodiksemme.

Kuva 10 ja 11: Kirkkoherra kävi siunaamassa asuntomme, joka oli juhllallinen heti kera kuhmolaisten ystävien

Lähiöasuminen oli avartava kokemus monessa mielessä. En aiemmin ollut asunut kotipaikkakuntani ulkopuolella, mutta ennen kaikkea se oli kokemus, joka syvensi näkemystäni tästä kontekstista. Lähiön vastaanotto oli lämmin ja poismuutto kaihoisa.

3.5 Viides askel; Toimintaa monialaisena yhteistyönä

Koska kehittämistyöllä ei ollut budjettia, lähestyimme yhteistyökumppaneita vapaamuotoisille avustushakemuksilla. Evankelisluterilaisen seurakunnan (ev.lut.srk.) avustuksena saimme lähiötuvalle ATK-pisteen, jossa on tietokone, skanneri, tulostin, ja nettiyhteys toimii isännöintitoimiston maksaessa liittymämaksut. Lions Club lahjoitti biljardipöydän, Rotary Club Kainuun Sanomat vuodeksi, sekä paikallislehti Kuhmolainen heidän paikallislehdensä. Lisäksi saimme kolmelta elintarvikeliikkeeltä elintarvikkeita, mikä takaa ruokajakelun. Kävimme 13.6.2017 Kuopiossa tutustumassa kolmeen asukastupaan, jolloin viritelimme myös mahdollista ystävyystoimintaa.

Rakenteellisen sosiaalityön luonteen vuoksi halusin lähestyä myös kaupungin virkamiehiä ajatuksena saada heidät mukaan lähiötoiminnan kehittämiseen. Toisena tavoitteena oli halua päästä keskustelemaan mahdollisen työntekijän palkkaamisesta lähiötuvalle. Sen vuoksi lähestyin Kuhmon kaupunki työllisyysasiantuntijaa ja hallintojohtajaa ja saimme sovittua tapaamisen kaupungintalolle 8.12.2016.

Kuva 12: Yhteistyöneuvottelu

Tuohon tapaamiseen osallistui myös isännöintitoimistosta isännöitsijä ja asukasneuvoja, kaupungin opinnollistamisasiantuntija, kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja sekä Kuhmon sosiaalistoitimesta sosiaalityöntekijä minun lisäkseni. Palaverin asialistalla oli kaupungin mukaan liittäminen Karhunpolun alueen hyvinvointityöhön. Tämän palaverin seurauksena mahdollistui lähiötuvan avaaminen, kun kaupunki palkkasi lähiötuvalle tupavastaavaksi velvoitettyöllistetyn pitkäaikaistyöttömän. Lisäksi esitin, että 1970-luvulla rakennetulle, remontoimattomalle tuvalle tehtäisiin remontti, mihin lähiön asukkaita pyydetäisiin osallistumaan. Remontti toteutettiin osin lähiön asukkaiden talkoovoimin.

Mielenkiinnolla odotin tapaamista, jolloin ensimmäisen kerran kohtasimme tupavastaavan kanssa. Jo ensitapaamisella havaitsin hänet erittäin sopivaksi työntekijäksi lähiötuvalle. Tupavastaavan työ tässä kontekstissa vaatii asenteen, mihin ei kaikista olisi. Hän sai työparikseen kuntouttavan työtoiminnan kautta kolmeksi kuukaudeksi palkatun tupatyöntekijän. Toisena työntekijänä toimii tarvittaessa myös isännöintitoimiston asukasneuvojaksi koulutautunut henkilö.

Tätä kautta saimme laajemmat toimintamahdollisuudet, mutta samalla toteutui moniammatillinen yhteistyö. Laitteiden käyttöä ohjasi kaupungin palkkaamat tupatyöntekijät. Näin asukkailta mahdollistui mm. laskujen maksaminen tuvalta käsin, kun he aikaisemmin olivat maksaneet laskunsa pankissa, mistä koitui heille lisäkustannuksia. Tupavastaava ohjaa ATK-laitteiden käytössä ja taitavana leipurina ilahduttaa asukkaita lämpimäisillä.

Kaupungin kanssa on tehty alustavia suunnitelmia heidän jalkautumisestaan lähiötuvalle kuulemaan lähion asukkaita, mikä pohjautuu kuntalain mukaiseen osallistumisen ja vaikuttamisen ohjelmaan (KL 27 § ja 28 §). Kuhmon kaupungintalossa 8.12.2016 pidetyssä neuvottelussa esittelin visiointia yhteistyön tavoitteista ja mahdollisesta kehittäjäraatitoiminnan aloittamisesta (luku 4, kuvio 6).

Sosiaalitoimiston jalkautuminen lähiöön on kokeiluasteella ja vaatii kehittelyä. Tutkimushaastatteluissa nousi esiin seuraavia kokemuksia sosiaalitoimiston jalkautumisesta:

[H15]”Mitä minä oon kuunnellu tässä pihapiirissä mitä on jututtanut porukkaa, niin kyllä ne on ollut sitä mieltä, että se oesi hyvä, että oesi tiällä likempänä ja että sinne saes mennä ajan kanssa. Tullu semmonen itelle mielleen itellä, että se on kova paekka männä tuonne sosiaalitoemistoon kaopunkipaekkaan. Että ihmiset kahtoo, että tuohi männöö tuonne luukulle. Että se oesi tässä lähellä niille, ketkä näetä tarvvi.”

[H24]” Kyllä näen ehottomasti tärkeäksi että ylleensäkin virastot jalkautuisivat. Kaikkihan ei ihan heti pääse muutokseen ja rytmiin mukkaan kuten toemmeentulotuen siirtoon Kelalle. Tottakai se on niille tärkeä, että ihan henk kohtasesti neovottaan.”

[H32]” No on se semmoselle, jolla on hyvin vaikeetta mennä sinne sosiaalitoimistoon, että muut kahtoo, että nuo tulloo rahhoo kerjeemmään. Niin sillä kaet ne aokasi tuonne alakertaan sen sosiaalitoimen ajanvarauksen.

Tässä talossa on tosi alkoholisteja, niin heidän elämä on mennyt tosi pilalle. Niin oes hyvä semmosista huolehtia.”

Edellä mainitunlaista kokemusta nousi esiin myös muissakin tutkimushaastatteluissa, mistä voi tehdä johtopäätöksen, että jalkautuvalle sosiaalityölle oli tilaus. Tällä hetkellä toiminta etsi uomiaan, mutta nämä haastattelut luovat uskoa sen tarpeellisuudesta.

Lisäksi saimme lähiötuvalla asiantuntijavierailijoita. Kajaanin Spartakin kokemusasiantuntija vieraili ja kertoi omakohtaisen selviytymistarinan, Sotkamon eläkkeellä oleva päihdesosiaalityöntekijä ilahdutti vierailullaan ja evankelisluterilaisen seurakunnan kanttori kävi laulattamassa ”Korkkarit kattoon” -naistenryhmäläisiä.

Kuva 13 – 14: Apua, tukea ja virkistäytymistä, asiantuntijavierailijoita lähiötuvalla, vasemmalla Sotkamon eläkkeellä oleva päihdetyöntekijä ja oikealla Kajaanin Spartakin kokemusasiantuntija

Monialainen yhteistyö on jo saavuttanut upeita ulottuvuuksia. Yhteistyökuvioiden laajentuminen on hämmästyttänyt ja samalla hälventänyt ”pelkoa” rakenteellista ja yhteisöllistä sosiaalityötä kohtaan. Onko positiivisella, motivoivalla ja vahvaan arvopohjaan pohjautuvalla työllä merkitystä vahvistuvalle yhteistyölle? Niitä työkaluja sisältää niin Talentian eettiset ohjeet, kuin sosiaalipsykologia (Helkama 2016.) Tämä työ vaati tämän päivän hiljaiseen sosiaalityökulttuuriin ääntä ja arkisen elämän politisointia kehittämällä mielekkäitä ja mahdollisia osallistumisen muotoja.

Sosiaalityön on Ranta-Tyrkön (2016, 190) mukaan merkityksellistä kannatella sosiaalisen ja planetaarisen oikeudenmukaisuuden periaatteita yhteisessä keskustelussa ja valinnoissa. Malcolm Payn (2014) pitää rakenteellisen sosiaalityön keskeisenä elementtinä kriittistä

otetta. Se pohjautuu sosiaalityön poliittisen tehtävän ja emansipatorisen luonteen mukaisen muutostyön mahdollistumiseen. Muutostyössä tarvitaan sitä tietoa, mitä sosiaalityö näkee ja tietää. (Mt., 321.) Tästä kaikesta seuraisi, että poliittisen ja rakenteellisen sosiaalityön tulisi ohjata sosiaalityön käytäntöjen organisoimista yhteisöllisempään ja kansalaiskeskeisempään suuntaan, sekä yhteiskunnan organisoimista ylipäättään toisenlaiseksi. Sosiaalityöntekijät ovat Satu Ranta-Tyrkön (2016) mukaan sosiaalista ja kulttuurista muutosta tehtaessä aitiopaikalla. He ovat tiedoiltaan ja taidoiltaan sopivimpia työstämään sosiaalista ja kulttuurista muutosta, koska he tuntevat toiseuden ja syrjäytymisen dynamiikkaa. Onko sosiaalityöntekijöillä valtaa vai onko heidät alistettu byrokraattisen koneiston rattaisiin? (Mt., 184 – 190.) Tämä työ vaatii myös monialaista yhteistyötä, mitä olen lähiötoiminnan kehittämistyön matkalla saanut kokea.

3.6 Kuudes askel; Toimintaa ja osallisuutta

Piilolankankaan Karhunpolun Lähiön yhteisöllisyyten pohjautuva toiminta kiinnittyi suunnitelmalliseen toimintaan ja toiminnan kehittämiseen. Samalla toiminnan kehittäminen kehitti myös aikuissosiaalityön työnkuvaa, mitä myös kipeästi kaipaamme. Erityisesti juuri nyt, kun toimeentulotuki siirtyy Kelalle Aila-Leena Matthies (2016 luento) näkee uusilla koulutetuilla sosiaalityöntekijöillä olevan nyt oivan mahdollisuuden tarttua tähän työhön, koska rakenteellisen sosiaalityön paikkaa ei sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteissa ole vielä määritelty. Kyse on uudeltaisesta työorientaatiosta; yhteisösosiaalityöstä osana rakenteellista ja monialaista sosiaalityötä.

Sosiaalityön merkityksellisyys tulisi saada enemmän huomiota ja se vaatii yhteistyötä median kanssa. Kyse on toiminnan julkiseksi tekemisestä ja rohkeudesta, mitä sosiaalityö kaipaa. Toiminta lähiössä sai osakseen kiinnostusta. Kehittämistoiminnan aikana paikallislehti Kuhmolainen teki kolme juttua liittyen joulupuurotapahtumaan, Spartakin Mikon asiantuntijavierailuun ja avointen ovien päivään (liite 6). YLE saapui paikalle 29.5.2017 ja julkaisi pienen jutun alueuutisissa, YLE:n blogisivuilla (liite 9), TV:n alueuutisissa ja radiossa.

Asianajotyö ”advocacy”, mitä yhteisötoiminta sisälsi, pohjautui kehittäjäryhmän toiveisiin ja niiden toteuttamiseen. Kehittäjäryhmä toivoi, että tupa olisi auki, minkä pohjalta lähes-tyin kaupungin edustajia, ja sitä kautta saimme kaupungin hallinnoimana velvoitettyöllistetyin tupavastaavaksi ja kuntouttavan työtoiminnan kautta tupatyöntekijän, joka on lähinnä

työkumppanina tupavastaavalle. Tehtäviin sisältyy ATK-ohjaus, kahvitus, siisteyden ylläpito ja perjantain pelipäivänä toiminnan ohjaus. Nyt tupa on auki maanantaina ja keskiviikosta perjantaisin klo 8.30 – 12.00, tiistaisin kokoontuu raamattupiiri.

Syksyllä 2016 Virtaa vielä – Virta II -hankkeen loppuseminaarissa julkaistiin ”Vahvistu, sosiaalisen kuntoutuksen ryhmätoiminnan” -käsikirja. Perustettu kehittäjäryhmätoiminta ikävän maineen saaneelle asuinalueelle pohjautui edellä mainitussa hankkeessa tuotettuun malliin. Siinä ryhmätoiminnan keskeisiksi periaatteiksi on nimetty osallisuuden kokemus, voimavarakeskeinen tuki, ja huomio siitä, ettei ole yksin vaikeassa elämäntilanteessa. (Virta II – Virtaa vielä -hankkeen loppuraportti). Kehittäjäryhmäläisten haastatteluissa tuli esille ryhmän olleen merkityksellisen.

” [H39]Minusta se sanoi se kehittämisryhmä, että sai niitä omia mielipiteitä tuuva esille. Minusta jos toiminta jos se lähtee käyntiin, niin tuskimpa se olisi lähtenyt käöntiin ilman tämmöstä ryhmää.”

Kehittäjäryhmän lisäksi perustimme lähiötuvalla naisten toiveesta ”Korkkarit kattoon” naisten ryhmän. Kokoonnuimme joka toinen tiistai-ilta lähiötuvalla ja kerran asuntoomme, lähiötuvan ollessa remontin alla.

Kuvat 15 – 18: Tunnelmia ”Korkkarit kattoon” naistenryhmistä talvella 2016 - 2017

Naisten ryhmän kanssa tutkimme tunteitamme nallekorttien avulla, maalasimme ja tarkastelimme omaa kuvaamme, teimme aarrekartat itsellemme ja lauloimme kanttorin johdolla. Yhdessä tekeminen ja jakaminen loi selvästi uutta naisenergiaa. Aulikki Kananoja (2016) näkee, että hyvinvointijärjestelmän ja sosiaalihuollon tulisi ohjautua ihmisten elämästä. ”Sosiaalinen muutostyö” on Kananojan (mt.) mukaan juuri työskentelyä ihmisten elämäntilanteiden, toimintaedellytysten tai sosiaalisten olosuhteiden parantamiseksi. Sosiaalista muutosta ei ole mahdollista ”antaa” samalla tavalla kuin palveluja ja etuuksia. Se on elämäntilanteista lähtevää muutostyötä, luoden uudenlaisia yksilöllisten ja sosiaalisten kokemusten areenoita, jolloin tavoitteena on vahvistaa ihmisen toimintaedellytyksiä ja osallisuutta.

Kananojan (mt.) esiin tuomana sosiaalisten kokemusten areenana näen lähiötuvalla rakennetun toiminnan, mitä on toteutettu yhteisöllisesti kehittäjäasukasryhmällä. Kyse on jalkautuvasta sosiaalityöstä, mikä pohjautuu vahvaan arvopohjaan ja kumppanuusperustaiseen työotteeseen. Haastattelussa keskustelimme siitä, millaiseksi asukkaat ovat kokeneet lähiötuvalla tulemisen:

” [H10] Ennen kaekkee helpottaa se, että sinnehän tervetulleeksi toivotetaan juuri semmosillasannollea, että tänne on kaikki tervetulleita, eikä ketään katota ylöspäin. Vetäjät, ketä siellä vettää esimerkiksi sinä oot ollut erittäen tärkkee, että suat solomuja auki. Sinullekin on varmmaan tulleet selevittämmään että ei sua solomuja aoki.”

Alkuperäisen suunnitelman mukaan kehittäjäryhmän toiminta oli tarkoitus liittää muuhun toimintaan tai hankkeeseen, mutta toiminta jatkuu sen vuoksi, että asukkaat toivoivat sitä:

”Jos naisille on oma ryhmä, tulee miehillekin olla ryhmä.”

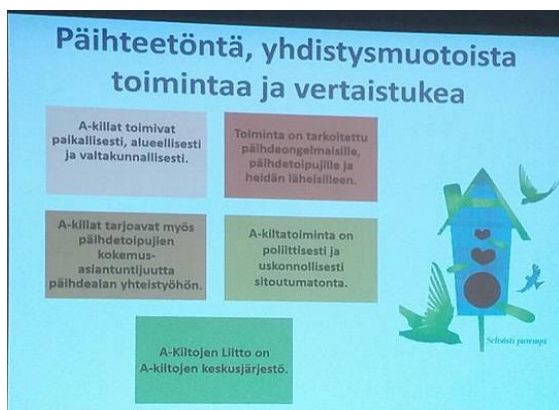
Päiväkirjamerkintä 5.3.2017

Lisäksi samassa kehittäjäryhmän kokoontumisessa eräs asukas esitti toiveen:

”Kuulun AA-toimintaan, mutta aiemmalta asuinpaikkakunnalta saamastani myönteisen A-kiltatoiminnan kokemuksesta esittäisin toiveen, että perustettaisimme Kuhmoon oman A-Killan. A-Kiltatoiminta luonto- ja toimintapainotteisuutensa vuoksi kiinnostaisi enemmän”.

Päiväkirjamerkintä 5.3.2017

Tuon toiveen, samaisen asukkaan otettua esiin uudemman kerran, innostuimme viemään asiaa eteenpäin. Toive on sittemmin toteutunut ja se sai 1.9.2017 Patentti- ja rekisterihallitukselta rekisteröintipäätöksen, minkä mukaan Kuhmon A-kilta on virallisesti Kuhmon A-kilta ry.

Kuvat 19 – 20: A-Kiltojen liitto ry:n Oulun piiritoimiston järjestökoordinaattori Kirsi Mäen ja Suomussalmen A-Killan puheenjohtaja Matti Moilasen vierailusta lähiötuvalla 17.8.2017, mikä oli samalla Kuhmon A-Killan perustamiskokous.

Kuva 21: Kuhmoon perustetun A-Killan hallituksen jäsenet ja kokoukseen osallistujat.

13.6.2017 kehittäjäryhmän ja seurakunnan ryhmällä matkustimme Kuopioon tutustumaan paikallisiin lähiötupiin. Matkan tarkoituksena oli virkistytymisen lisäksi tutustua kuopiolaiseen asukastupatoimintaan, sekä saada mukaan virikkeitä ja ideoita Kuhmon toiminnan kehittämiseksi. Kuopiossa on asukastupatoimintaa kehitetty paljon pidemmälle Kuhmoon verrattuna. Kuopiossa asukastupatoimintaan kuuluu kolmesta asukastupaa ja niitä hallinnoi Kuopion kaupunki. Myös ystävyystoiminnasta, josta oli Kuopion toimijoiden kanssa ollut jo aiemmin puhetta, neuvottelimme Kuopion käynnillä. Lähiötoiminnan kehittymisen tutkiminen voisi olla yksi tulevaisuuden tutkimuksen kohteista.

Haastatteluissa kysyin, mitä tarkoittaa mielestäsi yhteisöllisyys tässä lähiössä ja omakohtaisena kokemuksena? Tai koetko sinulla olevan jonkinlaisen roolin siinä?

” [H10] Erittäin tärkeäksi. On ollut hyvä, että on tullut toimintaa tälle kaakalle ja vähän semmosta elämisen meininkiä. Tuntuu siltä, että joku välittää meistä syrjään vettäytynneistä.”

” [H26] Se on ehdottomasti tärkeitä. Varsinkin jos on erakoitunut, nehan on pelokkaita ja arkoja. Voisi sosiaalinen elämä piristää. Kun tässä yhteisössä on sairaita ja päihdeongelmaisia, niin sopu syntyisi. Yksi asia on, että tuolla oppisi kohtaamaan niitä ihmisiä, joitten kanssa ei ole oppinut tulemaan toimmeen. Joku voi virota toimimaan yhteisöllisyyden kautta. Itelle en koe mittään roolia yhteisöllisyydessä. Oon ollut porukassa, juonu kahvia. Minä oon ottanut ihan rennosti, en oo ottanut ressiä. Talakkoessa oli mukavaa, mukava projekti, en ottanut ressiä, minulla ei ollut vastuuta. Se oli vapaamuotoista ja kesti vaen muutaman päivän. Ihan mukavaa vahtelua.”

” [H09] Minulle tämä on ollu hyvä asia. Kun tiedän, että nyt on se päivä, se katkaisee viikon, nään niitä ihmisiä ja saan jutella niiden kanssa. Naisten ryhmästä olen kiinnostunut jatkossakin, jos on terveyttä, niin varmaan tulen. Kunhan ensin käyn siellä perukassa kesän miettimässä, rentoutumassa luonnossa ja silleen.”

Haastateltavat näkevät lähiötoiminnan tarpeelliseksi. Ryhmät ovat jopa viikon kohohta. Toiminnan toivottaisiin ulottuvan myös laajemmin lähiön asukkaita, etenkin erakoituneita. Kävimme erityisesti heille jakamassa henkilökohtaisesti kutsut lähiötuvan avajaisiin.

Haastatteluissa keskustelimme siitä, millaista toimintaa lähiötuvalla kaivataan jo olemassa olevien ryhmien lisäksi:

” [H16] Tietysti tätä ryhmätyötä, mitä on tehty naisten piirissä ja mitä on tehnyt tuolla sekä miehet että naiset, näetä, justtiin näetä erikoiesihmisiä, jotka ossoesi selevitteet näetä tilanteita, kun tunttuu olevan näetä tilanteita, kun ne on tippunu seläntteen reonalta ihan sinne pohjalle ja ei tiijä oekkeen läpiäsyä että mitenkä mennään, eikä uskalla lähttee kysymmään, että mitenkä mennään, niin se oesi varmmaan ihan niinku jalakkaotusi tänne ja tulisi kertommaan. Mutta siitä tietysti pitäsi olla informatijjoo, että jokkaenen ossaotusi tulla sinne.

Kuvat 22 – 25: Talkoolaiset maalauspuhissa, törkyjen lajittelussa ja virkistäytymässä

Lähiötoiminta ja lähiötupa toiminta-areenana tarjosi monenlaisia toimintamahdollisuuksia. Lähiötuvan remontin yhteydessä yksi mies maalasi lähes yksin kaikki seinät, eikä hän ollut ainut talkoisiin osallistunut. Verhokankaat valittiin yhdessä ja ne ompeli yksi naistenryhmän jäsen. Erityisesti tarkoitus on saavuttaa ne alueen asukkaat, joilla on korkea kynnys lähteä ulkomaailmaan.

Ikävän maineen saaneessa lähiössä ei osallisuuden korostamisen merkitystä voida sivuuttaa. Tutkijan mieltäni jäi kaivertamaan erityisesti se, kun kuulin, että:

”Lähiössä asuu henkilöitä, jotka eivät vuosikausiin ole käyneet asunnon ulkopuolella.”
Päiväkirjamerkintä 12.1.2017

Olisiko edellä mainitussa tilanteessa merkityksellistä tietää olemassa oleva lähiötupa matalan kynnyksen paikkana mahdollistamassa ”hyvän päivän tullessa” ulospääsytienä ulkomaailmaan. Nyt lähiön asukkailla on mahdollista saada elämäänsä apua ja sisältöä juuri tässä heille tarkoitettussa tilassa.

3.7 Seitsemäs askel; 6.4.2017 avajaisjuhlat ja yhteisöllinen iltatapahtuma

Olimme koko talven uurastaneet kehittäjäryhmän ja moniammatillisen ryhmän kanssa kehittämällä lähiötupatoimintaa. Sen vuoksi ideoin pidettäväksi tämän kaiken kunniaksi avoimet ovet. Kuopiosta tuli Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta sosiaalialan erityisasiantuntijakin paikalle. Hänen kanssaan sovimme, että kirjoittaisin Kuopion ISO:n sivuille blogikirjoituksen (liite 9), josta tässä lainausta:

”...Avointen ovien päivänä nautimme uurastuksistamme. Lähiötuvan seinät ovat saaneet uuden maalipinnan, ikkunat uudet verhot, kaupunki on lahjoittanut käytettyjä kalusteita, lattiat ja katot on jynssätty. Keittiö on saanut Tervasuntojen toimesta uudet kalusteet. Kaupat ovat lahjoittaneet ruokatarvikkeita, josta kaupungin velvoitetyöllistettynä tupavastaava Merja kuntouttavan työtoiminnan kautta työllistetty Raija ovat taikoneet notkuvat herkkupöydät juhlapäiväksi ja juhlijoita oli noin seitsemänkymmentä.

Seinille on laitettu esille ”Korkkarit kattoon” naisten ryhmän aarrekatat ja lähiöpuu, jonka lehdet kertovat asukkaiden ajatuksia lähiötoiminnan merkityksistä. Ev.lut. seurakunnan lahjoittamalla raha-avustuksella odottaa ATK-pisteeseen hankittu tietokone laskujen maksun ja sähköisen asioinnin mahdollisuutta tupatyöntekijöiden ohjauksella. Lions Clubin lahjoituksella hankittu biljardipöytä odottaa pelaajia. Kuhmon Rotareiden lahjoittama Kainuun Sanomat ja Kuhmolaisen lahjoittama paikallislehti Kuhmolainen kolahtavat postilaatikosta lähiön asukkaille luettavaksi.

Aurinko paistoi pilvettömältä taivaalta, kun juhlimme työmme tuloksia ja vietimme lähiötuvan avajaisia 6.4.2017. Vaikka sainkin kuulla olleeni jonkinmoinen promoottori, on kaikki saavutettu ollut upean monialaisen yhteistyön tulos. Työ on sisältänyt omat huonot hetket ja tuskailut, mutta ne kuuluvat asiaan.

Olen kiitollinen siitä, että olen saanut olla edesauttamassa sitä, että elämä olisi elämisen arvoista. ”

Kuva 26: Lähiöpuu, mihin voi kävijä kirjoittaa tunteuksistaan ja toiveistaan

Kuvat 27 – 30: Lähiötuvan avajaistunnelmaa 6.4.2017

Avajaispäivän tapahtumat lämmittivät mieltä. Iloisista tunnelmista siirryimme yhteisölliseen iltatapahtumaan ”Elämän kriiseistä ja menetyksistä selviytyminen – yhteisöllisyydestä voimaa”. Kuhmossa vuodenvaihteessa 2016 – 2017 tapahtuneiden kolmen nuoren miehen itsemurhan vuoksi vinkkasi aikuissosiaalityön päällikkö järjestettäväksi Kuhmossa monialaisena yhteistyönä kaikille kuntalaisille tarkoitetun keskusteluillan. Otin asian puheeksi Kuhmon mielenterveysseuran kanssa, jotka lähtivät viemään innokkaasti asiaa eteenpäin.

Olin ottanut asian puheeksi sen vuoksi, että yksi noista poisnukkuneista nuorista asui Piilolankankaan lähiössä, joten se kosketti myös lähiötä. Illan tapahtuman järjesti laaja monialainen verkosto ja paikalle oli saapunut neljäkymmentä kuulijaa. Illan tapahtuman nimeksi tuli ”Kuhmolaiset selviävät kyllä” ja tapahtumasta saimme lukea kuhmolaisesta ja mielen-terveysseuran blogijulkaisussa (liite 9). Kuhmon kriisiryhmän puheenjohtaja juonsi illan. Kokemuksena tapahtuman järjestäminen kosketti ja loi lisää uskoa monialaisen yhteistyön voimaan, mutta ennen kaikkea se antoi voimaa surun murtamille kuntalaisille.

3.8 Kahdeksas askel; Palautteet osana toiminnan reflektointia

Laadin kehittäjäryhmälle palautekyselyn (liite 4). Palautteen tavoitteena oli saada aineistoa työn kehittämistä varten, ei pelkän muodollisuuden vuoksi. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), sekä kuntalaki (410/2015) määrittävät, että palvelujen käyttäjillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa. Palautetiedon kautta ja siihen kietoutuvaa valtaa voidaan käyttää asiakkaan aseman vahvistamiseen.

Palautteen tuloksen mukaan lähiön toiminnan kehittäminen, kehittäjäryhmässä toimimisen mielenkiinto ja innostavuus sekä osallistujien huomioon ottaminen koettiin tärkeiksi. Tästä voi päätellä, että ryhmän työ on ollut merkityksellistä niin lähiön toiminnan herättelemisenä, kuin ryhmäläisten osallisuuden kokemuksellisuutena. Ryhmän toiminta koettiin jopa herättäneen mielenkiintoa ja innostaneen toimimaan (Kurki 2000). Oli hienoa kuulla myös ryhmäläisten kokeneen tulleen huomioiduiksi.

Kehittäjäryhmän jäsenet olivat pääosin sitä mieltä, että ohjaajien työskentely oli sujuvaa ja asiantuntevaa, sekä että tunnelma ja ilmapiiri on ollut hyvä. Edellä mainittuihin näkökulmiin ei jotkut olleet osanneet antaa mielipidettään. Selitys on kirjoitettu vapaan sanan kohtaan: ”Päihdeiden käyttäjät ovat ongelma toiminnassa”. Asia oli tunnistettu jo aiemmin raamattupiirissä. Päihdekävijät olivat toiminnan haaste, mihin yrimme vastaamaan. Tunnistin asian olleen myös itselleni haaste, enhän ollut koskaan vetänyt ryhmää ja koin päihdeiden käyttäjien tulemisen ryhmään aluksi hämmentävänä. Isännöintitoimiston, SOS Kainuu -hankkeen ja sosiaalitoimiston kanssa pohdimme asiaa. Sovimme että tarvittaessa lähiötuvallalle voi kutsua isännöintitoimiston talonmiehen. Talonmies oli valmis näin toimimaan. Tällaisia tilanteita tuli harvoin, sillä usein saimme johdateltua päihdekävijän ulko-ovelle.

Asukkaat tiesivät varsin hyvin, että lähiötuvalla oli pääsyvaatimuksena päihdeettömyys. Tulon syy liittyi myös siihen, että tulija oli yksinkertaisesti nälkäinen ja sen vuoksi annoimme aina ulko-ovelle johdateltavalle leipää mukaan. Saadun kokemuksen myötä tunnen oppineeni käsittelemään asiaa, mutta asiaan täytyi ja täytyy suhtautua vakavasti. Päihdeasukkaiden läsnäolon myötä lähiötoiminta häiriintyy ja aiheuttaa osallistujien kaikkoomisen toiminnasta. Sitäkin tulisi miettiä, miten päihdeongelmaisia asukkaita voidaan lähestyä niin, että he jatkossa rohkenevat tulla tuvalle selvin päin.

Palautelomakkeessa oli mahdollista kirjoittaa palautetta myös seuraaviin kysymyksiin: Koetko että ryhmästä on ollut apua sinulle. Jos on ollut, niin haluatko kertoa miten:

”On mukava olla”
 ”Mieliala kirkastunut”
 ”Muitten läsnäolo samahetkisesti asioitten esittelyssä”

Asukkaat osoittivat kommentteillaan yhteisöllisen toiminnan merkitykselliseksi. Ryhmän toimintaan toivottiin seuraavia asioita:

”Käsityöpiirejä”
 ”Videotykki”
 ”Jumppaa, kuvausta kameralla/kännykällä”
 ”Tikkataulu pihalle, soutuvene”
 ”Retkeilyä muitten kaupunkiin ja kuntiin”

Vapaan sanan kohdassa ohjaajana sain mm. seuraava palautetta, joka herättää hieman hilpeyttä, mutta toisaalta tulisi ottaa todesta ja tehdä asialle jotain:

”Lihonut kauheesti”

Kehittäjäryhmäläiset antoivat toiminnasta yleisarvosanan 8½, joka on mielestäni erinomainen tässä kontekstissa, joka oli mielestäni haastava opiskelijalle. Koen kehittäjäryhmäläisten kanssa toimimisen miellyttäväksi, joskin koko ajan täytyi huomioida heidän herkkyytensä ja arvoituksellisuutensa.

Kuhmon aikuissosiaalityössä käytännön jaksoa keväällä 2017 suorittanut sosionomiopiskelija suoritti opintoihinsa liittyen myös asiakastytyväisyyskyselyn. Tuon kyselyn tulokset olivat samansuuntaisia, kuin oman kyselyni. Niin oma kysely, kuin opiskelijan tekemän

kyselyn pohjalta nousi jatkokehittämistoiveina esille erityisesti asiantuntijavierailut. Omassa kyselyssäni halusin saada selville sen, mikä lähiötoiminnassa on ollut tärkeintä. Kaikkien vastausten mukaan tärkeimpänä nähtiin matalan kynnyksen paikka, sitten ryhmät, olohuonevierailijat, että tupa olisi auki päivittäin, sosiaalitoimiston jalkautuminen, mahdollisuus järjestää tuvalla omia perhejuhlia ja vasta viimeisenä ruokajakelu/-tarjoilu.

Kehittäjätyössä minua jäi kiinnostamaan tutkimuksellinen ote ja tutustuin internetissä Helsingissä sijaitsevan sosiaalialan osaamiskeskus Soccan toimintaan, jossa on tehty jo pitkään käytäntötutkimusta Soccan osana toimivassa Heikki Waris -instituutissa. Käytäntötutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa ja menetelmällistä osaamista. Sosiaalialan käytännöllinen asiantuntemus sekä akateeminen tutkimusosaaminen on yhdistetty rakentaen tutkimusprosessin eri vaiheita innovatiiviselle tietoperustalle. Näin saatu tieto palvelee ajankohdtaisten sosiaalisten kysymysten ratkaisemista. Käytäntötutkimus voi olla tyypiltään innovaatiotutkimusta, yhteiskuntatieteellistä toimintatutkimusta tai kehittävää työntutkimusta. Viimeksi mainittu oli lähinnä kehittämistyössäni käyttämäni tutkimusmallia. Käytäntötutkimuksessa on merkille pantavaa se, että siinä painottuu eri osapuolten yhdessä oppiminen. (Satka 2005, 9 – 19). Tällaista yhteistyötä tulen tekemään työyhteisössäni mahdollista mallintamista ajatellen.

3.9 Yhdeksäs askel; Ohjausryhmän perustaminen toiminnan jatkumisen mahdollistamiseksi

Toiminnan jatkumisen mahdollistamiseksi perustimme ohjausryhmän, johon kuului minun lisäksi edustaja myös Kuhmon sosiaalitoimistosta, Kt Oy Terva-asuntojen isännöitsijä ja asukasohjaaja, kirkkoherra, Kuhmon kaupungin työllisyysasiantuntija ja SOS Kainuu -hankkeesta projektipäällikkö.

Ensimmäisen kokoontumisemme 8.12.2016 esityslistalta poimittua:

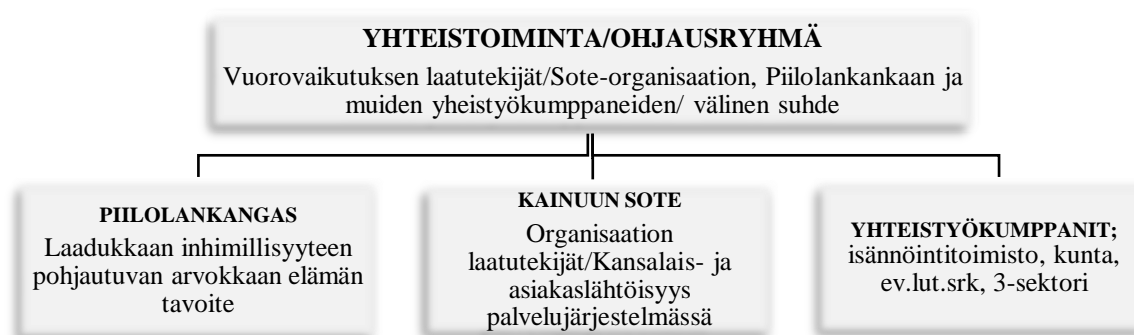
”Tämän kokoontumisen tarkoitus on viritellä yhteistyötä, jolla voitaisiin edistää Piilonkankaan Karhunpolun asuinalueen hyvinvointia. Paikalle kutsuilla on kaikilla omanlaiset näkökulmat, lähtökohdat ja voimavarat yhteistyöllemme, joita toivon nyt tuovamme rakentavasti ja innovatiivisesti esille. Karhunpolku 3:ssa sijaitsee Lähiötupa, jossa on viimeisten vuosien aikana toiminut kerran viikossa tiistaisin kirkkoherra Timo Suutarin vetämä raamattupiiri. Se on ollut erittäin suosittu. Asukkaat toivovat, että Lähiötupa olisi avoinna enemmänkin. Myös asuinalueen viihtyisyys kaipaa kohentamista, joka on yksi merkittävä tekijä hyvinvoinnin edistäjänä. Pohjautukoon

yhteistyömme vahvaan arvopohjaan, jotta saisimme yhteisvoimin kauaskantoisia ja vaikuttavia tuloksia alueelle.

Tämä työ vaatii kanssatoimijoita onnistuakseen. Toivon että kommentoitte reilusti kriittisesti, mutta rakentavasti mikäli olette eri mieltä ja näkisitte jonkun toisenlaisen toimintavan järkevämmäksi. Vain siten voimme kehittyä!

Suunnittelu vaatii innovatiivisuutta ja läpinäkyvää mutta vaitiolovelvollisuuteen toimintaa, vahvan arvopohjan läpikulkevana teemana tässä toiminnassa. Haluan muistuttaa myös vaitiolovelvollisuudesta. ”

Ohjausryhmän osapuolilla olisi kaikilla omat roolinsa, mutta kaikilla olisi tavoitteena hyvinvoinnin edistäminen ikävän maineen saaneessa lähiössä.

Kuvio 4: Osallistavan monialaisen yhteistoimintamallin kehittämiskohteet inhimillisesti kestävänsosiaalityön mahdollistajina: Piilolankangas, sosiaali- ja terveyspalvelut/aikuis-sosiaalityö järjestävänä organisaationa, yhteistyökumppanit ja näiden välinen suhde. (Mallinnettu Kampa-hankkeen loppuraportista 2013, 12)

Edellinen kuvio on Kampa-hankkeen osallistavan kansalaislähtöisen toiminnan toimintamallista mallinnettuna Piilolankankaan kehittämiskohteeseen. Ohjausryhmän tarkoitus on toimia inhimillisesti kestävänsosiaalityön mahdollistajana. Piilolankankaan kehittämiskohteeseen kuuluu Piilolankangas paikallisyhteisö toiminnan kohteena ja yhtenä osallisena, Kainuun sote/organisaation laatutekijät ja yhteistyökumppanit (isännöintitoimisto, ev.lut.seurakunta ja 3-sektori). Yhteistyökumppaneiden laatutekijät, sekä näiden välinen yhteistoiminta ja suhde toimivat yhteistoiminnan ja kehittymisen mahdollistajina.

Tällä kokoonpanolla olemme kokoontuneet jo neljä kertaa; 8.12.2016, 15.12.2016, 9.5.2017 ja 4.7.2017. Perustettu monialainen yhteistoiminnallinen ohjausryhmä on rakennetun lähiötoiminnan jatkumisen edellytys, joten sen merkitystä ei voi vähätellä.

3.10 Kymmenes askel; Rakentunut toiminta

Lähiötoiminnan rakentumisen matkan viimeisellä askeleella kerron analyysin pohjalta rakentuvan toimintakokonaisuuden. Se on jo osa luvussa neljä esittämääni tutkimustulosta. Yhdyn korpifilosofi Konsta Pylkkäsen havaintoon siitä, ”Ettei ropleemit aukea kimpaleina, vaan sitä pittää jältää kuin lanttua”. Etnografisessa tutkimuksessani analyysin voi sanoa alkaneen jo ennen lähiöön jalkautumista. Se on alkanut niissä ennakkokäsityksissäni, jotka ovat osa tutkimusongelmaani (Hammersley & Atkinson 2007, 158). Tutkimusmatkan haasteellisuus on lisännyt mielenkiintoa ja jopa uteliaisuutta etsiessäni lähiötoiminnan rakentumisen merkityksiä. Nämä tunteet olivat läsnä jo jalkautuessani lähiöön ja myös tällä tutkimusmatkallani.

Tutkimusaineistoni on läpikotaisin vuorovaikutuksessa tapahtunutta tulkintaa, ei ”irralista” jonain hetkenä alkanutta. Pyrkimys oli avata lähiötoiminnan toimintakulttuuria hyvinvointityön merkityksessä. Esiin nousevat merkitykset kertovat siitä, miten hyvinvointityö näissä puitteissa toteutui ja samalla havahduttavat ymmärtämään lähiötoiminnan merkityksestä inhimillisen toiminnan mahdollistajana. Toiminnan haasteisiin liittyvät tekijät kertovat jatkokehittämisen tarpeista.

”Lähiötoiminnan kymmenen askeleen kehittymismatkalla” lähiötoiminta kasvoi merkittävästi. Lähiö ja lähiötupa toiminta-areenana toimii nyt matalan kynnyksen, jopa kynnyksetömyyden kohtaamana. Lähiö avaa nyt portin toimintamahdollisuuksien ja osallisuuden äärelle pääsemiseksi. Lähiötupa on avoinna arkisin ja siellä työskentelee kaupungin palkkamana tupavastaava, jonka työnkuvaan kuuluu mm. ruoka- ja kahvitarjoilu, opastus ATK-pisteellä ja tilan siisteydestä huolehtiminen. Tupavastaavan läsnäolo takaa tutun ja turvallisen ilmapiirin ja on lähiötuvalla toteutettavien ryhmien ohella yksi merkittävä tekijä sille, että lähiötuvalla on helppo tulla.

Rakennetulla toiminta-areenalla voidaan lähiökulttuurin moniaineisuusudesta johtuen puida ja tulkita toisin, haastaa vallitsevia käsitteitä lähiön hierarkisesti alhaisen lähiökulttuurin asemasta. Se voi olla ovi ulkomaailmaan, jopa työllistymiseen saakka. Siellä on nyt mahdollisuus toteuttaa myös SOS Kainuu -hankkeen Kainuun aikuissosiaalityölle lanseeraamaa sosiaalisen kuntoutuksen toimintaa (SHL 1301/2014; 17 §) ja toimijoiden näköistä

toimintaa, toteuttaa teknologian suomien ulottuvuuksien toteuttamista yhteiskunnallisen toimijuuden onnistumiseksi.

Syntyneiden sosiaalisten suhteiden ja siteiden koettu laatu ja luonne määrittivät sen, millaiseksi rakennetun lähiötoiminnan toimivuutta voidaan määrittää. Tutkimusongelmat liittyivät inhimillisen toiminnan mahdollistumiseen toteutetun lähiötoiminnan kontekstissa. Lähiötoiminnan rakentumisen myötä esiin nousseet teemat olivat perusta sille, että pystyin jäsentämään ja analysoimaan lähiötoiminnan hyvinvoinnin mahdollistumiseen vaikuttavia tekijöitä. Ne merkitykset olivat osa lähinnä lähiötoiminnassa mukana olleiden asukkaiden arjen hyvinvointia.

Analyysiprosessissa oivalsin, etten voi tulkita inhimillisen toiminnan mahdollistumista ainoastaan lähiötoiminnan sisäisen logiikan mukaan. Oivalsin tutkimusongelmien kiinnittyvän systeemin ja elämismaailman suhteeseen ja näin ollen vaativan myös ulkoisen, aikuis-sosiaalityöhön liittyvän kokemuksen tulkitsemista. Ainoastaan sisäisiin merkityksenantoihin liittyvät tulkinnat eivät kerro ulkoisen todellisuuden merkityksistä. Ulkoapäin määritellyt merkitykset avasivat inhimillisen toiminnan laajemman ulottuvuuden tulkitessani niitä merkityksiä, jotka mahdollistavat hyvinvointityön esim. kunnallinen päätöksenteko ja tällä hetkellä tehtävä sosiaalityö.

Lähiötoiminnan kuvaaminen kaksikulotteisen analyysin keinoin johdatti täten kehittyneen lähiötoiminnan kokonaisymmärryksen äärelle. Ymmärsin rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön kombinaatiolla toteutetun työn laajat ulottuvuudet hyvinvointityön mahdollistumiselle. Samoin ymmärsin sosiaalityön sisimmän olemuksen eli eettisyyden ja sosiaalipsykologisen luonteen, johon kulttuuri sanelee omat ehtonsa. Tämä ymmärrys kiinnittyy vaikuttavan sosiaalityön tekemiseen. Tutkimukseni ei ole kuitenkaan kaikenkattava, vaan pyrin tuomaan esiin ainoastaan keskeisen lähiötoimintaa ja aikuissosiaalityötä valaisevan kulttuurin. Valittu lähestymistapa myös kehysti ja rajasi tutkimustani.

3.10.1 Kaksivaiheinen analyysi

1. analyysivaihe; hyvinvoinnin mahdollistuminen lähiössä sisäisinä määrittäjinään sosiaalityön kolme mandaattia

Analyysi sisälsi kaksi vaihetta, joista ensimmäisen vaihe liittyy lähiötoiminnan rakentumisen sisäisten merkitysten määrittäjiin. Tässä ensimmäisen vaiheen analyysissä tutkin sitä, millaiseksi rakentunut lähiötoiminta muotoutui. Koska kehittämistyö sisälsi rakenteellista ja yhteisöllistä sosiaalityötä päätin lisätä ymmärrystä siitä, miten monipuoliseksi kehitetty lähiötoiminta on muotoutunut. Näin toiminnalla olisi paremmat mahdollisuudet tuottaa hyvinvointia lähiöön. Sosiaalityön ensimmäinen mandaatti liittyy lähiön kontekstissa moniammatillisen verkostotyöhön ja työyhteisöni aikuissosiaalityössä (systeemimaailma). Toinen mandaatti liittyy asukas- ja kansalais- ja verkostotoimintaan (elämismaailma). Kolmas mandaatti liittyy lähiön kontekstin eettisyyteen. Nämä asetelmat loivat myös pohjan lähiötoiminnan sosiaalisen luonteen analysoinnille.

2. analyysivaihe; hyvinvoinnin mahdollistuminen lähiössä kolmen ulkoisen asenneulottuvuuden määrittäminä

Toisen vaiheen analyysi liittyy lähiötoiminnan rakentumisen ulkoisten merkitysten määrittäjiin. Inhimillisen toiminnan mahdollistuminen lähiössä sisälsi myös ulkoisen toiminnan muutoksen tutkimisen. Analyysivaihe II sisälsi kolme asenneulottuvuutta; aikuissosiaalityön ja muiden viranhaltijoiden, kaupunkilaisten, sekä Karhunpolun lähiympäristön asukkaiden asenteet lähiön ulkoisina merkitysten määrittäjinä. Nämä asenteita ylläpitävät teemat pohjautuvat ristiriitaisuuksia sisältäviin, etäisyyttä ylläpitäviin kehittämissaasteisiin. Lähiötoiminnan rakentumisen myötä ennako-oletuksiin pohjautuvat tutkimusongelmat alkoivat avautua.

Toisen analyysivaiheen ensimmäinen tarkastelu liittyy ennako-oletuksen ja kokemuksen ristiriitaan; aikuissosiaalityössä ilmenneeseen ja omakohtaiseenkin jopa ”peloksi” kuvailemaani kokemukseen rakenteellista ja yhteisöllistä sosiaalityötä kohtaan. Saamani kokemukset rakenteellisesta ja yhteisöllisestä sosiaalityöstä lähiötoiminnan kehittämisessä hälvensivät pelkoni. Tätä vahvisti myös lähiössä työskentelevien yhteistyökumppanien kanssa käyty keskustelu. Sain kuulla yhteistyökumppaneiltani kommentteja, joissa he kertoivat tehneensä jo aiemmin aloitteita päästäkseen sosiaalitoimiston kanssa yhteistyöhön.

Toisen analyysivaiheen toinen tarkastelu liittyy kuhmolaisilta ennako-oletuksenani saamani käsitykseen lähiön ikävästä maineesta. Saamani kokemukset jalkautuessani lähiöön olivat ristiriidassa ennako-oletuksen kanssa, sillä lähiöin ilmapiiri osoittautui lämpimäksi.

Näin ollen ennakko-oletus piti yllä negatiivista asennetta, joka kokemuksen seurauksena johti vastakkainasetteluun ja oivallukseen todellisuudesta. Näin ollen oivalluksen ymmärrys sisäistettynä johti asennemuutokseen ja positiiviseen asennoitumiseen lähiötä kohtaan.

Toisen analyysivaiheen kolmas tarkastelu liittyi myös kokemukseen pohjautuvaan ennakko-oletuksen ja kokemuksen väliseen vastakkainasetteluun. Piilolankankaalla sijaitsee kymmenen kerrostaloa, joista kaksi Karhunpolun kerrostaloa ovat saaneet ikävimmän leiman julkisesti. Erikoista oli se, että myös muualla Piilolankankaalla asuvat asukkaat määrittivät Karhunpolun etäisyysmääritelmän mukaan. Tämä vastakkainasettelu avautui tutkimukseni loppuvaiheen haastatteluissa.

Näin ollen voin todeta, että haastattelutkin olivat aineistona tutkimusta rikastuttavia. Nimitäin haastatteluissa selvisi, että lähiön ikävä maine piti asenteisiin pohjautuvan ristiriitaisuuden ohella yllä myös asenteisiin pohjautuvaa etäisyyttä. He jotka katsoivat etäältä ennakkokäsitysten varassa lähiötoimintaa, määrittivät negatiivisella tavalla kohdetta. Ja toisin päin eli he, jotka toimivat lähiössä kokivat sen jopa kynnyksettömäksi, helposti lähestyttäväksi paikaksi. Näitä kaikkia kokemuksiin pohjautuvia kulttuuria määrittäviä asenteita voi tulkita myös toisinpäin eli positiivinen kokemus tuottaa positiivisia asenteita.

3.10.2 Analyysiprosessissa esiin nousseet teemat

Analyysiprosessissa esiin nousseita teemoja ovat:

1. Rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön kombinaatiolla toteutettu lähiötoiminta.
- 2 Asenteisiin pohjautuvat etäisyydet.

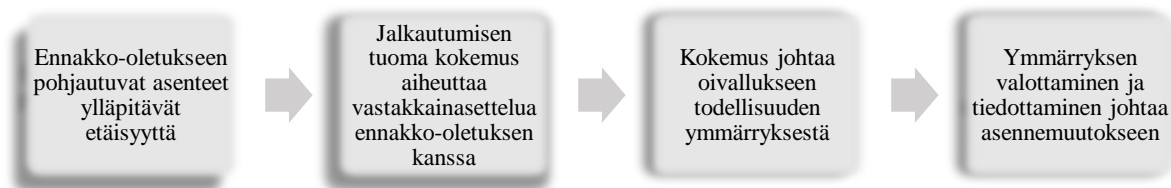
Lähiöön perustetut ryhmät toimivat aktiivisesti ja loivat vaikutusmahdollisuuksia esim. kehittäjäryhmätoiminta, ”Korkkarit kattoon” naisten ryhmä ja A-Kilta. Piilolankankaan alueen asukkaat aktivoituivat ja alueen imago Kuhmossa muuttui positiivisemmaksi. Lähiöstä tuli houkuttelevampi mm. niin, että lähiön ulkopuoliset ihmiset pyysivät mahdollisuutta käydä lähiötuvalla ja sen ryhmässä. Isännöintitoimisto oli koko ajan vahvasti mukana toiminnan kehittämisessä. SOS Kainuu -hanke kiinnittyi keväällä toimintaan ja on vahvasti jatkanut toimimista lähiössä. Aikuissosiaalityö jalkautui lähiöön mm. pitäen viikoittaista

vastaanottoa lähiötuvalla. Kaupungin päättäjät kiinnostuivat alueesta. Yhteistyö seurakunnan kanssa oli tiivistä. Kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehty yhteistyö lisäsi lähiön toimintamahdollisuuksia. Yhteistyötä teimme mm. Kuhmon Lions Clubin, Rotary Clubin, Kuhmon mielenterveysseuran, Kajaanin Spartakin, paikallislehti Kuhmolaisen ja kolmen paikallisen elintarvikeliikkeen kanssa. Lähiötoiminta sisälsi kaikkiin kolmeen sosiaalityön mandaatin kiinnittyviä toimintamuotoja ja loi hyvät mahdollisuudet hyvinvoinnin mahdollistumiselle lähiössä.

Lähiötuvalla oli monenlaista toimintamahdollisuutta, mutta hyvinvointityön mahdollistuminen vaati tietynlaista asennetta, jotta kohtaamiset olisivat merkityksellisiä ja vaikuttavia. Ennakko-asenteet pitivät etäisyyttä. Oma kokemus rohkaisi toimimaan toisin. Toisin toimiminen vaati uudenlaista asennetta.

3.10.3 Ennakko-oletusten varjostamien asenteiden muutosprosessi

Analyysin toisessa vaiheessa lähdin ratkomaan lähiön kehittämistyön aikana esiin nousseita ongelmiksi muodostuneita haasteita. Ennakko-oletusten varjostamien asenteiden muutos vaati prosessointia, jonka pohjalta kehitin seuraavan muutosprosessin.

Kuvio 5: Ennakko-oletusten varjostamien asenteiden muutosprosessointi.

Yllä oleva kuvio kuvaa sitä lähtötilannetta, jolloin ennakko-oletuksen määrittämät asenteet pitävät yllä etäisyyttä (Helkama ym., 2016, 190). Jalkautuvan sosiaalityön seurauksena saatu positiivinen kokemus aiheuttaa vastakkainasettelua ennakko-oletuksen kanssa (Pohjola ym. 2014). Tämä ristiriidan ratkaisu johtaa oivallukseen ja todellisuuden ymmärrykseen, sekä uusien mahdollisuuksien luomiseen. Ymmärryksestä seuraa asennemuutoksen sisäistäminen ja ymmärryksen julki tuominen johtaa laajempaan asennemuutokseen.

Tutkimus on tarina myös ennako-oletusten sävyttämien asenteiden muutosprosessista (Helkama ym., mt., 198). Tämä on yksi lähiötupatoiminnan kehittämisen seurauksista. Ennako-oletusten varjostamien asenteiden muutosprosessilla oli moninaisia seurauksia. Ne ovat lähiössä ja lähiötoiminnassa toimivien aikuissosiaalityöntekijöiden, sekä muiden vi-
ranhaltijoiden maailmoja, lähiötä ja lähiötoimintaa varjostavia sekä jäsentäviä periaatteita. Lisäksi uusi tulkintaulottuvuus auttoi oivaltamaan etäisyyden merkityksen ymmärtämisen kulttuurin määrittämänä asenteena.

4 INHIMILLISEN TOIMINNAN MAHDOLLISTUMINEN LÄHIÖSSÄ

Tutkimukseni keskiössä oli tuottaa ymmärrystä rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön kombinaatiolla toteutetun toiminta-areenan mahdollisuudesta lisätä hyvinvointia lähiön asukkaille. Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ISON sosiaalityön erityisasiantuntija Päivi Malinen vieraili lähiötuvalla remontin jälkeen 6.4.2017 järjestetyissä avajaisissa. Seuraavana ote ISON nettisivuilla julkaisemasta Malisen blogikirjoituksesta (liite 9):

”Asukastupa sijaitsee kunnan vuokratilayhtiön omistamassa kerhotilassa, joka on remontoitu ja sisustettu yhdessä asukasaktiivien kanssa viihtyisäksi. Tilassa on keittiö tykötarpeineen, iso yhteinen oleskelutila ja tietokonenukka-kaus.

Avajaisia oli valmisteltu huolella. Päivä alkoi kutsuvierastilaisuudella, jonne oli kutsuttu kaikki asukastuvan kehittämisessä mukana olleet asukkaat, kaupunginjohtoa ja viranhaltijoita. Lisäksi mukana oli yhteistyökumppaneita muun muassa järjestöistä, seurakunnasta sekä työllisyyspalveluista.

Sosiaalityöntekijä Anne Tuikka kertoi, miten idea asukastuvan kehittämisestä sai alkunsa. Hän etsi sopivaa kehittämistyötä sosiaalityön maisteriopintoihin ja sai vinkin, että lähiössä olisi tarvetta yhteisösosiaalityölle. Innostuvaa sorttia oleva sosiaalityön opiskelija keräsi muutti kolmeksi kuu-kaudeksi kerrostaloon, jonka alakerrassa asukastupa nyt toimii.”

4.1 Lähiötupa toiminta-areenana toiminnan rakentumisen jälkeen

”Kymmenen askeleen kehittymismatkalla” lähiötoiminta kasvoi merkittävästi. Seuraava taulukko (2) on analyysin pohjalta koottu kuvaus toiminnan syvyyksistä ja ulottuvuuksista. Se on moniulotteinen kuvaus lähiötuvasta toiminta-areenana, jolla on merkitystä koko Pii-lolankankaan lähiöön. Toiminnan syvyyksiä kuvaavat pystysarakkeisiin asetetut sosiaalityön kolmen mandaatin, sekä sosiaalisen näkökulmat. Nämä syvyydet määrittävät myös toiminnan sisäisen ja ulkoisen toiminnan mahdollistumista. Vaakatasossa esillä olevat näkökulmat kertovat lähiötoiminnan toimintaulottuvuuksista, joita olen kuvannut kaikkien kolmen sosiaalityön mandaatin ja sosiaalisen näkökulmasta (Pohjola ym., 2016; Kor-kiamäki 2016). Toiminnan ulottuvuuksista olen nostanut esiin sen, millaista toiminta oli ennen ja jälkeen toiminnan rakentumista. Kuin myös sen, millaista toiminta on sosiaalisen vahvistumisen, aikuissosiaalityön ja yhteiskunnan näkökulmista tarkasteltuna. Lopuksi nostan esiin myös sen, miten toiminta on nähtävissä vaikuttavuuden ulottuvuuden näkökulmasta. Kursiivilla kirjoitetut kohdat kertovat niistä esille nousseista asioista, jotka tutkimuksen mukaan vaativat muutosta. Lähiö muodosti tutkimukseni moninaisen kontekstin.

Taulukko 2: Lähiötupa toiminta-areenana moninäkökulmaisesti kuvattuna

LÄHIÖ TOIMINTA-AREENANA	SISÄISET JA ULKOISTEN MÄÄRITTÄJÄT TOIMINTASYVYYSKSIEN MUKAAN		
SISÄISET JA ULOISET MÄÄRITTÄJÄT TOIMINTAULOTTUUKSIEN MUKAAN	Rakenteellisen ja yhteisöllisen, sekä yksilösosiaalisen tavoite (liittyy sosiaalityön 1. ja 2. mandaatteihin)	Eettisyys läpikulkavana teemana pohjautuen kunnioitukseen toisamme kohtaan (liittyy sosiaalityön 3. mandaattiin)	Toivo sosiaalisessa, koska ihminen on sosiaalinen olento, eikä tule toimeen yksinään, tarvitsee sosiaalista toimintaa, osallisuuden kokemuksia, sosiokulttuurista innostamista ja inhimillisyyteen pohjautuvaa asennetta
Lähiötoiminta ennen kehittäjäryhmällä toteutettua kehittämistyötä	Ev.lut.srk:n raamattupiiri kerran viikossa.	Raamattupiiri oli matalan kynnyksen toimintaa.	Ainoastaan raamattupiiri sosiaalisen osallisuuden mahdollistajana.
Lähiötoiminta kehittämistyön jälkeen ja tällä hetkellä	- Raamattupiiri jatkaa Monialainen ohjaustyöryhmä -> yhteiskunnallinen vaikuttaminen -ryhmät; kehittäjä-, Korkkarit -kattoon naisten ryhmä, A-Kilta - Tupa avoinna ma, ke-pe klo 8 – 12, tupavastaava töissä palkkatuella kaupungin hallinnoimana, opastaa ATK:n käytössä asioita hoidettaessa, on tulostin, skanneri ja netti - Hävikkiruoan jakelu - Asiantuntijavierailijoita - Biljardi - Paikallislehdet Kainuun Sanomat, Kuhmolainen - Lähiön asukkaat voivat viettää perhejuhliaan	Lähiötoiminta kiinnittyy vahvaan arvopohjaan ja osallistujien kunnioittavaan kohtaamiseen. Lähiötupa toimi matalan kynnyksen paikkana, jonne oli helppo tulla.	Sosiaalisiin ryhmiin osallistumisen mahdollistuminen perustettujen toimintamahdollisuuksien kautta; ryhmät, asiantuntijavierailut.
Sosiaalinen rakennetussa lähiötoiminnassa	Sosiaalisesti vahva avoin, yhteistyökykyinen, kuunteleva, joustava, toiveikas, motivoiva ja innostava, rohkea, aloitekykyinen, idearikas.	Hyvä olla yhdessä	<i>Vahva identiteetti ei ole toteutunut täysin, tarvitaan asiantuntijoita paikalle.</i>
Aikuissosiaalityö	Toteutui sosiaalityön profession 1. ja 2. mandaatin mukainen toiminta, joka vaati jalkautuvaa sosiaalityötä ja tiedotustyötä.	Toteutui sosiaalityön profession 3. mandaatin mukainen toiminta, joka vaati inhimillisyyteen pohjautuvaa kunnioittavaa asennetta työn läpikulkavana teemana.	Sosiaalisten tarpeisiin pohjautuvien ja mielenkiintoisten ryhmien perustaminen ja vetäminen pohjautuivat rohkeuteen, visiointiin ja vaati yhteistyötä eri toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa, sekä tiedotustyötä.
Yhteiskunta	<i>Hyvinvointi ei ole toteutunut kailta osin.</i>	<i>Yhteinen eetos ei ole toteutunut.</i>	<i>Yhteinen eetoksen toteutumisen vaatii sosiaalisen vahvistamista ja markkinointia.</i>
Vaikuttavuus parhaimmillaan	Kumppanuuteen pohjautuvalla motivoivalla sosiaalista vahvistavalla työllä saadaan aikaan toimijoiden näköistä toimintaa, joka vahvistaa ja voimauttaa kohti toimivaa kansalaisuutta	Kaikilla hyvä olla	Empowerment + advocacy -metateoria Tarpeen tyydytyksen HLDB-teoria (Helne 2015 luento) Psykososiaalinen työ Sosiokulttuurinen innostaminen

Piilolankankaan lähiössä ongelmat ovat moninaiset, jotka vaativat monitasoista perehtymistä siihen, miten tilanne voitaisiin ottaa haltuun. Tässä vaiheessa tarvitsen tutkimustietoa, joka mahdollistaa rakenteellisella ja yhteisöllisellä sosiaalityöllä toteutettuun toimintaan liittyvien ulkoisten ja sisäisten merkitysten tulkinnan.

4.2 Lähiö ja lähiötupa toiminta-areenana, toivoa luovan sosiaalisen äärellä

Kappaleen 1.4 lähiön historian valottaminen oli ikään kuin pohjatyö ja kivijalkojen etsimistä Piilolankankaalle rakennettavan lähiötoiminnan suunnittelussa. Siikala (1997) täsmentää, että paikka on etnografiassa tutkimuksen keskeinen organisoiva tekijä. Jopa primaarimpi kuin tutkimusongelma, sillä paikan kautta siirrytään ongelmaan, ei päinvastoin. (Mt., 28.) Luvun kolme ”Kymmeneen askeleen lähiötoiminnan kehittymisen -matka” on tutkimukseni ydinkenttä. Se ei viittaa vain kenttätyöni paikkaan, jossa syksystä 2016 keuhkokuumeeseen 2017 kehittämisen- ja tutkimustyöhön perustuen tuotin tutkimusraportin. Kenttä muodostuu lähiökokemuksiini, monenlaisiin kohtaamisiin. Myös tilanteisiin osallistumiseen perustuvasta näkökulmasta, tavastani luoda kuvaa ja määritelmää tutkimukseni paikasta ja sen erityislaadusta.

Lähiön asukaskulttuuri konkretisoitui heti kenttätyön alussa, kentälle jalkautumiseen liittyvissä tilanteissa, liittoutumisissa, mutta myös esiin nousseissa ympäristön ulossulkemisissa (Helkama 2016, 333 – 334). Kentällä olon aikana oivalsin kohtaamisten määrittävän myös lähiöasukkaiden suhdetta minuun kehittäjänä, tutkijana, ammattiauttajana ja asiantuntijana. Lisäksi muihin toiminnassa mukana oleviin toimijoihin tai sinne kaivattaviin toimijoihin, etenkin päihdehuollon asiantuntijoihin. Tämä tuli eritoten esiin, kun lähiötuvan yhdeksi merkittäväksi ongelmaksi muotoutui päihdeittämättömyyden pääsyvaatimuksen noudattamattomuus. Toisaalta juuri he olisivat niitä suurimpia avun tarvitsijoita, johon työhön erityisesti päihdeasiantuntijuutta kaivattaisiin, mutta myös monialaisen yhteistyön mukana oloa ja toivon luomista (Savolainen & Suonio 2011). Sen vuoksi jatkossa olisi moniammatillisesti lähdettävä pureutumaan lähiön päihdeongelmaan. Päihdeasia herätti itsessäni suuren huolen ja jäi puhuttamaan, jota emme saisi sivuuttaa. Se on otettava esille seuraavassa lähiötuvan ohjausryhmän palaverissa.

Alueella asuu pääosin yksinäisiä ihmisiä. Monilla on vakava alkoholi- tai huumeongelma, mikä ilmenee aika-ajoin lähiössä väkivaltaisuuksina aiheuttaen poliisien ja ambulanssien

vierailuja. Toivottavaa olisi, että paikallinen päihdetyö pystyisi jalkautumaan lähioon niukoista resursseista huolimatta.

4.3 Eriarvoisuus ja hyvyys

Lähiötoiminnan rakentumisen yhteydessä nousi esiin ristiriita, joka puhutti. Se liittyy eriarvoisuuden ja hyvyyden samanaikaiseen läsnäoloon. Lähiö on julkisuudessa saanut ikävän maineen (ks. lehtijulkaisu YLE 26.4.2017, liite 9). Tätä vahvisti myös lähiön asukkaiden kommentti eriarvoisuuspuheesta. Istuessamme monialaisena yhteistyöryhmällä pitämässä suunnittelukokousta 8.12.2016 eräs paikalla ollut asukas halusi tuoda esille omia tuntojaan liittyen saamaansa ja kokemaansa kohteluun lausumalla näin:

”Hyvin usein koen olevan kakkosluokan kansalainen”.

Päiväkirjamerkintä 8.12.2016

Tästä voi jokainen tehdä omat päätelmät, asetetaanko lähiön asukkaat tiettyyn kategoriaan vai onko lähiö ikävien ihmisten paikka. Ristiriitaisuuden tulkinta vaati lähempää tarkastelua analysoidessani lähiötoiminnan kehittämismatkalta saamaani aineistoa.

Ote Päivi Malisen blogikirjoituksesta 28.4.2017:

”Avajaispäivänä asukastuvan ovet avautuivat kaikille kiinnostuneille ja tupa täyttyi alueen asukkaista ja puheensorinasta. Yhteisöllisyys, lämpö ja iloisuus olivat käsinkosketeltavissa, kun juotiin yhdessä kahvia, syötiin tätekakkua ja vaihdettiin kuulumisia.”

Huolimatta ikävästä maineestaan sain kokea kehittämistyötä asukkaiden kanssa toteuttaessani huikean hienoja hetkiä, joita ei sanoin voi täydellisesti selittää. Lähiötuvan henki oli huikaiseva, jonka soisi kaikkien kokevan. Se oli itselleni rikastuttava kokemus, joka innosti minua muuttamaan lähioon kolmeksi kuukaudeksi. Asukaskokemuksen ansiosta pääsin näkemään läheltä lähiön elämää ja lisäsi ymmärrystä eriarvoisuuskysymyksien määrittäjistä.

4.4 Toiminta ja etäisyys

Lähiö kantaa ikävää mainettaan mukanaan muutoksista huolimatta ja kehittämistyön aikana selvisi, että muutos vaatii pitkäjännitteistä työskentelyä. Lähiötoiminta osallistumisen areenana jakaantui muun elämän toiminnan mukaan, mutta myös sen mukaan, millaista etäisyyttä asukkaat pitivät rakennettuun toimintaan. Rakennetun lähiötoiminnan ja uudistetun lähiötuvan sosiaalisen tilan käyttäjät jakaantuivat sen mukaan, millaista etäisyyttä kävijät pitivät lähiötuvalla. Ne, jotka pitivät pitkää etäisyyttä, eivät arvostaneet sitä, mutta ne joilla oli lyhyt etäisyys eli käyttäjät taas arvostivat rakennettua toimintaa. Kysymys on asenteesta. Asennemuutos vaatii uudenlaisen kunnioittavan ja ekososiaalisen kulttuurin opettelua (Helkama ym. 2016, 291 – 308).

Lähiö kaipasi inhimillisyyttä, jonne moni suorastaan karsasti menemistä, jopa osa lähiöalueen asukkaista. Näin kuulin puhuttavan:

”Tuolta toisen pään kerrostaloalueelta ei tulla tänne, koska täällä on niitä juoppoja”.

Päiväkirjamerkintä 6.3.2017

Lähiötuvalla oli mottona lause: ”Me kaikki olemme yhtä arvokkaita ja toivomme tuvan kynnyksen olevan matala. Etenkin ajatuksena on ollut saavuttaa niin sanotut ”mökkiytyneet”, kotiinsa pitkiksi ajoiksi jostain syystä ”jumiutuneet” henkilöt. Kenenkään ”mollaa-mista” ei sallittu. Toivomme että sana kiirisi myös niiden ihmisten luo, jotka helposti jäävät kodin sisäpuolelle. Tavoitteena oli myös kannustavan ilmapiirin luominen (Pehkonen & Väänänen-Fomin 2011, 7 – 8). Täydellisen varmaa tietoa en voinut saada sanojeni merkityksestä. Haastateltavilta sain asiaan liittyvää kommentointia:

” [H13] Tänne on ollut erittäin heleppo tulla, minä en puhu kynnyksistä olenkkaan. Sitä sinne ei oo rakennettu. Se on sanottaan tuota niin, että niijen kohalla, jotka ei sinne tuu sillä laella, sanottaanko niin, että ne ei pysty yksinkertaisesti ennee lähtemmään kottoo minnekkään. Mutta aevan heleppo, niin kun on nähty, että jokkaenen joka sinne tulloo on tervetullu”.

” [H27] Varmasti on kenen tahansa heleppo tulla, jos ylipäätään uskaltaa ihmisten ilimoelle lähteä. Kyllähän tuo paekka on semmonen, jos ylipäätään uskaltaa johonkin mennä”.

Jo Virta II Virtaa vielä -hankkeen (2016) loppuraportissa tuodaan esille vahvistunut käsitys

siitä, että vaikeassa elämäntilanteessa olevat hyötyivät yksilökohtaisen ohjauksen lisäksi ryhmämuotoisesta tuesta ja arjen tasolla toimimisesta. Ryhmissä olennaista oli osallistujille tarjottava osallisuuden kokemus, voimavarakeskeinen tuki, ja huomio siitä, että he eivät ole yksin vaikeassa elämäntilanteessa.

Aito kohtaaminen vaatii asiakkaan tasolle asettumista. Irene Roivaisen (2016) mukaan Suomalaisen yhteisösosiaalityön taustaideologi Heikki Waris (1901-1989) oli Setlementti Kalliolan toiminnassa huolissaan setlementtityöntekijöiden sosiaalisesta etäisyydestä (Helkama 2016, 250 – 260). Se vaikeutti Wariksen yhteiskunnallista tutkimusta, koska sosiaalinen etäisyys esti näkemästä työläisten elinolosuhteita. (Roivainen mt., 57). Piilolankankaan asukas-yhteisössä näin erityisen merkittäväksi huomioida toiminnan kiinnittyvän sosiaaliseen, inhimillisyyteen ja olevan arvoladattua.

Avointen ovien päivänä 6.4.2017 Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallituksen puheenjohtaja Raili Myllylä ojensi kaikille kehittäjäryhmän jäsenille kunniakirjat. Eräs kunniakirjan saanut oli kehystänyt sen ja totesi silmät loistaen:

”En ole koskaan aikaisemmin saanut kunniakirjaa”.

Kunniakirjassa kiittelimme kehittäjäjäseniä toimimisesta ryhmässä ja osallistumisesta talokotoihin, sekä seuraavalla runolla, joka avaa näkökulmia välittämisestä:

”Hyvässä yhteisössä pidetään kaikista huolta,
ketään ei jätetä oman onnensa nojaan vaikeissa elämäntilanteissa.

Joka ei välitä pienestä, ei välitä suuremmastakaan.
Joka ei katso toista silmiin, ei katso ollenkaan.
Joka näkee naapurin, näkee kaueammaksikin.
Joka tuntee asuinalueen kodikseen, tuntee muutakin.”

Kuopion ISO:n Päivi Malinen tuo esille blogijulkaisussaan (2017) tunnelmistaan lähiön avajaisissa näin:

” Avajaisissa jokainen asukasaktiivi sai itselleen kunniakirjan, jossa kiitettiin osallistumisesta asukastuvan kehittämiseen. Jokaisesta asukkaasta loisti ilo ja ylpeys siitä, että on saanut olla mukana tekemässä kaikille yhteistä asukastupaa.”

Edellä mainitunlainen tunne vallitsi myös kehittämistyöhön liittyvissä kohtaamisissa.

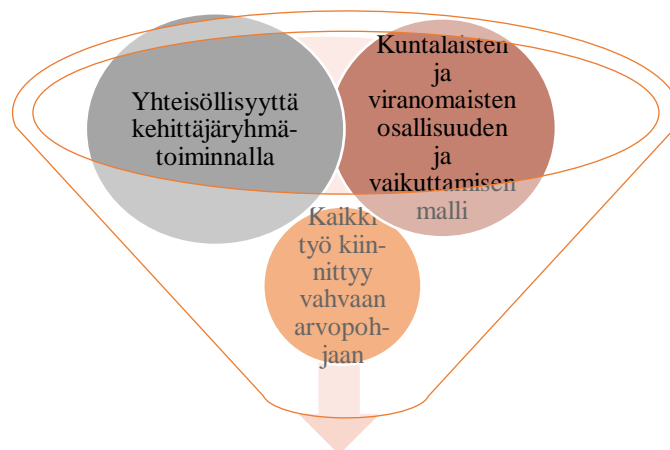
5 YHTEENVETO JA VISIO HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN MALLISTA

Tutkimuksen kulkua on usein kuvattu salapoliisityöksi ja sellaiseksi voisi määritellä tätäkin tutkimusta, joka on hiljalleen lähestymässä ratkaisun hetkiään. Monipuolinen lähiötoiminta on rakennettu ja sen kehittämismatkan tuloksena on syntynyt yhdenlainen kontekstisidonnainen toimintamalli. Aineistosta esiin nousevien merkitysten avulla inhimillisyys lisääntyi tai jäi toteutumatta. Ne kertovat toiminnan positiivisesta luonteesta edesauttamassa hyvinvointia tai toimintaa haastavista, huomiointia kaipaavista tekijöistä. Tutkimusvastaukset johdattavat tutkijan tutkimusongelmien äärelle etsimään tutkimukselle ratkaisua.

Palaan aikaan, jolloin Piilolankankaan lähiötupa oli minulle ikävän maineen saaneen lähiön hiljaiselolla toimiva, yhteisöllisen kokoontumisen paikka. Piilolankaan lähiötupa, vaikka se toimikin hiljaiselolla, kaipasi yhteisöllisyyttä. Lähiössä asuville kirkkoherran vetämä raamattupiiri soi kerran viikossa mahdollisuuden päästä yhteisöllisyyden äärelle ja nauttimaan vapaaehtoistyöntekijän ruokatarjoiluista. Nyt lähiötupa on auki arkipäivisin, se on saanut uuden ilmeen ja siellä on monenlaisia elementtejä mahdollistamassa asukkaiden hyvinvointia. Lähiötuvalla on onnistuttu saamaan monia ratkaisevia uudistuksia, jotka mahdollistavat asukkaiden hyvinvoinnin parantamista. Kysymys ei ole kuitenkaan vain lähiöstä. Uudenlainen työorientaatio on tervetullutta aikuissosiaalityöhön.

5.1 Visio hyvinvoinnin edistämisen mallista

Viritellessämme monialaista yhteistyötä esitin vision hyvinvoinnin lisääntymisen eteen tehtävästä työstä. Se vahvistaisi kunnan yhteistä eetosta. Eetos sisältää muun muassa ajatuksen vuorovaikutuksesta, reilun ja hyvän tekemisen kunnioittamisesta ja tasavertaisuudesta. Seuraava kuvio (2) sisältää visioni, jonka esitin Kuhmon kaupungin ja isännöintitoimiston kanssa pitämässäni palaverissa kaupungintalolla 8.12.2016, jonka johdosta lähiötuvalle palkattiin tupavastaava ja sen seurauksena mahdollistui avata lähiötuvan sosiaalisen areenan ovet.

Hyvinvointi lisääntyy ja kunnan yhteinen eetos vahvistuu
(eetos sisältää muun muassa ajatuksen vuorovaikutuksesta, reilun ja
hyvän tekemisen kunnioittamisesta, tasavertaisuudesta)

Kuvio 6: Visio hyvinvoinnin edistämisen mallista

Visio ”Hyvinvoinnin edistämisen malli” pohjautui vahvaan lakipohjaan (SHL 1301/2014, 7, 10 §; PL 731/1999; Suomen YK-liitto: Suomi100). Se sisälsi niin yhteisöllisen, kuin rakenteellisen osan), jota voitaisiin mallintaa muihin Kainuun soten kuntiin. Yhteisöllinen osa sisälsi vireillä olevan asukasyhteisö- ja lähiötupatoiminnan. Rakenteellinen osa sisälsi kunnan kanssa toteutettavan osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelman (KL 410/2015, 22 § ja 23 §). Tavoitteena oli, että kunnan viranomaisia jalkautuisi lähiötuvalla kuulemaan asukkaita säännöllisin väliajoin. Esillä oli myös mahdollisen kehittäjäraatitoiminnan perustaminen. Ajatus kaupungin virkamiesten jalkautumisesta lähiöön on vireillä ja sen toteutumiselle on otettu jo ensiaskeleet, kun hallintojohtaja on antanut suullisen lupauksen 6.4.2017 avajaispäivänä jalkautua lähiötuvalla kuulemaan lähiön asukkaita.

5.2. Lähiötupa sosiaalisena tilana

Fyysisenä tilana lähiötuvan erityislaatuisuus on paikantunut kohtaamoksi, jossa sosiaalinen saa upeita ulottuvuuksia. Se ei ole pelkkä paikka, vaan se on paikka, jossa ihmisten väliset kohtaamiset tuottavat monenlaisia merkityksiä. Paikan henki on ydin ja sillä on vaikutusta siellä tapahtuvien kohtaamisten lyhyt- ja kauaskantoisille merkityksille. Näitä merkityksiä poimin omien aistimusteni, havaintojeni sekä käytyjen keskustelujen kautta.

Petri Paju (2016) kuvaa etnografisessa väitöskirjassaan ”Koulua on käytävä” koululuokasta sosiaalisena tilana ja koulun jaettua tilaa etäisyyksinä. Sosiaalisen tilan paikkaan vaikuttaa

oppilaan ja opettajan kulloinenkin paikka tai positio tarkastella tilannetta, sanoja, arvostusta. Pajun (mt.) mukaan koulu sosiaalisena tilana määräytyi valmiiden paikkojen ja koulumyönteisen tai -kielteisen käyttäytymisen käsikirjoitusten mukaisesti. Myös Piilolankankaalla kulttuuri on muovannut lähiöstä hyvin etäisen paikan kuhmolaisille, mutta myös Piilolankankaan kymmenen kerrostaloa käsittävän lähiön asukkaille. Siellä ei kaikki mene niin kuin Strömsössä, jossa pääosin päihdeongelmineen taisteleva Karhunpolku aiheuttaa koko lähiölle häiriötä. Suurin osa lähiön asukkaista haluaisi elää rauhaisaa elämää lähiössä ja lähiö haluaisi saada rauhan.

Lähiö sosiaalisena tilana määräytyi valmiiden paikkojen ja lähiömyönteisen tai -kielteisen käyttäytymisen käsikirjoituksen mukaisesti (Paju, 2016). Lähiössä sosiaalisena tilana on etäisyyksiä. Kulttuuri on määritellyt myös Piilolankankaalle sille ominaisen luonteen, joka sitten määrittelee siihen kohdistuvaa myönteistä tai kielteistä käyttäytymistä. Lähiötoiminnan sosiaalisen tilan paikka määrittyy asukkaiden, kuhmolaisten ja minun tutkijana, itse kunkin paikan näkökulmasta tarkastella tilannetta, sanoja ja arvostusta. Etäisyys näyttäytyy siten, että lähiöön positiivisemmin suhtautuvat eivät suhtaudu elämään ylipäätään myönteisesti ja elämään ylipäätään myönteisesti suhtautuvat taas negatiivisemmin lähiöön. (Mt. 45; viitattu Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J.D. 1995, 31; Bourdieu, Pierre 1998, 130 – 132.)

Kuten Paju (2016, 45) on todennut, ”sosiaalisen tilan paikat ja positiot sulkevat pois muut positiot samassa tilassa”. Sosiaalinen tila, joita on lähiötupa sisäisenä sosiaalisena tilana ja sen ulkopuolella oleva sosiaalinen tila määrittävät ulkoistamisen ja sisäistämisen (inkluusio - eksklusio) paikan yhteiskunnassa. Sen erityiset arvot on hyväksyttävä siellä asuessa, jotka ovat vahvasti eriarvoistavia. Vaikka Piilolankankaan lähiö pinttyneesti kantaa ikävää mainetta, lähiötupa sosiaalisena tilana tunnetaan matalan kynnyksen, jopa kynnyksettömänä paikkana. Se voi omalta osaltaan parantaa alueen hyvinvointia, muttei se tutkimukseni mukaan yksin ole ratkaisu ongelmien poistamiseksi. (Mt., 45.)

5.3 Negatiivinen ennakoasenne lisää eriarvoisuutta

Havaitsin lähiön aiheuttaneen koko kaupungissa yleisen negatiivisen asenteen lähiötä kohtaan ja jopa tehneen paikan pelättäväksi lähestyä. Lähiössä asui päihderiippuvaisiakin tai

kuten olen tuonut esille ”huonemiehiä”, mutta hekin ovat täysivaltaisia kansalaisia. Risti-riita näiden eriarvoisuuspuheiden kanssa liittyi myös omiin kokemuksiini lähiöstä.

Kaikki tuntevat Kuhmossa ja vähän laajemminkin sen ikävästä maineesta – Bronx, ghetto..., se on jaettu todellisuus, mutta se ei ole koko totuus lähiöstä. Kuten lähiön lähi-historiaa avatessani tuli esille, on Piilolankangas ollut läpi sen historian jonkinasteisessa huonossa maineessa. Piilolankankaalla kielteistä kuvaa ja käyttäytymistä edustaa Karhunpolulla sijaitsevat kaksi kerrostaloa ja loput kahdeksan kerrostaloa edustavat myönteistä kuvaa ja käyttäytymistä. Marjaana Seppäsen (2001) väitöskirja ”Liipolan Onni” on tutkimus osallisuudesta ja osattomuudesta, asuinalueen merkityksistä ja roolista asukkaiden elämään heidän omasta näkökulmastaan tarkasteltuna. (Paju mt., 45; viitattu Ball 1981; Wills 1984; Laine 2000.)

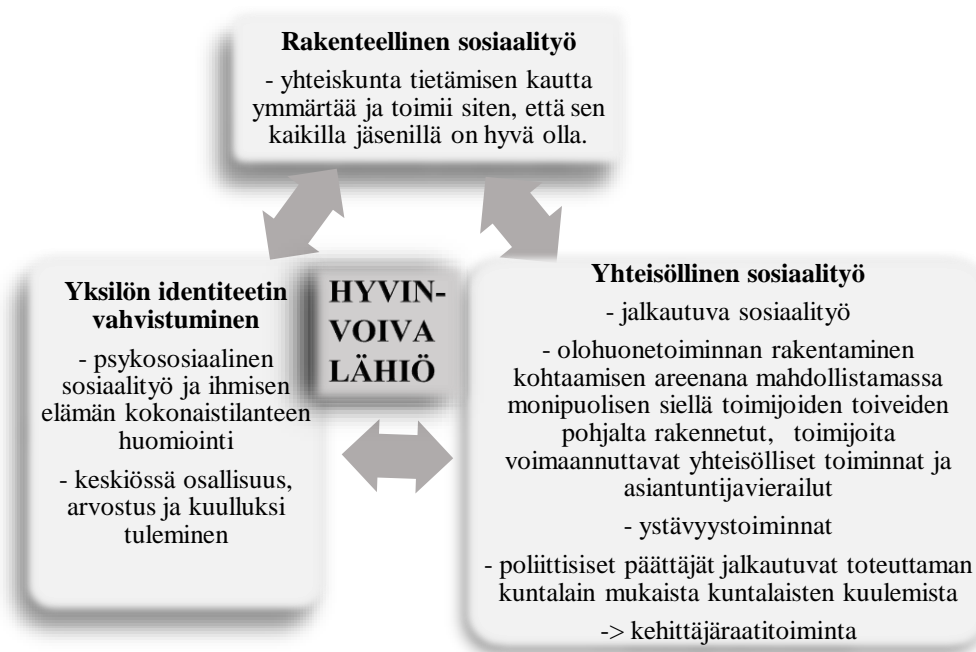
Yhteisen eetoksen eteen tehtävä työ vaatii monialaista yhteistyötä, jonka saavuttamisen mahdollistumiin tulisi käyttää myös sosiaalisen -työkalua. Tuula Helne ym. (2004, 12 - 13) teos Seis yhteiskunta – tahdon sisään! sisältää yhtäläisyyksiä tutkimukseeni liittyen kysymyksiin yhteisyydestä, sosiaalisesta nostaessaan esiin käsitteen kukatahansisuus:

”On melkoisen kummallinen tilanne, että 2000-luvun alussa on kysyttävä, onko sosiaalipolitiikassa (samoin mielestäni sosiaalityössä) mahdollista ja legitiimiä käyttää ”sosiaalisen” kieltä. Mikäli suhtaudutaan varauksellisesti sekä ”kaikkien” (”yhteisen”) että ”yksityisen” (omnes et singulatim, ks. Foucault 2000) nimissä tapahtuvaan yhtäaikaiseen puheeseen eikä kuitenkaan haluta luopua (sosiaali)politiikasta ihmisten välillä aiheutuneiden ja heidän välilleen aiheutettujen vääryyksien eli ”sosiaalisen pahan” (Ewald 1986) korjaajana, tarvitaan kieli, joka kertoo joidenkin tai keiden tahansa ihmisten joistakin tai mistä tahansa tilanteista ja tapahtumista. Kyseessä olisi siis keiden tahansa kieli. Se kertoisi siitakin, kuinka kuka tahansa meistä saattaa särkyä, murtua tai löytää itsensä leipäjonosta olosuhteiden, sattuman, pakon, omien valintojensa tai yhteiskunnallisten valintojen seurauksena. Puhe ”kenestä tahansa”(”Das Man”), jokapäiväisyyden ”subjektista”, löytyy Martin Heideggerin teoksesta ”Oleminen ja aika” (Heidegger 2000, 150). Kukatahansisuuden ajatuksen (ks. Ojankangas 2002) näkökulmasta voidaan helpommin oivaltaa, että sosiaaliset vaikeudet eivät välttämättä johdu pelkästään henkilöiden ominaisuuksista. Ne syntyvät vuorovaikutustilanteissa, ne voivat ilmetä lukemattomin eri tavoin lukemattomissa eri tilanteissa ja paikoissa eikä niillä tarvitse välttämättä olla paljonkaan yhteistä keskenään – ja silti niillä voi olla paljonkin liittymäkohtia toisiinsa.”

Näitä näkökulmia oli nähtävissä myös Piilolankankaan ja etenkin Karhunpolkua konteksteissa. Nämä näkökulmat havahduttavat näkemään hyvinvoinnin eteen tehtävän työn merkityksistä eriarvoisuuden vähentämiseksi inhimillisesti kestävästä sosiaalityön avulla.

5.4 Hyvinvoinnin edistämisen toimintamallilla hyvinvointia lähioon

Piilolankankaan toiminnan rakentumista voisi verrata ”räätälin työnä” toteutetuksi. Se on toteutettu asukkaiden toiveiden pohjalta, jonka vuoksi siitä muodostui heidän näköinen toiminta. Kauempaa johdettuna se ei tämänkaltaisena olisi voinutkaan toteutua, sillä toiminnan lähtökohta on pohjautunut 0-budjettiin. Toiminta pohjautui myös yhteistyökumppaneiden mukaan tuloon. Ilman yhteistyökumppaneita toiminnan toteutuminen olisi jäänyt paljon minimaalisemmaksi. Kehittämisen ja tutkimustyön tuloksena on muodostunut Piilolankankaan lähion hyvinvoinnin edistämisen malli:

Kuvio 7: Rakenteellista, yhteisöllistä ja sosiaalipsykologista sosiaalityötä sisältäneen lähiötoiminnan hyvinvoinnin mahdollistajana Piilolankankaan lähiossa.

Edellinen kuvio esittää rakenteellisen, yhteisöllisen ja sosiaalipsykologisen sosiaalityön yhteen kietoutumisen merkitystä hyvinvoinnin lisääjänä tutkimuskontekstissani (Pohjola ym. 2014; Helkama ym. 2016; Roivainen & Ranta-Tyrkkö 2016).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TUTKIMUSPROSESSIN REFLEKTOINTIA

Tutkimuksessani tärkeä mielenkiinnon kohde liittyi siihen, miten kehittämistyössä asukaslähtöisyys ja asukkaiden oman määrittelyvallan toteutuminen toimi. Tutkimuksessani nousi esille vahvasti osallisuus ja toimintamahdollisuudet. Kehittäjäryhmä koottiin lähion asukkaista, jotka toimivat motivoituneesti ja innokkaasti, kun he saivat itse toteuttaa toiveitaan. Lähiötuvan remonttia toteutettaessa asukkaat osallistuivat talkoilla.

”Puhetta sosiaalityöstä” on Tuula Kivistö-Pyhtilän (2002) tutkimus aluesosiaalityön asemasta ja paikasta. Aluesosiaalityön käytäntöjä on viime vuosina monin tavoin kehitetty, mutta varsin vähän niitä on yritetty systemaattisesti arvioida ja paikantaa toiminnan erilaisia reunaehtoja. Tutkimuksella haettiin tietoa sosiaalityöstä alueellisessa kontekstissa muun muassa sosiaalisen ulottuvuudensa ja se antoi vastauksia siihen, miten voisi toimia toisin.

Piilolankaan lähiötuvalla ei ollut toiminut moniin vuosiin kuin kirkkoherran ja vapaaehtoistyöntekijän voimin ylläpidetty raamattupiiri. Päivi Kivelän (2014) tutkimuksen mukaan muillakin harvaanasutuilla ja syrjäseuduilla on ollut tyypillistä vastaavanlainen yhtälö. Tutkimus osoittaa myös sitä, ettei syrjäseutujen sosiaalityöllä ole ollut aikaa tehdä jalkautuvaa sosiaalityötä. Vastaavanlainen on oma kokemuksin Kainuun aikuissosiaalityössä. Paikallisen verkostoyhteistyön ja yhdessä tekemisen aktiivisimpia ylläpitäjiä useimmilla tutkimuspaikkakunnilla olivat yhtäältä seurakuntien diakoniatyöntekijät sekä toisaalta erilaisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen työntekijät ja aktiivit. Järjestöjen työntekijöiden ongelmana oli se, että he toimivat usein erilaisilla lyhytaikaisilla projektirahoituksilla. Projektin päätyttyä koordinoitavastuun siirtäminen kunnan toimijoille oli onnistunut vain harvoin. Sen sijaan diakoniatyöntekijöille oli tutkimuspaikkakunnilla ominaista paikallinen pysyvyys. (Mt., 87.)

Kivelän (mt.) mukaan sosiaalityössä koettu asiakaspaine oli johtanut siihen, että ”piiloon jäivät ne huono-osaiset, jotka asuivat niin etäällä harvaan asutulla maaseudulla niin kaukana keskuksista, että heistä ei edes tiedetty mitään, koska he ovat poissa silmistä. Taus-talla vaikutti se, että ”kaikkein heikoimmassa asemassa oleville, erilaisten psyykkisten, fyysisten ja sosiaalisten liikkuvuusesteiden vaivaamille kuntalaisille sosiaalitoimen kynns

oli liian korkea” (mt., 72). Kun kunta- ja palvelurakenneuudistuksen yhteydessä kunnan vanhat sosiaalityöntekijät ja sosiaalijohtaja lähtivät muualle, sosiaalityöntekijän työ muuttui. Yksinään työskentelevillä, parin eri maaseutupaikkakunnan välillä kiertävällä sosiaalityöntekijällä ei ollut kovin paljon kosketusta paikkakunnan asukkaisiin tai muihin toimijoihin. Kontaktit liittyivät ainoastaan niiden seikkojen selvittämiseen, joita taloudellisen tuen tarveharkinta, palveluohjaus, kuntouttaminen ja työllistäminen vaativat. Alkoholistiyhteisöön sosiaalityöntekijällä oli ollut hyvin ohut kontakti. (Mt., 70 – 74.) Marjo Kolkan (2016, 78 – 79) mukaan järjestelmissä ja palveluissa tapahtuva asiakkaan ohittaminen ja kuulemattomuus on erittäin vahingollista.

Tutkimuksessani tuli ilmi lähiön moninaiset sosiaaliset ongelmat. Eettisyyden merkitys sosiaalityössä ja lähiössä tulisi näkyä vahvasti toiminnassa. Inhimillisuus, toistemme arvostamista, kunnioittamista, loukkaamattomuutta ja hienotunteisuutta on hyvä pohja hyvinvoinnillemme. Se tulisi muistaa niin yksilö-, kuin yhteisösosiaalityössä.

Merja Vaaraman (2017) uunituore tutkimus ”Hyvinvoinnin ja terveyden ero on ratkaisuaan odottava sosiaalinen ongelma” kertoo karua kieltään suomalaisten huonovointisuudesta, jonka hän sanoo olevan jopa sisäinen uhka. Tutkimus ehdottaa lähdeäväksi markkinoidaan sosiaalista. Tutkimus on ajankohtainen yhteiskunnallinen katsaus huono-osaisuuteen. Tutkimukseni kaipaa tällaista kiinnekohtaa ratkaisuilleen ja näköalojen haulle.

Osallistumiseni Suomen kansanvalistusseuran Sotkamon kunnan valtuustosalissa 28.4.2017 järjestämään Suomi100 -tapahtumiin liittyvään tulevaisuusfoorumiin (Suomi100 Sotkamo) havahdutti ja avarsi ymmärrystä inhimillisesti kestäväen kehityksen merkityksistä huomioon otettavaksi ei ainoastaan yhteiskunnassamme, vaan myös sosiaalityössä. Mikäli haluamme, että tulevilla sukupolvilla olisi hyvät elinolosuhteet, tulisi edellä mainitun tilaisuuden alustusluennoitsijoiden Marjatta Bardyn ja Erkkä Lainisen mukaan yhteiskunnallisesti kääntää katseet kohti ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä.

Meidän tulisi kasvaa uuteen kulttuuriin, jossa inhimillisuus, hyvät arvot ja yhteisöllisyyden merkitys ja toistemme vahvempi huomiointi korostuvat. Marjatta Bardyn & Timo O. Salosen (2015) mukaan meidän tulisi nähdä ja valita inhimillisesti kestäväen kehityksen tie, joka mahdollistaisi hyvinvoinnin pysyvyyden tai päinvastoin. Myös sosiaalityössä olisi huomiotava hyvinvoinnin pysyvyyteen tähtäävä suunta ja toimittava sen mukaisesti. (Mt., 12.)

Edellä mainitut näkökulmat tekivät minuun syvän vaikutuksen. Sosiaalityön tulisi vahvasti osallistua yhteisen tulevaisuutemme rakentamiseen. Tähän työhön tarvitsemme rohkeutta astua ulos toimistoista, jalkautua ja rakentaa hyvinvoinnin areenoita erityisesti heikoimassa asemassa oleville. Pohdin myös sitä, että sosiaalityö pohjautuu sen tekijöiden itseymmärrykseen, motivaatioon, eettisyyteen ja rohkeuteen. Nämä sanat kiinnittyivät myös Piilolankaan lähiötoimintaan kovinkin vahvasti, jossa inhimillisyys on välillä kaukaista ja vaatisi koko kaupungin mukaan tuloa yhteisen eetoksen edistämistyöhön.

Tutkimus on lähestymässä päätöstään ja tämän matkan tuloksena on muodostunut omanlainen kokonaisuus tässä kontekstissa tuotetusta tutkijan valinnoin tuotetusta tutkimuksesta. Jonkun toisen toteuttamana se olisi täysin toisenlainen ja se onkin tutkimustyön rikkaus. Tutkimuksen rakennetta kuvasin jo kappaleessa 1.3. Tutkimuksen rakennekokonaisuus sisälsi vaiheita, jotka kertovat siitä, mitä lähiötoiminnan kehittäminen merkitsee ei pelkästään lähiön asukkaille, mutta myös huomioon otettavaksi aikuissosiaalityössä.

Nyt ymmärrän, mikä merkitys on etnografisesti tuotetulla tutkimuksella objektiivisesti tuotettuun tutkimukseen verrattuna. Objektiivinen tutkimus on ikään kuin verannalla tapahtuvaa tutkimusta. Siirtyessäni etnografisen tutkimuksen maailmaan ja sitä kautta verannalta sisään alkoi lähiön, lähiötoiminnan, lähiön asukkaiden kuin myös sosiaalitoimiston asiakkuus valottua. Läsnaolevana mahdollistuu näkökulmien määrittely keskeisten arkilogiikoiden pohjalta. Kykenin sivuuttamaan näin lähiöongelmia koskevat, yleistyksien houkuttelevuudet. Asenteeni rakenteellista ja yhteisöllistä työtä, kuin lähiön kontekstia kohtaan alkulähtökohtiin verrattuna muuttui merkittävällä tavalla. Ehkä lopultakin pääsin perille etnografian merkityksestä syväluotaavana tutkimusmuotona.

Kuten Kuopion ISON sosiaalialan erityisasiantuntija Päivi Malien lähiötuvan avointen ovien 6.4.2017 vierailunsa jälkeisessä blogissa kirjoittaa:

”Eräs kanta-asukkaista kertoi, miten alue parikymmentä vuotta sitten oli yksi Kuhmon halutuimmista asuinkohteista. Nyt tilanne on toinen, ja alueella on paljon sosiaalisia ongelmia. Asukkaiden keskuudessa kulkee sanonta, että täältä lähdetään joko poliisiauton kyydillä tai jalat edellä. Lähiötuvan käynnistyminen on tuonut toivoa ja sisältöä monien elämään, nyt lähellä on paikka, jonne voi mennä ja kohdata toisia ihmisiä.”

Tutkimuksellani haluan puolustaa heikoimmassa asemassa olevien elämää ja tuoda esille sitä näkökulmaa, mikä kyseisessä yhteisössä vallitsi. Lähiön ymmärrys avasi tien niiden näkökulmien äärelle, joihin sosiaalityö monialaisen yhteistyön voimin voisi pureutua. Olen yrittänyt välittää inhimillisen, yhteisöllisen osallisuutta korostavan, ja monialaisen avoimen orientaation näkökulmien merkityksiä hyvinvoivan yhteiskunnan rakennusaineina. Tätä työtä ohjaa vahvaan arvopohjaan kytkeytyvä kohtaaminen ja työskentely.

Suomalaisen yhteiskuntatieteen kentällä tutkimukseni asettuu osaksi 1980- ja 1990-luvulla väitöskirjatutkimuksissa vilkkaana käynnyttä debattia hyvinvointivaltion itseymmärryksestä (Urponen 1979; Eräsaari 1984; Kosonen 1987; Saari 1996; Kajanoja 1996; Anttonen 1997). Sosiaalityön kannalta näen, että tutkimuksellani on yhteys kansalaisuutta, ihmisarvoa ja osallisuutta sosiaalityön perustoina pohtivaan tutkimukseen (Dominelli 2007; Matties 2014). Suomalaisen sosiaalityön kentällä tarkastelussani on myös sukulaisuutta jo mainittuun Sipilän laajalti luettuun Sosiaalityön jäljillä -teokseen (Sipilä 1989). Sipilän teoksen tavoitteena on jäsentää sosiaalityön ja yhteiskunnan välistä suhdetta aineistonaan yhteiskuntateoria sekä sosiaalityön historian ja aikalaistilanteen analyysi. Sipilä on myös kiinnostunut siitä, miten yhteiskunnan rakenteelliset puitteet sekä sosiaalityön tieto ja etiikka määrittävät sosiaalityön suhdetta asiakkaisiinsa. Samaa teemaa on sittemmin jatkanut Kirsi Juhila (2006) teoksessaan Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Juhilan kiinnostuksen kohteena ovat hyvinvointivaltion nykyvaiheen sosiaalityölle ja sosiaalityön asiakassuhteille asettamat ehdot. Vaikka lähtökohtani ja menetelmäni ovat erilaisia kuin Sipilällä tai Juhilalla, voi myös tämän tutkimuksen katsoa analysoivan sosiaalisen kansalaisuuden näkökulmasta niitä puitteita, jotka määrittävät sosiaalityön asiakkuutta ja asiakastyötä.

7 POHDINTAANI JA JATKOTUTKIMUSHAASTEITA

Tähän pisteeseen kulkeminen on vaatinut runsaasti aikaa ja ajattelua. Myönnän tutkimukseni olevan hivenen pitkä, mutta tämä kaikki on minulle aloittelevana tutkijana ollut erityisen tarpeen ja noussut esille syvältä sisimmästäni. On aika kiteyttää tältä ajalta jotain oleellista, sellaista joka ei kovin radikaalisti yksinkertaista lähiön asukkaiden elämää. Tutkimuskysymyksilläni pyrin selvittämään Piilolankaan lähiöön rakennetun lähiötoiminnan antamista merkityksistä hyvinvoinnin edistämistyön mahdollistumiselle. Tutkimusongelma liittyi siihen, miten nämä merkitykset vaikuttivat lähiötoiminnan rakentumisen ehtoihin, mahdollisuuksiin ja haasteisiin. Tavoitteenani oli lisätä ymmärrystä sosiaalityön kolmen mandaatin kombinaatiolla rakennetun lähiötoiminnan merkityksistä hyvinvointia edistämässä tai estämässä. Tutkimus kohdistui toimintaan, sekä toiminnan ja ammatillisuuden vahvistumisen ehtoihin, mahdollisuuksiin ja haasteisiin.

Aikuissosiaalityössä haemme uomia uudenlaiselle työorientaatiolle ja puheet rakenteellisesta ja yhteisöllisestä sosiaalityöstä puhuttavat; pitäisi tehdä, mutta ei kuitenkaan tehdä tai ehkä se vähän hirvittääkin. Sen vuoksi toivon tutkimukseni luovan rohkeutta lähteä jalkautumaan. Samalla toivon kykeneväni selkiyttämään usein kovin kummastuttavalta kuulostavaa rakenteellista sosiaalityötä ja sen merkityksiä hyvinvointityön mahdollistumiselle. Taustalla sosiaalisen vahvistaminen ja havahtuminen kontekstin syvemmän ymmärryksen merkitykseen muutostyön avaimena.

Lähiötoiminnan rakentumisen kymmenen askeleen kehittämismatka avasi niitä merkityksiä, mitä rakenteellisella ja yhteisöllisellä, sekä eettisyydellä on lähiötoiminnan kehittymisen mahdollistumiselle. Tutkimuksen edetessä hyvinvointityön mahdollistuminen alkoi määrittyä moniselitteisemmin. Se perustui toimintaan osallistuvien lähiön asukkaiden ja yhteistyöverkoston väliseen vuorovaikutukseen, asenteisiimme, tapaamme tehdä työtä joutuksen sosiaalisesta luonteestamme. Lähiötupa toiminta-areenana, sekä muualla käydyt lähiötoiminnan rakentumista koskevat neuvottelut ohjasivat lähiön asioiden käsittelyä sosiaalisissa suhteissa ja siteissä. (Hietala 2013, 321.)

Sosiaalityön asiakkaiden kanssa tehtävään työhön tarvitaan sisäistä paloa ja ”pientä hulluutta”, kuten kirkkoherra kommentoi toimijuuttani. Jalkautuminen kentälle tempaisi minut

ainutlaatuiselle tutkimusmatkalle kehittämään, kokemaan, elämään lähiöön, jossa pääsisin näkemään, kuulemaan, aistimaan ja tarkkailemaan lähiön toimintaa ja yhteisöllisyyttä ja sen vaikutuksia. Nämä ajatukset johdattivat ajatustani muuttamaan kyseiselle ikävän maineen saaneelle lähiöalueelle. Näin pääsin oivallisesti elämään siinä kontekstissa, joka herätti minussa mielenkiintoa.

Tutkimusongelmaan, tutkimuskysymysten, aineistojen ja lähiötoiminnan kontekstiin sopivien analysointimenetelmien valinta oli tutkimusprosessini yksi vaativimmista osuuksista. Se miten saisin koko kokonaisuuden hallintaani, vaati pitkää analysointia ja reflektointia osuvien oivallusten äärelle pääsemiseksi. Haasteelliseksi osoittautui myös kehittäjäsosiaalityöntekijän roolista tutkijan rooliin siirtyminen. Siihen näen pääosin vaikuttaneen sen, että olin elänyt tutkimukseni kohteen sisällä. Oliko kehittämistyöstäni tullut minulle se ”rakas lapsi”. Vaikka en ollut enää fyysisesti läsnä lähiötoiminnan kehittämisessä, huomasin tutkimustyötä tehdessäni olevani siellä läsnä henkisesti. Lähiön kehittäminen oli minulle niin merkittävä positiivinen kokemus, että tutkimustyön äärelle asettumisesta seurasi tunnemyllerrys, enkä tahtonut pystyä orientoitumaan tutkijan rooliini. Se vaati välillä tietoista irrottautumista tutkimuspöydän ääreltä toteutuakseen. Kuitenkin olin onnellinen saatuani kokea jotain merkityksellistä ja tunsin sen voimaannuttavaksi. Kehittämisen ja tutkimusmatkani myötä pääsin vaativan sosiaalityön merkitysten äärelle. Myös sosiaalisen merkityksen arjessa kuin työssäni saivat uudenlaisen aseman ajatuksissani. Sosiaalityö vaatii monialaista yhteistyötä, sillä monisäikeisiä ja pitkällä aikavälillä kehittyneitä ongelmia ei kukaan pysty yksin ratkomaan. Tarvitsemme toisiamme myös sen vuoksi, että se helpottaa sosiaalityön taakan kantamista yhteisvoimin, samoin tarvitsevat lähiön asukkaat toisiaan selviytyäkseen. Keskinäisen yhteyden merkityksen kokemuksia minulla on jo lapsuudesta.

Tekemäni tutkimus vahvisti omakohtaista positiivista kokemusta lähiötoiminnan mahdollisuudesta tuottaa hyvinvointia ja edistää inhimillisyyttä. Rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön työorientaation edistämiseksi pohdin tutkimustyön liittämistä yliopiston ja käytännön kentän yhteistyöllä toteutettavaksi. Tähän kokonaisuuteen ajattelisin sisällytettävän myös esimerkiksi Sosiaalityö ja vaikuttaminen -jakson, sekä rakenteellinen ja yhteisösosiaalityön -jakson tai teorioihin liittyviä jaksoja. Myös tulevaisuuden näkymiä ja inhimillisesti kestävä sosiaalityön ajatusta voitaisiin näin ujuttaa näihin käytännön kentille ulottuviin tutkimushankkeisiin. Tällöin työ ulottuisi monialaisille yhteistyökentille lähestyvien kuntien päättäjiä. Tällaista työtä voisi tehdä parityöskentelynä tai jopa pienryhmänä, jossa

koko ryhmä olisi mukana suunnittelutyössä ja eri osa-alueiden vastuu jakautuisi ryhmäläisten kesken, saisi laajempia ulottuvuuksia ja ei olisi niin haavoittuvaa. Tutkimustyöni innoittamana jäin pohtimaan myös sitä, millainen mieskuva työtäni ohjaa.

Kuopion ISO:n sosiaalialan erityisasiantuntija Päivi Malisen vierailu 6.4.2017 lähiötuvan avajaisjuhlissa lämmitti mieltäni. Erityisesti Malisen vierailusta julkaiseman blogin loppusanat jäivät soimaan syvälle sydämeeni: ”Asukastuvan kehittäminen on ollut yhteisösosiaalityötä parhaimmillaan. Tästä voisi ottaa mallia muuallekin!” Sanat valavat uskoa ja rohkeutta jatkaa inhimillisesti kestävästä sosiaalityöstä. Innolla odotan Kuopion ISO:n ja Kainuun soten sosiaali ja terveysministeriöltä (STM) haussa olevaa ISO SOS Osallistuvat asiakkaat ja vaikuttavat kokeilut sosiaalityössä -hankkeen aloituspäätöstä. Tieto hankkeesta tulee loppuvuodesta 2017 ja sen myötä Kainuu saisi yhden vaikuttavaa sosiaalityötä tekevän tutkijan kentälle. Lähiötupaa on ajateltu 3-osaisen hankkeen jalkautuvan sosiaalityön ja verkostojen työpakettiin.

Vaikka tähän pisteeseen kulkeminen on vaatinut pitkän ja paljon aikaa vievän matkan, on se antanut paljon. Niin tutkimus-, kuin lapsuuden matkani sisälsivät molemmat ilon, tuskaa, ikävän, onnen ja kasvun kokemuksia, mutta päällimmäisenä kaikesta on kiitollisuus ja ilo siitä, että sain tämän kokea. Tämä matka on vahvistanut minua tulevaa sosiaalityöntekijän työuraani ajatellen, jonka vuoksi voin sanoa tämän matkan olleen vaikuttavaa. Lähiöympäristönä oli minulla kehittäjänä ja tutkijana oiva konteksti päästä syvälle rakenteellisen ja yhteisöllisen sosiaalityön syövereihin ja merkityksiin. ”Ympäristö muovaa ihmismielen muotteihinsa” korpifilosofi Konsta Pylkkäsen mukaan.

Kehittäjäsosiaalityön liittäminen osaksi sosiaalityön kenttää on tulevaisuuden haasteemme. Kehittämis- ja tutkimustyön kautta koen saaneeni vahvuutta ammatillisuuteeni ja ymmärrystä sosiaalityön profession vaatavuudesta huomioida laajoja kokonaisuuksia. Tutkimusprosessi opetti sen, että aito kunnioittava kohtaaminen on hyvinvointityön ydin yksinkertaisuudessaan.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti (2012) Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Ball, Stephen J. (1981) *Beachside Comprehensive. A Case-Study of Secondary Schooling*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bardy, Marjatta & Salonen, Arto O. (2015) Artikkel: Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen. *Aikuiskasvatuslehti* 1/2015. <http://elektra.helsinki.fi/ezproxy.jyu.fi/se/a/0358-6197/35/1/ekososia.pdf>. Viitattu 23.7.2017
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J.D. (1995) *Refleksiiviseen sosiologiaan*. Joensuu: Joensuu University Press.
- Bourdieu, Pierre (1998) *Järjen käytännöllisyys. Toiminnan teorian lähtökohtia*. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. Tampere.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1999). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 3. painos. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (2001) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. Jyväskylä.
- Fetterman, David M. (1998) *Ethnography. Step by Step*. Applied Social Research Methods Series. Volume 17. London: SAGE Publications Ltd.
- Floersch, Jerry, Longhoffer, Jeffrey L. & Nordquest-Schwallie, Megan (2014) 2. Edition. *Ethnography*. Teoksessa Gray, Mel & Webb, Stephen A. (toim.): *Social Work, Theories and Methods*, second edition. London: SAGE Publications Ltd, 195 - 204.
- Freire, Paulo (2005) *Sorrettujen pedagogiikka*. Vastapaino. Jyväskylä.
- Furman, Ben (2010) *Ei koskaan liian myöhäistä saada onnellinen lapsuus*. Helsinki: WSOY.
- Granfelt, Riitta (2002) *Pahasta kirjoittaminen*. Teoksessa Laitinen, Merja & Hurtig, Johanna (toim.) *Pahan kosketus. Ihmisyiden ja auttamistyön varjojen jäljillä*. Jyväskylä: PS-kustannus. 127-141.
- Grönfors, Martti (1982) *Kvalitatiiviset kenttätymetodit*. WSOY: Helsinki.
- Hammersley, Martyn & Atkinson, Paul (2007) *Ethnography: Principles in Practice*. London: Routledge.
- Heinonen, Jari (2016) *Rakenteellinen sosiaalityö muutoksessa ja muuttujana*. Teoksessa *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014*. EU: UNIpress.

Helkama, Klaus (2016) Sosiaalipsykologian kenttä. Teoksessa Helkama, Klaus & Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela & Ruusuvuori, Johanna & Lönnqvist, Jan-Erik & Hannekonen, Nelli & Mähönen, Tuuli A. & Jasinskaja-Lahti, Inga & Lipponen, Jukka (toim.) Johdatus sosiaalipsykologiaan. Edita: Helsinki, 12 - 20.

Helne, Tuula, Hänninen, Sakari & Karjalainen, Jouko (2004) Sisään, mutta mihin ja miten? Kysymyksiä yhteisyydestä. Teoksessa Helne, Tuula, Hänninen, Sakari & Karjalainen, Jouko (2004) Seis yhteiskunta – tahdon sisään! (toim.). Helsinki: Minerva Kustannus Oy, 7 – 19. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/43282/952-5478-16-5.pdf>. Viitattu 14.9.2017.

Helne, Tuula (2015) Kun kestävä kehitys ei inspiroi: Mikki Hiiri -mallista Hannu Hanhen neliapilaan -luento. <https://www.youtube.com/watch?v=2kkdn0TPwW4&t=1163s>. Viitattu 12.8.2017.

Hietala, Outi (2013) A-klinikan asiakaskahvilassa, etnografinen tutkimus asiakkaiden juomiselle ja ammattiavulle antamista merkityksistä. Väitöskirja. Helsingin yliopiston valtiotieteen tiedekunta, sosiaalitieteen laitos, yhteiskuntapolitiikan oppiaine: Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38299/aklinika.pdf?sequence=2>. Viitattu 25.1.2017.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000) Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi Sirkka & Remes Pirkko & Sajavaara Paula (2001) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hokkanen, Liisa (2014) Autetuksi tuleminen. Valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toimijuudet. Väitöskirja. Rovaniemi: Lapin yliopiston yhteiskuntatieteen laitos. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61787/Hokkanen_Ac-taE%20145pdfA.pdf?sequence=4

Honkasalo, Marja-Liisa (2008) Etnografia terveyden, sairauden ja terveydenhuollon tutkimuksessa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 45(1), 4–17.

Honkasalo, Marja-Liisa (2012) Kulttuuri ja sairaus etnografisena tutkimuskohteena. Teoksessa Honkasalo, Marja-Liisa & Salmi, Hannu (toim.) Terveyttä kulttuurin ehdoilla. Näkökulmia kulttuuriseen terveystutkimukseen. Turku: K&H.

Huotari, Ari (1999) Piilolankangas kankaana ja lähiönä – Piilolankankaan historia -ryhmän muistelua. Oma julkaisu.

Huovinen, Veikko (2002) Havukka-ahon ajattelija. 26. painos, ensimmäinen painos ilmestyi 1952. Juva: WS Bookwell Oy.

Huovinen, Veikko (2004) Konsta Pylkkänen etsii kortteeria. Juva: WS Bookwell Oy.

Hurtig, Johanna (2003) Lasta suojelemassa. Etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Lapin yliopisto: Rovaniemi.

Huttunen, Laura (2010) Tiheä kontekstointi. Haastattelu osana etnografista tutkimusta. Teoksessa Ruusu vuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.): Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 39–59.

Juhila, Kirsi & Pösö, Tarja (2000) Sosiaalityön toimintakulttuurit: Etnografista ymmärrystä ja diskurssianalyttistä tarkastelua yhdyskuntapalvelun soveltuvuus selvityksistä. Teoksessa Karvinen, Synnöve & Pösö, Tarja & Satka, Mirja (toim.): Sosiaalityön tutkimus. Metodologisia suunnistuksia. SoPhi 48. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 171–206.

Juhila, Kirsi (2015) Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Helsinki. Vastapaino

Kampa-hanke (2013) Hyvinvointipalveluiden kehittäminen kansalaisosallistumisen ja yhteisöllisyyden pohjalta maaseudulla-hankkeen (KAMPA) loppuraportti. <https://www.chydenius.fi/tutkimus/sosiaalitieet/hankkeet/kampa/varasto-ajankohtaista/loppuraportti> Viitattu 12.8.2017

Kananoja, Aulikki, Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (2016) Sosiaalityön käsikirja (toim.). Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kankkunen, Tarja (2007) Monimediaisuuden äärellä. Teoksessa Lappalainen, Sirpa & Hynninen, Pirkko & Kankkunen, Tarja & Lahelma, Elina & Tolonen, Tarja (toim.) Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Vastapaino: Tallinna, 177–205.

Kivelä, Päivi (2014) Syrjässä syrjäytyneet. Pelon sosiaalipolitiikka ja verkostoyhteistyön mahdollisuudet maaseudulla. http://www.sininauhaliitto.fi/sites/default/files/syrjassa_syrjaytyneet_kirja_sininauhaliitto.pdf. Viitattu 2.10.2017.

Kivipelto, Minna & Blomberg, Sanna & Karjalainen, Pekka & Saikkonen, Paula (2013) Vaikuttavaa aikuissosiaalityötä – arviointimalleista mittareihin. Tutkimus- ja kehittämishankkeen loppuraportti (toim.) THL: Helsinki. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104473/URN_ISBN_978-952-245-864-3.pdf?sequence=1. Viitattu 24.10.2017.

Kivistö-Pyhtilä, Tuula (2002) Puhetta sosiaalityöstä. Aluesosiaalityön ulottuvuuksia ja positiota Oulun Meri- Toppilan asuinalueella http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_2.pdf. Viitattu 8.10.2017.

Kolkka, Marjo (2016) Osallistavan asiakaslähtöisyyden esteitä ja edistämistä. Teoksessa Niemelä, Jorma (toim.) Sote sosiaalisen kestävyuden vahvistajana. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 77 – 96.

Koponen, Johannes & Korhonen, Satu & Lahtinen, Veikka & Leppänen, Juha & Neuvonen, Alekski & Parkkinen, Maari & Parkkinen, Marjukka & Sandelin, Iris (2015) Terveys 2050. Neljä skenaariota ihmislähtöisestä terveydestä ja valinnanvapaudesta. Demos-Helsinki: Helsinki. <https://www.demoshelsinki.fi/wp-content/uploads/2015/06/Terveys2050.pdf>. Viitattu 25.10.2017.

Korkiamäki, Riikka (2016) Sosiaalinen pääoma käsitteenä ja sosialisina käytäntöinä. Teoksessa Roivainen Irene & Ranta-Tyrkkö, Satu (toim.) Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. EU; UNIpress, 71 – 85.

Kortteinen, Matti (1982) Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Keuruu: Otava.

Koskela, Helky (2014) Kuinka tavoittaa hoivakodin henki? Valokuvaelisitaatio tutkimusmetodinä. Teoksessa Hämeenaho, Päivi & Koskinen-Koivisto, Eerika (toim.) Moniulotteinen etnografia. Ethnos: Helsinki.

Kuntalaki (410/2015) Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kuntalaki>. Viitattu 9.11.2017.

Kurki, Leena (2000) Sosiokulttuurinen innostaminen, muutoksen pedagogiikka. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Kurki, Leena (2011) Sosiokulttuurinen innostaminen yhteisötyönä. Teoksessa Ruuskanen, Petri, Savolainen, Katri & Suonio, Mari (toim.) Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. EU: UNIPress, 39 – 68.

Kuula, Arja (2000). Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

KvaliMOTV. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_3.html. Viitattu 23.1.2017.

Laine, Kaarlo (2000) Koulukuvia. Koulu nuorten kokemistilana. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 43. Jyväskylä: SoPhi.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000). Finlex: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>. Viitattu 29.9.2017.

Lee, Raymond M. (2000) Unobtrusive Methods in Social Research. Buckingham: Open University Press.

Low, M. Seta & Lawrence-Zúñiga, Denise (2003) Locating Culture. Teoksessa Seta M Low & Denise Lawrence- Zúñiga (toim.): The anthropology of Space and Place - locating culture. Malden: Blackwell Publishing, 1–48.

Maunu, Antti (2014) Yöllä yhdessä. Yökerhot, biletys ja suomalainen sosiaalisuus. Väitöskirja. Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitos: Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135778/yollayhd.pdf>. Viitattu 17.9.2017.

Matthies, Aila-Leena (2003) Aasukastointi sosiaalisena pääomana –käsitteen operationalisointia ja kritiikkiä tapaustutkimuksen pohjalta teoksessa Hänninen, Sakari, Kangas, Anna & Siisiäinen, Martti (toim.) Mitä yhdistykset välittävät. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 155 – 161.

Matthies, Aila-Leena (2016) Luento: Rakenteellinen ja yhteisöllinen sosiaalityö. Kokkola: Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Metsämuuronen, Jari (2000) Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia -sarja 4. Methelp. Helsinki.

- Niemelä, Jorma (2016) Sote sosiaalisen kestävyuden vahvistajana. Diak, puheenvuoro 2: Helsinki. <file:///C:/Users/annem/Downloads/9789524932684.pdf>. Viitattu 2.10.2017.
- Paju, Petri (2016) Koulua on käytävä. Etnografinen tutkimus koululuokasta sosiaalisena tilana. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulua_on_kaytava.pdf. Viitattu 3.10.2017.
- Payne, Malcolm (2014) Modern social work theory. Fourth edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja (2011) Arvojen ja etiikan dilemma sosiaalityössä. Teoksessa Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Pekkarinen, Elina & Tapola-Haapala, Maria (2009) Kriittinen realismi sosiaalityössä – tiedontuotannosta emansipaatioon. Teoksessa Mäntysaari, Mikko & Pohjola, Anneli & Pösö, Tarja (toim.) Sosiaalityö ja teoria. Jyväskylä: PS-Kustannus, 183 – 208.
- Perustuslaki (731/1999) 10 § Yksityiselämän suojasta ja 6.3 § Sivistyksellisestä oikeudesta tieteen liittyen tieteen, taiteen ja opetuksen vapauden turvaamiseen. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki#L2P16> . Viitattu 27.4.2017.
- Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (2014) Rakenteellinen sosiaalityö aikakauden haasteena. Teoksessa Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.). Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. EU: UNIpress, 9 – 15.
- Pohjola, Anneli (2014) Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Teoksessa Pohjola, Anneli, Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.). Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. EU: UNIpress, 16 – 36.
- Puuronen, Vesa (2007) Etnografinen tutkimus. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.): Polkuja soveltavaan yhteiskuntatutkimukseen. Tammi. Helsinki, 101–120.
- Roivainen, Irene (2016) Uusyhteisöllinen yhteiskunta ja sosiaalityö. Teoksessa Roivainen Irene & Ranta-Tyrkkö, Satu (toim.) Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. EU; UNIpress, 63 – 70.
- Raivio, Helka & Karjalainen, Jarno (2012) Osallisuus syrjäytymisen vastaparina. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus/osallisuuden-osatekijat>. Viitattu 17.4.2017.
- Ranta-Tyrkkö, Satu (2016) Optimistista, radikaalia ja yhteisöllistä sosiaalityötä. Teoksessa Roivainen, Irene & Ranta-Tyrkkö, Satu (2016) Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat (toim.). EU: UniPress. (184 - 195). [http://www.unipress.fi/mark/aa&301202015\)ysolli-menetTre&6644KS.pdf](http://www.unipress.fi/mark/aa&301202015)ysolli-menetTre&6644KS.pdf). Viitattu 17.4.2017.

Saarela-Kinnunen, Maria & Eskola, Jari (2007) Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Rainen (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 184–195.

Saari, Juho (2016) Huono-osaiset. Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalla. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Salonen, Arto O. (2015) Sosiaalipedagogiikkaa rajallisella maapallolla. <https://www.youtube.com/watch?v=fsnNWNBgfqc>

Satka, Mirja & Karvinen-Niinikoski Synnöve & Nylund, Marianne (2005) Mitä sosiaalityön käytäntötutkimus on? Teoksessa Satka, Mirja & Karvinen-Niinikoski Synnöve & Nylund, Marianne & Hoikkala Susanna (toim.) Sosiaalityön käytäntötutkimus. Helsinki: Palmenia, 9-19.

Satka, Mirja & Julkunen, Ilse & Kääriäinen, Aino & Poikela, Ritva & Yliruka, Laura & Muurinen, Heidi (2016) Käytäntötutkimuksen taito. Helsinki: Heikki Waris-instituutti ja Mathilda Wredeinstitutet.

Savolainen, Katri & Suonio, Mari (2011) Teoksessa Ruuskanen, Petri, Savolainen, Katri & Suonio, Mari (2011) Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä (toim.). EU: UNIpress, 9 – 14.

Seppänen, Marjaana (2001) Liipolan onni. Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopiston Tutkimus ja koulutuskeskus Palmenia.

Siikala, Jukka (1997) Kulttuurin käsite ja etnografian ongelma. Teoksessa: Anna Maria Viljanen & Minna Lahti (toim.) Kaukaa haettua. Kirjoituksia antropologisesta kenttätyöstä. Vammala: Vammalan kirjapaino, 20–34.

Sipilä, Jorma (1996) Sosiaalityön jäljillä. Helsinki: Tammi.

Silvonen, Jussi & Keso, Pirjo (1999) Grounded theory aineistolähtöisen analyysin mallina. Psykologia 34, 88–96.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014). Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>. Viitattu 10.1.2017.

Suojanen, Päivikki (1997) Työkaluna tutkijan persoona. Teoksessa Viljanen, Anna Maria & Lahti, Minna (toim.): Kaukaa haettua. Kirjoituksia antropologisesta kenttätyöstä. Helsinki: Suomen antropologinen seura, 149–157.

Suomen perustuslaki (731/1999) Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=suomen%20perustuslaki>. Viitattu 10.1.2017.

Suomen YK-liitto. <http://www.ykliitto.fi/>. Viitattu 12.2.2017.

Suomi100 -tulevaisuusfoorumi Sotkamossa 28.4.2017. http://www.100askelta.fi/wp-content/uploads/2017/04/suomen_asteleet_kooste_sotkamo.pdf. Viitattu 1.11.2017.

Syrjäläinen, Eija (1994) Etnografinen opetuksen tutkimus: kouluetnografia. Teoksessa Syrjälä, Leena, Ahonen, S, Syrjäläinen, Eija & S. Saari. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjayhtymä Oy, 67–112.

Talentia (2013) Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. 6. painos. Helsinki.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Vaikutus ja vaikuttavuuden seuranta. <https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/perustelut/vaikutukset-ja-vaikuttavuus/vaikutusten-ja-vaikuttavuuden-seuranta>. Viitattu 28.9.2017.

Tolonen, Tarja (2001) Nuorten kulttuurit koulussa: Ääni, tila ja sukupuolten arkiset järjestykset. Gaudeamus. Helsinki.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 27.4.2017

Törrönen, Maritta (1999) Reflexive Ethnography – When Child and Researcher Meet. Teoksessa Karvinen, Synnöve & Pösö, Tarja & Satka Mirja (toim.) Jyväskylä: Reconstructing Social Work Research. SoPhi, 137–162.

Vaarama, Merja (2017) Hyvinvoinnin ja terveyden eriarvo on ratkaisuaan odottava sosiaalinen ongelma. <http://www.aka.fi/fi/strategisen-tutkimuksen-rahoitus2/blogeja/2017/marja-vaarama-hyvinvoinnin-ja-terveyden-eriarvo-on-ratkaisuaan-odottava-sosiaalinen-ongelma/>. Viitattu 1.10.2017.

Virtaa vielä – Virta II -hankkeen sosiaalisen kuntoutuksen ryhmätoiminnan käsikirja. Vahvistu. Kajaani: Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. <https://sote.kainuu.fi/sites/sote.kainuu.fi/files/documents/library/2017-05/vAHVISTU.pdf>. Viitattu 10.10.2017.

Virtaa vielä – Virta II -hanke loppuraportti (2016). Kajaani: Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. https://sote.kainuu.fi/sites/sote.kainuu.fi/files/documents/library/2017-05/Virta%20II%20-%20loppuraportti%20191016_fin.pdf. Viitattu 10.10.2017.

Wexler, Philip (1992) Becoming Somebody. Toward a Social Psychology of School. London & Washington D.C.: The Falmer Press.

Yin, Robert K. (1994) Case Study Research. California: Design and Methods. Sage Publications.

LIITTEET

Liite 1: TUTKIMUSLUPAHAKEMUS/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO		KAINUUN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON KUNTAYHTYMÄ	24 -03- 2017	KOKKOLAN YLIOPISTOKESKUS CHYDENIUS	
		Dnro 355/13.01.00/17			
TUTKIMUSLUPAHAKEMUS					
TUTKIMUKSEN TEKIJÄ					
Sukunimi	Etunimet				
Tuikka	Anne Maarit				
Osoite	Kainuuntie 29 A 5, 88600 SOTKAMO				
Puhelin	Sähköpostiosoite				
0400 302800	anne.tuikka@gmail.com				
Muut tekijät	-				
Tutkimuslaitos, oppilaitos tai muu yhteisö, nimi	Koulutusohjelma/suuntautumisvaihtoehto				
Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius	Sosiaalityö				
TUTKIMUKSEN OHJAAJA(T) OPPILAITOKSESSA					
Nimi					
Perttula, Rauno					
Toimipaikka ja osoite					
Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius					
Puhelin			Sähköpostiosoite		
044-2634428			rauno.perttula@anvianet.fi		
Oppiarvo ja ammatti					
YTT, tuntiopettaja					
Sitoudun ohjaamaan tutkimusta					
20.3.2017					
Päiväys			Allekirjoitus		
TUTKIMUS					
Tutkimuksen nimi					
PIILOLANKANKAAN KARHUNPOLUN LÄHIÖTUVALLA					
Etnografinen tutkimus lähiön asukkaiden yhteisöllisyydelle antamista merkityksistä					
Tutkimuksen taso					
Maisteriopintojen pro gradu -tutkielma (40op)					
Pääasiallinen tutkimustapa/-menetelmä					
Etnografinen tutkimus					
Selvitys siitä, miten tutkimusaineistoa säilytetään ja hävitetään tutkimuksen jälkeen					
Tutkimusaineisto säilytetään lukitussa kaapissa ja hävitetään polttamalla tutkimuksen jälkeen.					

Lyhyt yhteenveto tutkimussuunnitelmasta (tutkimuksen aihe, tarkoitus ja teoreettinen tausta, käytetty tutkimusaineisto, aineiston keruu- ja analysointitapa, tutkimuksen merkityksen arviointi, eettiset näkökohdat)

Tutkimuksen lähtökohdat

Pro gradu -tutkimus liittyy Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän aikuissosiaalityössä lokakuusta 2016 alkaneeseen käytännöt III -jaksolla suorittamaan kehittämistyöhön. Olin kuullut ikävän maineen saaneesta lähiöstä Kuhmossa, joka kaipasi kehittämistä ja työni kohdistuisi todelliseen tarpeeseen. Lähestyin isännöintitoimisto Terva-asuntoja, jonka kanssa lähdimme yhteistyössä rakentamaan lähiön toimintaa. Aluksi keräsimme 12 hengen kehittäjäryhmän lähiön asukkaista. Tämän ryhmän kanssa ja heidän toiveiden pohjalta olemme kehittäneet lähiötuvan toimintaa. Heidän toive oli, että lähiötupa olisi avoinna ja käytettävissä. Siellä ei ole 4-5 viimeisen vuoden aikana toiminut muuta, kuin raamattupiiri tiistaisin 1½ tuntia. Asukkaiden toive oli myös, että lähiötuvalla saataisiin mm. tietokone, biljardipöytä, työntekijä ja tuvan ilmettä voitaisiin kohentaa. Nämä toiveet ja hieman enemmänkin ovat pian toteutumassa ja vietämme tuvalla 6.4.2017 avoimia ovia.

Tutkimuksen aihe, teoreettinen tausta, aineisto ja sen keruu- ja analysointitapa

Pro gradu -tutkimuksessani tutkisin em. lähiötuvan yhteisöllisyyttä. Tutkimus on etnografinen, sillä olen lokakuusta 2016 alkaen ollut mukana kehittämässä lähiötupatoimintaa. Lisäksi olen vuokrannut asunnon kerrostalosta, jossa lähiötupa sijaitsee ja asunut siellä n. 2 vkr/vk ajalla 1.1. – 31.3.2017. Aineisto koostuu havainnoista, valokuvista (olen aina pyytänyt suullisesti asukkailta luvan kuvaukseen) ja nyt tekisin yksilö- ja ryhmähaastatteluja koko toimintani ajan toimineille kehittäjäryhmän 3-5 jäsenelle. Kysymykset liittyvät yhteisöllisyyden merkityksiin. Teoreettinen tausta etnografisessa tutkimuksessa elää, mutta tällä hetkellä se liittyy osallisuuteen, voimaantumiseen/asianajoon (empowerment and advocacy), sosiaaliseen pääomaan, arvoihin.

Tutkimuksen merkityksen arviointi

Aihe on ajankohtainen ja sillä on vahva lakipohja. SHL (1301/2014) määrittää tekemään rakenteellista ja yhteisöllistä sosiaalityötä. Lisäksi heikoimmassa asemassa olevien eteen tehtävä työ antaa oikeutuksen hyvään elämään, joka on oikeutemme; perustuslaki, ihmisoikeuslait, sosiaalityön kiinnittyminen vahvaan arvopohjaan. Lisäksi nyt kun perustoimeentulotuen käsittely on siirtynyt vuoden 2017 alusta Kelalle, liikenisikö nyt konkreettisesti enemmän aikaa jalkautuvalle, yhteisölliselle ja rakenteelliselle sosiaalityölle.

Lähiötupatoiminnassa on mahdollisuus hyödyntää Kainuun Soten hallinnoimia sosiaaliseen kuntoutukseen liittyviä hankkeita; STM:n rahoittanutta vuonna 2016 päättyneitä Virta II virtaa vielä -hanketta ja ESR:n rahoittamaa vuonna 2017 alkanutta sosiaalisen kuntoutuksen hanketta. Tarkoituksena on, että emme tekisi päällekkäistä kehittämistyötä ja saisimme hyödynnettyä niin usein merkityksettömiksi jäävät hankkeet. Kaikki tämä työ pohjautuu vahvaan arvopohjaan, jota tämän päivän "totuudenjälkeinen aika" janoaa.

Eettiset kysymykset, joita tulen pohtimaan läpi työn:

- aineiston säilyttäminen ja tuhoaminen
- haastateltavien anonymiteetin turvaaminen
- vastaaminen tutkijaposition mukanaan tuomaan haasteisiin: kuinka oma asema vaikuttaa aineistonkeruuseen tai aineiston muotoutumiseen
- tutkimukseen osallistuneiden kunnioittaminen raportoinnissa
- tutkimuksen vaikutuksen huomiointi tutkittaville
- luotettavuus eli se, miten menetelmien oikeaoppinen soveltaminen vaikuttaa tuloksiin
- muut mahdolliset eettiset ongelmat tai oman aseman aiheuttaman mahdollisen puolueellisuuden huomiointi

Mahdollinen kiinnittyminen ISON hankehakemukseen

Suunnitelmissa on liittää kehittämistyöni jalkautuvan sosiaalityön osalta osaksi ISON tulevaa ISO SOS -hanketta. Tästä asiasta on käyty neuvottelu ja asiasta ovat tietoisia Kainuun soten sosiaalialan kehittämisspäälikkö Marja-Liisa Ruokolainen, soten kehittämisjohtaja Marita Pikkarainen, aikuissosiaalityön päälikkö Päivi Ahola-Anttonen ja aikuissosiaalityön johtaja sosiaalityöntekijä Kristiina Anttonen.

Hakemuksen liitteet: Tutkimuksen ideapaperi

Aineiston keruu-aika (alkaa/päätyy)
Lokakuu 2016 - toukokuu 2017

Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika
Vuoden 2017 loppuun mennessä.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

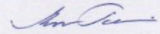
KOKKOLAN YLIOPISTOKESKUS
CHYDENIUS

TUTKIJAN SITOUMUS JA ALLEKIRJOITUS

Sitoudun noudattamaan ehdotonta vaihtoehtoisuutta ja luovuttamaan korvauksetta tutkimuksesta sen valmistuttua yhden kappaleen tutkimusluvan myöntäneelle organisaatiolle. Mikäli tutkimuksen teko keskeytyy, tulen ilmoittamaan siitä tutkimusluvan myöntäneelle organisaatiolle.

Sotkamo
Päiväys

23.3.2017

Anne Tuikka
Allekirjoitus ja nimen selvitys

PÄÄTÖS

KRISTINA AHTAJAN			
Päätätaja	Allekirjoitus		
JONNAVA POS. RT KATUUVA SOTE / MKUJOSKAKIMO			
Päiväys	Pykälä		
12.9.2017	§		

PÄÄTÖKSEN JAKELU

1. Hakija Päiväys ___ / ___ 20__	☐ Lähetetty	☐ Luovutettu
2. Sosiaali- ja terveystoimen yhteyshenkilö		
3. Päätöspöytäkirja		
4. Sosiaali- ja terveyslautakunnan esityslista		

Liite 2: TUTKIMUSSUOSTUMUS

Olen sosiaalityön opiskelija Anne Tuikka. Opiskelen Jyväskylän yliopiston Kokkolan Chydenius Yliopistossa maisterivaihetta. Työskentelen tällä hetkellä sosiaalityöntekijänä aikuissosiaalityössä Sotkamossa. Opintoihini liittyen olen tehnyt käytännöt III -jakson kehittämistyötä Kuhmon Piilolankankaan Karhunpolun Lähiötuvalla. Pro gradu -tutkimustani varten teen etnografista tutkimustani liittyen lähiötoimintaan ja yhteisöllisyyteen valokuvausten, havaintojen ja päiväkirjamerkintöjen lisäksi haastatteluin.

Olet osallistunut Kuhmon Piilolankankaan Karhunpolun Lähiötuvan kehittäjäryhmätoimintaan syksystä 2016 alkaen. Haluan saada kehittäjäryhmäläisten ääntä kuuluviin tutkimukseeni. Osallistumisesi tutkimukseeni on merkityksellistä!

Seuraavana lyhyesti haastattelusta:

Teen sen sovitusti haastateltavan kotipaikkakunnalla sovittuna aikana ja sovitussa paikassa. Haastattelu kestää n. 10 – 30 minuuttia. Nauhoitan haastattelun ja kirjoitan sen sanatakkasti myöhemmin paperille. Henkilötiedot eivät tule mitenkään esille. Lähetän tarvittaessa haastattelun puhtaaksikirjoituksen luettavaksesi. Mikäli haluat, lähetän myös tutkimuksen Sinulle.

Tutkimukseen osallistuminen ei vaikuta sosiaalitoimistossa asiointiisi, eikä tietoja anneta kenellekään viranomaiselle.

Minuun tutkijana voi ottaa yhteyttä tarvittavien lisätietojen tai mieltä askarruttavien asioiden tiimoilta: Anne Tuikka, p. 0400 302800, e-mail: anne.tuikka@gmail.com

Voitte missä tahansa vaiheessa irtautua tutkimuksesta.

Olemme kehittäjäryhmässä 13.4.2017 jo alustavasti keskustelleet tutkimukseen osallistumisesta.

Mikäli haluat olla mukana tutkimuksessani, pyydän Sinua allekirjoittamaan suostumuksen.

Lupaudun haastateltavaksi kehittäjäryhmäläisenä ja olen lukenut yllä olevan tekstin. Minulla ei ole muuta kysyttävää tutkimuksesta.

Kuhmossa __ . __ 2017 _____

Liite 3: HAASTATTELUKYSYMYKSET

Olet osallistunut kehittäjäryhmän toimintaan. Kehittäjäryhmässä on toimittu yhteisöllisesti. Tutkimukseni liittyy lähiötoiminnan ja yhteisöllisyyden antamiin merkityksiin kehittäjäasukkaille.

Sukupuoli: nainen/mies

Ikä?

Oletko työtön/työssä/eläkkeellä?

Miten kauan olet asunut lähiössä?

- Millaiseksi olet kokenut ryhmän jäsenenä olemisen?
- Olitko ajatellut lähiötoiminnan tällaiseksi?
- Koetko joitain asioita tärkeimmiksi tässä toiminnassa? Mitä ne ovat?
- Koetko että tänne on helppo tulla? Mitkä asiat helpottavat tulemistä?
- Näetkö tärkeäksi sosiaalitoimiston jalkautumisen lähiötuvalle? Jos vastasit kyllä/ei, niin miksi?
- Mitä toivoisit lisää lähiötupatoiminnalta?
- Mitä mielestäni yhteisöllisyys merkitsee tässä lähiössä?

Mitä lähiötoiminta/yhteisöllisyys on sinulle merkinnyt? Pohdi asiaa vapaasti eri teemoihin esim. osallisuuteen tai omaan toimijan rooliisi nähden.

Mikä seuraavista käsitteistä on merkityksellisintä liittyen lähiötoimintaan.

Laita tärkeysjärjestykseen.

Tärkein 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 Ei niin tärkeä

- Matalan kynnyksen paikka eli kaikki ovat lähiötuvalla yhtä arvokkaita
- Tupa on auki päivittäin
- Toiminnalliset ryhmät
- Ns. olohuonevierailijat tai kunnan viranomaisten jalkautuminen lähiötuvalle
- Sosiaalitoimiston jalkautuminen lähiötuvalle pitämällä vastaanottoa
- Ruokatarjoilu
- Mahdollisuus käyttää tilaa omien perhejuhlien viettopaikkana

Liite 4: PALAUTE/KYSELY KEHITTÄJÄRYHMÄN JÄSENILLE 27.5.2017**KARHUNPOLUN KEHITTÄJÄRYHMÄN PALAUTEKYSELY**, sosiaalityöntekijä/-opiskelija Anne Tuikka 27.5.2017

Seuraavassa on väittämiä, jotka koskevat kehittäjäryhmän toimintaa. Voit vastata nimettömänä.

Ympyröi mieleisesi vaihtoehto.Asteikolla: = samaa mieltä = en osaa sanoa = eri mieltäKoen lähiötuvan toiminnan kehittämisen tärkeäksi: Kehittäjäryhmässä toimiminen oli mielenkiintoista ja innostavaa: Miten kuvailisit kehittäjäryhmän tunnelmaa ja ilmapiiriä?   Koin osallisuutta ryhmässä: Ohjaajat ottivat minut hyvin huomioon: Ohjaajien työskentely eteni sujuvasti ja oli asiantuntevaa:

Annan yleisarvosanaksi kehittäjäryhmälle asteikolla 1 – 10 : _____

Vastaa seuraaviin kysymyksiin omin sanoin:

Koetko että ryhmästä on ollut jotain apua sinulle. Jos on, niin haluatko kerto mitä?

Millaista toimintaa kaipaisit ja miten siitä pitäisi tiedottaa?

Vapaa sana _____

*Kiitos palautteestasi ja tähänastisesta toiminnastasi kehittäjäryhmässä**Työpanoksesi on ollut arvokas!**Lämmintä kesämieltä Sinulle!*

Liite 5. KAINUUN SOTEN STRATEGIAKARTTA 2017-2010 ASIAKAS- JA ASUKASNÄKÖKULMASTA

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Strategiakartta 2017–2020 (kaksi valtuustokautta)

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän hallitus 14.9.2016 § 187

Näkökulmat

Strategiset päämäärät

Asiakas ja asukas

HYVINVOIVAT KAINUULAISET

Henkilöstö ja uudistuminen

HOUKUTTELEVA TYÖPAIKKA

Johtaminen, ja palvelujen järjestäminen

TEHOKKAAT TOIMINTATAVAT JA PARHAAT PALVELUT

Talous

TASAPAINOINEN TALOUS

Kaavio 1. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän strategiakartta 2017–2020. Strategiset päämäärät näkökulmittain

Toiminta-ajatus

Edistämme alueemme kainuulaisten hyvinvointia ja osallisuutta. Järjestämme vastuullamme olevat sosiaali-, terveys- ja muut palvelut asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Arvot

Asiakaslähtöisyys, avoimuus ja luottamus, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus.

Visio 2020

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä on arvostettu edelläkävijä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestäjänä ja kehittäjänä. Palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita.

Asiakas ja asukas					
Strateginen päämäärä (sitovat tavoitteet eli mitä tulee saavuttaa; sama kuin ky tasolla)	Hyvinvoivat kainuulaiset				
Kriittiset menestystekijät (missä on onnistuttava, jotta sitoviin tavoitteisiin päästään; sama kuin ky tasolla)	Mittarit/ arviointikriteerit (millä sitovien tavoitteiden onnistumista ja toteutumista mitataan)	Nykytila (TP15)	Tavoite 2017	Tavoite 2020	Toimenpiteet (mitä on tehtävä sitovien tavoitteiden toteutumiseksi ja kuka toteuttaa)
1. Parannamme kainuulaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä yhteistyössä kuntien kanssa ja panostamme terveyden edistämiseen	Väestötason mittarit 1.1 Kansantautien vakioitu summaindeksi (vertailutieto vuoden viiveellä) 1.2 Alueellinen/valta. kunnallinen terveyden edistämisen aktiivisuusvertailu (PTH-Teaviisari) (vertailutieto joka toinen vuosi)	1.1 128,2 (v. 2014 tieto) 1.2 Suomen paras 66/66	1.1 128 1.2 Suomen paras	1.1. 125 1.2 Suomen paras	1.1–1.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen yhteistyössä kuntien kanssa mm. HYTE-ryhmät
2. Kehitämme mahdollisuuksia väestön osallistumisen lisäämiseksi	2.1 Yhteistyöverkostojen ja kehittäjäasiakkaiden ja kokemusasiiantuntijoiden määrä	2.1 2 kuulemistilaisuutta/kunta 2.1 20 kehittäjäasiakasta/kokemusasiiantuntijaa	2.1 2 x v. järjestötapaaminen 2.1 30 kehittäjäasiakasta/kokemusasiiantuntijaa 2.1 Asiakasneuvoston ja -valtuustojen osallistamisen lisääminen	2.1 2 x v. järjestötapaaminen 2.1 100 kehittäjäasiakasta/kokemusasiiantuntijaa 2.1 Asiakasneuvoston ja -valtuustojen osallistaminen	2.1 Järjestötapaamisten järjestäminen 2.1 Kehittäjäasiakkaiden/kokemusasiiantuntijoiden aktivointi 2.1 Luodaan malli
3. Mahdollistamme asiakkaan valinnanvapauden	3.1 Valinnanvapaus malli		3.1 Valinnanvapaus selvitetään	3.1 Malli käytössä	3.1 Valinnanvapausmalli tehdään

<p>4. Tarjoamme asiakkaille tarpeen mukaiset palvelut oikea-aikaisesti ja ovat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin</p>	<p>4.1 Hoito- ja palvelutakuun toteutuminen</p>	<p>4.1 Toimenpiteeseen pääsyä yli 6 kk jonottaneita oli yhteensä 62. Hoidontarpeen arvioon pääsy yli 3 kk odottaneita oli yhteensä 49. Huom! Lukuihin sisältyy puutteellisia merkintöjä, jolloin todellinen luku on huomattavasti pienempi.</p>	<p>4.1 Ei yhtään uhkasakko-uhkaa tai huomautusta</p>	<p>4.1 Toteutuu 100 % kaikilla osalualueilla</p>	<p>4.1 Omavalvontajärjestelmä toimii ja tilastoidaan oikein</p>
	<p>4.2 Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset</p>	<p>4.2 Asiakaspalautteita QPro – järjestelmään annettiin 1495 kappaletta. Asiakkaiden kokonaisarvio saamasta hoidosta/palvelusta oli 4.3, asteikon ollessa 1-5. Avoimissa palautteissa kiitosta annettiin henkilökunnan asiakaspalvelulle ja kohtelulle sekä hoidolle ja palvelulle. Kehitettävää löytyi hoitoon pääsystä ja aikataulujen sujuvuudesta, asiakaspalvelusta ja tiedonsaannista</p>	<p>4.2 Asiakaspalautteita QPro – järjestelmään annetaan enemmän kuin v. 2015</p>	<p>4.2 QPro-järjestelmä käytössä kaikilla osalualueilla</p>	<p>4.2 QPro – järjestelmän käytön laajentaminen</p>
	<p>4.3 Yhteydenotot potilas- ja sosiaaliasiamiehen sekä asiakkaan ohjaus ja neuvonta</p>	<p>4.3. Potilasasiamiehen ja sosiaaliasiamiehen raportit</p>	<p>4.3 Yhteydenottojen määrä vähenee</p>	<p>4.3 Yhteydenottojen määrä vähenee</p>	<p>4.3 Raporttien läpikäyminen ja reagointi annettuun palautteeseen tulosyksiköittäin</p>

Liite 6: JULKAISUT KUHMOLAISESSA 30.11.2016, 7.2.2017 ja 7.4.2017

Kuhmo Julkaistu 30.11.2016 klo 20:12 | 3
 Lähiötoiminta liikkeelle, tupa käyttöön
 Marjatta Kurvinen

Manteleita ei Lähiötuvan joulupuorolla säästely, Anja Tampiokin (vas.) sai niitä kaksi. Pöydän ääressä hänen lisäksi Anne Tuikka ja Pertti Pikkarainen. Takana Pasi Tervo.

Karhunpolun Lähiötuvalla kokoontuu vain raamattupiiri. Nyt sinne suunnitellaan muutakin toimintaa.

Piilolankankaan kerrostaloissa on kaupungin vuokraloyhtiö Terva-asunnoilla noin 300 asuntoa.

Arja Heikkinen asuu yhdessä niistä. Heikkinen lähti tänä syksynä mukaan, kun Lähiötuvan toimintaa lähdettiin uudelleen virittelemään henkiin.

Heikkinen näkee Lähiötuvan tarpeelliseksi. Tarvitaan kokoontumispaikka.

– Moni yksinäinen ihminen varmaan haluaisi tulla, Heikkinen arvioi.

Terva-asuntojen toimitusjohtaja Pasi Tervo on samaa mieltä:

– Yhteisöllisyyttä tarvitaan.

Lähiötoimintaa haluttiin viritellä käyntiin myös siksi, että kun työttömien yhdistyksen toiminta Kuhmossa päättyi, meni monelta ihmiseltä kokoontumispaikka.

Alkusysäys toiminnalle lähti siitä, kun Anne Tuikka haeskeli sosiaalialan maisteriopintoihinsa liittyvää kehittämiskohdetta.

Hänen työpanoksensa haluttiin yhteistyössä Terva-asuntojen kanssa ohjata Lähiötuvan toiminnan uudelleen käynnistämiseen ja asuinalueen viihtyisyyden lisäämiseen yhdessä asukkaista koostuvan ryhmän kanssa.

Tämän syksyn aikana Anne Tuikka on yhdessä sosiaalitoimen Neil Hawelin ja Petri Pikkaraisen sekä Terva-asuntojen Piia Myllylän kanssa jo käynnistellyt Lähiötuvan toimintaa.

Asukkaat lähtivät Tuikan mukaan innokkaasti ideointiin mukaan.

Tupaan on toivottu pintaremonttia sekä hankintalistalle esimerkiksi tietokone, biljardipöytä ja tiskikone.

Myös piha-alueelle on toivottu kohennusta. Tuikka arvioi, että pihan viihtyisyyttä voitaisiin lisätä myös talkoilla.

Sosiaalitoimen ja Terva-asuntojen lisäksi toiminnan virittelyssä on mukana seurakunta.

Kaupungin kanssa neuvotellaan yhteistyöstä. Muun muassa kolmannen sektorin toimijoiden kanssa selvitetään yhteistyötä. Lähiötupatoiminnan vireyttämiseksi harkitaan myös kehittämishankkeen käynnistämistä.

Tavoitteena on Pasi Tervon mukaan mahdollistaa Lähiötuvan käyttö myös asukkaiden yksityistilaisuuksia, kuten syntymäpäiviä, varten.

Kaikki kehitystyö ei kuitenkaan ole aineellista. Jo nyt Lähiötuvalla on sovittu asiantuntijavierailuja. Kuluneella viikolla oli joulupuuro ja tulossa on myös yhteinen makkaranpaistotahtuma.

Lähiötupa halutaan pitää matalan kynnyksen paikkana, jonka arvopohja on Anne Tuikan mukaan vahva:

– Olemme kaikki yhtä arvokkaita ihmisiä.

Lähiötupaan kaikki alueen asukkaat ovat tervetulleita. Tapaamisten periaate on päihteettömyys.

Asukkaat haluttiin ottaa ideointiin mukaan, jotta toiminnasta tulisi osallistujien näköistä ja heille mielekästä.

– Onhan täällä yksinäistä, mutta palvelut ovat lähellä, sanoo jo 33 vuoden ajan Karhunpolun samassa asunnossa asunut Pentti S.

Hän kertoo tuntevansa muut samoissa taloissa asuvat vain lähinnä naamataululta. Joitakin näkee vain kerran vuodessa.

”Tämä Lähiötupa on viimeisen päälle hyvä paikka.” Jyri Harju Karhunpolku 3:n asukas.

Kuhmo Julkaistu 7.2.2017 klo 15:21 | 0

Kukaan ei selviä yksinään Timo Kyllönen

Karhunpolun Lähiötuvalla rakennetaan kynnyksetöntä toimintaa, josta jokainen saisi vertaistukea arkeen. Samaan tapaan toimii myös Kajaanin Spartak.

Mikko Leskinen Kajaanin Spartakista vieraili Karhunpolun Lähiötuvalla torstaina. Hän sanoo, että Spartak voisi toimia Kajaaniin muuttavien nuorten tukiverkostona.

Spartak Kajaani ry ryhtyy tukemaan Kajaaniin opiskelemaan siirtyviä nuoria uudessa elämäntilanteessa ja elinympäristössä.

– Heillä ei ole välttämättä mitään tukiverkostoa, joten Spartak voisi olla tukemassa heitä muun muassa tekemällä 9.-luokkalaille päihdevalistuspakettia, Spartakin Välke-hankeesta Mikko Leskinen kertoo ja lisää yhdistyksen olevan hakemassa suunnitelmalleen hanketta ja rahoitusta.

Spartakin toimenkuvaan kuuluu päihde- ja rikostaustaisten henkilöiden auttaminen, että he pääsevät kiinni tavalliseen elämään joko vankila- tai päihdejakson jälkeen.

– Yhdeksäsluokkalaisten kohdalla Spartakin työn tarkoituksena on kuitenkin herätellä heitä, torstaina Karhunpolun Lähiötuvassa vierailut Leskinen sanoo.

Mikko Leskiselle on omakohtainen kokemus siitä, minkä maailman nuoret voivat pahimmillaan kohdata. Häntä huonoille teille veti jo lapsuudessa herännyt tunne siitä, että rikollinen elämä on jännittävää.

– Lapsena se alkoi kaljan varastelemisena. Niitä myytiin aikuisille ja ostettiin rahoilla karkkia. Myöhemmin alettiin rikkoa autoja ja myöhemmin varastella niistä kaikkea.

Kolmen pojan porukassa liikkunut Leskinen sanoo, että heidän maailmankuvansa vääristyi alusta alkaen, kun he eivät jääneet kiinni. Alkoholi alkoi maistua pojille, joten sitä varastettiin omaan käyttöön.

– Valitettavasti emme jääneet mistään kiinni. Tuli semmoinen tunne, että vitsi, pääsen poliisiakin karkuun, Leskinen muistelee.

Hieman myöhemmin alkoholi vaihtui huumekekeiluihin sekä 9. luokalla lääkkeisiin.

– Amfetamiinin vuoksi pystyin valvomaan yöt ja olemaan koulussa päivät. Luulin voivani elää kahta elämää päällekkäin, Mikko Leskinen sanoo.

Kouluviikot olivat tasaisia, kun taas viikonloppuina hankittiin rahaa huumeisiin muun muassa mökkimurroilla. ”Isot pojat” sanoivat, mitä pitää varastaa, ja Leskinen kavereineen toteutti toiveet.

Leskinen kertoo väkivallan olleen hänelle aina ongelma jopa siinä määrin, että hän ihannoisi sitä.

– Rikollisessa maailmassa joko joutuu väkivallan kohteeksi tai käyttää sitä.

Kajaanista lähtöisin oleva Mikko Leskinen sai ensimmäisen tuomionsa 20-vuotiaana. Viisi kuukautta ehdotonta pahoinpitelystä oli kuitenkin ex-vangin mielestä liian lyhyt tuomio. Puolen vuoden kuluttua tuomion istumisesta hän oli taas sisällä rikollismaailmassa.

Kierre katkesi vasta myöhempien tuomioiden myötä, ja viimeisten kuuden vuoden ajan Leskinen on työskennellyt yhtäjaksoisesti Spartakille.

Karhunpolun Lähiötupa toimii samalla asialla kuin Spartak.

– Kukaan meistä ei selviä yksinään, vaan etenkin vaikeissa elämäntilanteissa tarvitsemme toisiamme, Kainuun soten sosiaalityöntekijä Anne Tuikka sanoo.

Lähiötuvan tarkoituksena on lisätä hyvinvointia alueelle ja olla kynnyksetön paikka ihmisille, joille on vaikeata lähteä muualle.

– Mikko Leskisen esimerkki antaa valoa, että ihminen voi selviytyä tosi vaikeistakin lähtökohdista. Toivon tämän tuovan uskoa, että vaikka elämä olisi huonolla mallilla niin Lähiötuvalla kannattaa tulla hakemaan vertaistukea ja kavereita.

Tuikka kertoo, että tuvan toiminnasta suunnitellaan mahdollisimman monialaista.

– Ohjataan sitten ihmisiä eteenpäin, jos he eivät saa apua Lähiötuvalla.

Lähiötupa sai maanantaina oman tupaemännän, Merja Väisäsen. Tulevista toiminnoista tiedotetaan lisää tilojen kunnostamisen jälkeen.

Anne Tuikka sanoo, että Lähiötuvan kaltainen toiminta on tulevaisuuden sosiaalityötä.

– Meidän pitää jalkautua ja olla ihmisten parissa tekemässä työtämme. Tänä päivänä jokainen tarvitsee toistaan, varsinkin heikommassa asemassa oleville ihmisille se on tärkeää.

Tuikka kehuu seurakunnan halukkuutta olla mukana Karhunpolun lähiön elämässä.

– Ihana kirkkoherra Timo Suutari sekä Kerttu Pääkkönen ovat pitäneet viimeisinä vuosina raamattupiiriä lähiötuvalla, ja siellä on hirveän paljon väkeä. Arvostan ihan äärettömän paljon tätä yhteistyötä, Tuikka kiittelee.

Kuhmo Julkaistu 7.4.2017 klo 14:03 | 0 Uudet seinät yhteisöllisyydelle

Timo Kyllönen

Lähiötuvan remontoidut tilat ovat viihtyisät ja valoisat. Sosiaalityöntekijä Neil Hawela, Terva-asuntojen toimitusjohtaja Pasi Tervo sekä sosiaaliohjaaja Päivi Kähkönen olivat mukana avajaisissa.

Karhunpolulla avattiin Lähiötupa uudistetuissa tiloissa. Toiminta jatkaa tilojen pitkää kokoontumispaikan historiaa.

Karhunpolun Lähiötuvan avajaisia vietettiin torstaina toivoen, että alueen asukkaat ottavat yhteisen olohuoneen omakseen ja että tuvalla jo nyt nähtävä yhteisöllisyys puhkeaa entistä kauniimpaan kukkaan.

– Olen kiertänyt alueen ihmisten luona ja sanonut kaikille, että tulkaa Lähiötuvalle. Täällä on paljon yksinäisiä ihmisiä, jotka möllöttävät omissa oloissaan, mutta nyt kaikki ovat tervetulleita tänne olemaan yhdessä. Kaikki ovat täällä samanarvoisia, Lähiötuvan rakentamisvaiheessa aktiivisesti talkoissa ollut Seppo Pulkkinen sanoi.

Seppo Pulkkinen oli yksi 12:sta Lähiötuvan kehittäjästä, joille ojennettiin torstaina kunniakirja aktiivisuudesta yhteisen hyvän eteen. Lähiötuvan toiminnan käynnistymistä ideoineen Anne Tuikan ja työssä mukana olleen Piia Myllylän kokoama kehittäjäryhmä suunnitteli asukaslähtöisesti, mitä kaikkea Lähiötuvalla olisi hyvä olla.

Yhteisen suunnittelun ja yli kymmenen työ-, tavara- tai rahalahjoituksen turvin Terva-asuntojen omistamassa huoneistossa on nyt mahdollisuus muun muassa viettää aikaa, osallistua naisten- ja pian alkaviin miestenryhmiin sekä raamattupiireihin, asioida kerran viikossa sosiaalitoimen vastaanotolla ja käyttää tietokonetta sekä saada apua muun muassa verkkoasiointiin liittyen.

– Toivomme, että tästä alueen asukkaiden yhteisestä olohuoneesta saa voimia, ryhtiä ja toimintaedellytyksiä omaan elämään, diakoni Anne Malinen sanoi tuodessaan seurakunnan terveisiä avajaisiin.

Jalkautuva sosiaalityö sekä yhteisöllisyyden edistäminen ovat asioita, jotka saavat jokaisessa kunnassa yhä suuremman painoarvon tulevaisuudessa. Näin arvioi sosiaalityön erityisasiantuntija Päivi Malinen Itä-Suomen sosiaalialan kehittämiskeskuksesta (ISO). Keskuksen tehtävänä on kehittää sosiaalialaa, ja parhaillaan vireillä olevassa hankkeessa on sen toteutuessa mukana myös Kainuun sote.

– Oma visio on, että meidän pitää kehittää laajempia tapoja tehdä työtä, mennä ihmisten luo ja pois vanhasta virastokulttuurista.

Hän sanoo, että ”sossuun” liitetään edelleen mielikuva siitä, että sen asiakkailta täytyy olla asiat todella huonosti.

– Kun sosiaalityöntekijät ja -ohjaajat ovat ihmisten luona, kohtaaminen on tasavertaisempi ja roolit muuttuvat virkailija-asiakas -tilanteesta ihminen–ihminen -tilanteeseen.

Uusien työtapojen tavoitteena on Malisen mukaan ennen kaikkea tuoda palvelut lähelle.

– Jos ihmisellä on korkea kynnys mennä virastoon, ihan hyvin voi jäädä esimerkiksi toimeentulotuki saamatta.

Lähiötuvan tilat kuuluvat Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asunnoille. Isännöitsijä ja toimitusjohtaja Pasi Tervon mukaan sosiaaliset näkökohdat ovat tulossa mukaan yhä voimakkaammin myös isännöintiin.

– Sosiaalinen isännöinti ja muun muassa asumisneuvonta ovat uusia asioita isännöinnissä. Lähiötupa on yksi elementti tässä toiminnassa, jonka tavoitteena on ehkäistä vuokra-asumisen ongelmia ja lisätä yhteisöllisyyttä.

Liite 7: TAULUKOT

Taulukko 1	Koonta tutkimusaineistosa
Taulukko 2	Lähiötupa toiminta-areenana moninäkökulmaisesti kuvattuna
Taulukko 3	Yhteisöllisen toiminnan mahdollistuminen arjessa ja aikuissosiaalityössä

Liite 8: KUVIOT

Kuvio 1	Tutkimuksen rakenne
Kuvio 2	Karhunpolulle hyvinvointia/yhteistyökuviot syksyllä 2016 mallinnuksen aloitus
Kuvio 3	Kehittäjäryhmän toimintaprosessin eteneminen
Kuvio 4	Osallistavan monialaisen yhteistoimintamallin kehittämiskohteet inhimillisesti kestävä sosiaalityön mahdollistajina: Piilolankangas, sosiaali- ja terveyspalvelut/aikuissosiaalityö järjestävänä organisaationa, yhteistyökumppanit ja näiden välinen suhde. (Mallinnettu Kampa-hankkeen loppuraportista 2013, 12)
Kuvio 5	Ennako-oletusten varjostamien asenteiden muutosprosessointi
Kuvio 6	Visio hyvinvoinnin edistämisen mallista
Kuvio 7	Rakenteellista, yhteisöllistä ja sosiaalipsykologista sosiaalityötä sisältäneen lähiötoiminnan hyvinvoinnin mahdollistajana Piilolankankaan lähiössä.

Liite 9: JULKAISUT

<p>Kuhmolainen 30.11.2016, 7.2.2017 ja 7.4.2017, jutut liitteessä 5.</p> <p>Kuhmolainen 8.4.2017 Kuhmolaiset selviävät kyllä. Yhteisöllinen ilta ”Elämän kriiseistä ja menetyksistä selviytyminen – yhteisöllisyydestä voimaa”. https://kattisar.wordpress.com/2017/04/08/kuhmolaiset-selviytyvat-kylla/. Viitattu 8.4.2017</p>
<p>Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 25.4.2017 Lämpöä ja yhteisöllisyyttä lähiötuvalla, Päivi Malinen. Blogi: https://www.isonet.fi/documents/10510/98048/Kuhmon+asukastuvan+avajaiset+240417/. Viitattu 28.4.2017.</p> <p>Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus 27.4.2017 Jotta elämä olisi elämisen arvoista, Anne Tuikka. Blogi: http://isonetti.blogspot.fi/. Viitattu 28.4.2017.</p>
<p>YLE 26.4.2017. Kuolemaa, päihteitä ja poliiseja – Kuhmon "Bronx" haluaa eroon ongelmälähiön maineesta. http://yle.fi/uutiset/3-9582082. Viitattu 28.4.2017.</p>

Liite 10: KUVAT

Kuva no	Kuvan nimi
1	Karhunpolku 3 A:n pihalta lähiötupa takana olevan talon vasemmalla puolella
2	Lähiötuvan ulko-ovella, oikeanpuolen ovi on lähiötuvan ovi
3	Lähiötuvalle johtava portaikko
4	Näkymä lähiötuvalta ennen remonttia
5	Kehittäjäryhmän ensimmäinen kokoontuminen
6	Kehittäjäryhmän jälkeinen rupatteluhetki pihalla
7	Biljarditoive joka toteutui
8	Kuva asuntomme olohuoneesta keittiönurkkaukseen päin
9	Naistenryhmällä kokoonnuimme lähiötuvan remontin aikana olohuoneessamme
10 - 11	Kirkkoherra kävi siunaamassa asuntomme, joka oli juhallinen heti kera kuhmolaisten ystäviemme
12	Neuvottelu lähiötuvalla kaupungin ja isännöintitoimiston kanssa
13 - 14	Asiantuntijavierailijoita lähiötuvalla: vasemmalla Sotkamon eläkkeellä oleva päihdetyöntekijä ja oikealla Kajaanin Spartakin kokemusasiantuntija
15 - 18	Tunnelmia ”Korkkarit kattoon naistenryhmistä talvella 2016 - 2017
19 - 20	A-Kiltojen liitto ry:n Oulun piiritoimiston järjestökoordinaattori Kirsi Mäen ja Suomussalmen A-Killan puheenjohtaja Matti Moilasan vierailusta lähiötuvalla 17.8.2017, mikä oli samalla Kuhmon A-Killan perustamiskokous
21	Uunituoreen Kuhmon A-Killan hallituksen jäsenet ryhmäkuvassa
22 - 25	Talkoolaiset maalauspuuhissa, törkyjen lajittelussa ja virkistäytymässä
26	Lähiöpuu, mihin voi kävijä kirjoittaa tuntemuksistaan ja toiveistaan
27 - 30	Uudistetun lähiötuvan avajaistunntelmaa 6.4.2017